

UiT Norges arktiske universitet

Idrettshøgskolen

Ungdom og familie ressurser -

En studie av deltakelse i idrett, friluftsliv og snøscooterkjøring blant ungdom i Finnmark med ulik familieøkonomi

Ann Kristin Nilsen

Masteroppgave i idrettsvitenskap...IDR-3901...januar 2021

Forord

Etter to og et halvt år er endelig dagen kommet. Nå skjer det, masteroppgaven skal leveres. Litt senere en forventet, men som vi alle vet- det er ikke alltid ting går som man har planlagt.

Men før jeg sender den avgårde, må jeg først og fremst rekke en stor takk til min veileder Kolbjørn Rafoss. Tusen takk for gode innspill, støtte, motiverende ord og forståelse underveis. Din kunnskap og interesse for temaet har vært til stor hjelp. Videre vil jeg takke Kjell Hines for hjelp med bruk av statistikkprogrammet SPSS.

Min kjære sønn Viljar, du har vært tålmodig, så tålmodig en treåring kan være. Sist, men ikke minst øvrig familie, takk for forståelse, spesielt i innspurten av denne oppgaven.

Ann-Kristin Nilsen

Alta, januar 2021

Sammendrag

Ungdom og familie ressurser - en studie av deltakelse i idrett, friluftsliv og snøscooterkjøring blant ungdom i Finnmark med ulik familieøkonomi

Formålet med denne studien var å belyse sosiale forskjeller i deltakelse i fritidsaktiviteter og bruk av fritidsarenaer blant ungdom med ulik sosioøkonomisk status i Finnmark. Ved å se på ungdom fra familier med ulik økonomi og ulik tilgang til materielle ressurser, var siktemålet å få kunnskap om hvordan familiens sosioøkonomiske status påvirker ungdoms deltakelse i idrett og fysisk aktivitet, friluftsliv og snøscooterkjøring. Studien hadde som mål å utforske følgende to spørsmål: (1) Hvilke fritidsaktiviteter deltar ungdom i med ulik sosioøkonomisk status? (2) Hvilke variasjoner finner vi i bruk av fritidsarenaer blant ungdom med ulik sosioøkonomisk status?

Empirien er samlet inn gjennom en Ungdata spørreundersøkelse blant elever ved videregående skoler i Finnmark (2014). Utvalget består av 1838 ungdommer i alderen 15-19 år. Statistiske analyser er utført i programvaren IMB SPSS Statistics. Analysene er basert på frekvensfordelinger, hvor jeg ser på hvor utbredt deltakelse er blant ungdom med ulik familieøkonomi.

Resultatene viser at det var klare forskjeller i bruk av fritidsarenaer blant ungdom med ulik familieøkonomi. Et gjennomgående trekk er at ungdom med lav sosioøkonomisk status i mindre grad deltar på de forskjellige fritidsarenaene enn ungdom med høyere sosioøkonomisk status. Treningsarenaen har den høyeste deltakelsen blant ungdomsgruppene, men skiller seg fra de andre arenaene ved mer markante forskjeller, ved at det er flere ungdommer fra familier med god økonomi som benytter seg av treningsarenaen. Bruk av treningsarenaen skiller mellom ungdomsgruppene ved at ungdom fra familier med god økonomi trener mest i idrettslag og på private treningssentre, mens ungdom fra familier med dårlig økonomi trener mest på egenhånd eller sammen med venner/naboer/arbeidskamerater. Et tilsvarende mønster ser man på friluftslivsarenaen, men her er forskjellene mindre mellom ungdomsgruppene i forhold til deltakelse og familieøkonomi. Snøscooterarenaen skiller seg ut på flere måter. For det første fremstår denne arenaen som en mer egalitær arena enn treningsarenaen og friluftslivsarenaen. På denne arenaen er det mindre forskjeller mellom ungdomsgruppene i forhold til deltakelse og familieøkonomi. For det andre brukes snøscooterarenaen i sesongen av langt flere ungdommer

enn friluftslivsarenaen. Snøscooterarenaen fremstår dermed som en viktig møteplass for ungdommen i Finnmark.

Ungdom med høy sosioøkonomisk status deltar i langt større grad i de fleste fritidsaktiviteter enn ungdom med lav sosioøkonomisk status. Ungdom med god familieøkonomi bruker i større grad idrettsanlegg og utøver i noe større grad friluftslivsaktiviteter og scooteraktiviteter. Der hvor vi finner minst forskjeller i deltakelse mellom ungdomsgruppene er i scooteraktiviteter.

Nøkkelord: Ungdom, sosial ulikhet, fritidsaktiviteter, fritidsarenaer, familieøkonomi

Innholdsfortegnelse

Kapittel 1. Innledning	1
Forskningsspørsmål	3
Oppgavens struktur	4
Kapittel 2. Tidligere forskning	5
Deltakelse i idrettsaktiviteter.....	5
Deltakelse i friluftslivsaktiviteter	12
Ungdom og snøscooterkjøring	13
Oppsummering	15
Kapittel 3. Teoretisk rammeverk	17
Økonomisk kapital.....	17
Kulturell kapital.....	18
Sosial kapital	19
Habitus	19
Idrett og sosial klasse.....	20
Kapittel 4. Metode	21
Kunnskapssyn.....	21
Datagrunnlag og utvalg.....	23
Om Ungdata	23
Forskningsdesign.....	23
Hvem studien måler.....	24

Utredning av sentrale variabler	24
Uavhengig variabel	24
Avhengige variabler.....	25
Arenakategorier	27
Analyse av data	28
Validitet og reliabilitet	29
Metodiske refleksjoner	32
Forskningsetikk	33
Kapittel 5. Resultat.....	35
Ungdom og familie ressurser	35
Materielle ressurser.....	36
Sammenfatning.....	40
Treningsarena	40
Treningssammenhenger	40
Sammenfatning.....	45
Anleggsbruk	46
Sammenfatning.....	55
Friluftslivsarena.....	55
Turaktiviteter	56
Høstningsaktiviteter	56
Ungdomsaktiviteter.....	57
Sammenfatning.....	59
Snøscooterarena.....	60
Tilgang til snøscooter.....	60
Snøscooteraktiviteter	61

Sammenfatning.....	63
Kapittel 6. Diskusjon	65
Treningssammenhenger	66
Friluftslivsaktiviteter.....	70
Snøscooteraktiviteter	72
Kapittel 7. Avslutning.....	75
Referanseliste.....	77
Vedlegg.....	81

Tabelliste

Tabell 1: Andel ungdom som har tilgang til bil etter familieøkonomi.	37
Tabell 2: Andel ungdom som har tilgang til eget soverom etter familieøkonomi..	37
Tabell 3 : Andel ungdom som har vært på ferieturer med familien det siste året etter familieøkonomi..	38
Tabell 4 : Andel ungdom som har tilgang til datamaskin(er) i hjemmet etter familieøkonomi	39
Tabell 5 : Andel ungdom som har tilgang til bøker i hjemmet etter familieøkonomi.....	39
Tabell 6 I hvilken treningssammenheng ungdom har drevet mest fysisk aktivitet og idrett det siste året etter familiens økonomiske situasjon.....	45
Tabell 7 Andel ungdom som driver turaktiviteter minst én gang i uka i sesongen etter familiens økonomiske situasjon.	56

Tabell 8 Andel ungdom som driver høstningsaktiviteter minst én gang i uka i sesongen etter familiens økonomiske situasjon.	57
Tabell 9 Andel ungdom som driver moderne ungdomsaktiviteter minst én gang i uka i sesongen etter familiens økonomiske situasjon.	58
Tabell 10 Andel ungdom som driver ulike snøscooteraktiviteter minst én gang i uka i sesongen etter familiens økonomiske situasjon.	62

Figurliste

Figur 1 Andel ungdom fordelt etter familieøkonomi.	35
Figur 2 Andel ungdom som har foreldre med universitets eller høyskoleutdanning etter familieøkonomi.	36
Figur 3 Andel ungdom som har drevet idrett og fysisk aktivitet i idrettslag i løpet av det siste året etter familiens økonomiske situasjon.....	41
Figur 4 Andel ungdom som har drevet idrett og fysisk aktivitet i private helsestudio i løpet av det siste året etter familiens økonomiske situasjon.	42
Figur 5 Andel ungdom som har drevet idrett og fysisk aktivitet sammen med venner/naboer/arbeidskamerater i løpet av det siste året etter familiens økonomiske situasjon.	43
Figur 6 Andel ungdom som har drevet idrett og fysisk aktivitet på egenhånd i løpet av det siste året etter familiens økonomiske situasjon.	44
Figur 7 Andel ungdom som driver idrett eller fysisk aktivitet i vekt- og styrketreningsrom en eller flere ganger i uka i sesongen etter familiens økonomiske situasjon.....	47
Figur 8 Andel ungdom som driver idrett eller fysisk aktivitet i privat treningssenter/helsestudio en eller flere ganger i uka i sesongen etter familiens økonomiske situasjon.	48
Figur 9 Andel ungdom som driver idrett eller fysisk aktivitet i fotballanlegg en eller flere ganger i uka i sesongen etter familiens økonomiske situasjon.	49
Figur 10 Andel ungdom som driver idrett eller fysisk aktivitet i idrettshall en eller flere ganger i uka i sesongen etter familiens økonomiske situasjon.	50
Figur 11 Andel ungdom som driver idrett eller fysisk aktivitet i turløyper en eller flere ganger i uka i sesongen etter familiens økonomiske situasjon.....	51

Figur 12 Andel ungdom som driver idrett eller fysisk aktivitet i lysløype en eller flere ganger i uka i sesongen etter familiens økonomiske situasjon.....	52
Figur 13 Andel ungdom som driver idrett eller fysisk aktivitet i svømmehall en eller flere ganger i uka i sesongen etter familiens økonomiske situasjon.	53
Figur 14 Andel ungdom som driver idrett eller fysisk aktivitet i friidrettsanlegg en eller flere ganger i uka i sesongen etter familiens økonomiske situasjon.	53
Figur 15 Andel ungdom som driver idrett eller fysisk aktivitet i alpinanlegg en eller flere ganger i uka i sesongen etter familiens økonomiske situasjon	54
Figur 16 Andel ungdom som eier/låner snøscooter etter familiens økonomiske situasjon.	60

Kapittel 1. Innledning

For ungdom dreier fritiden seg om den tiden som blir til overs når skoledagen er unnagjort. Hvordan fritiden brukes, og hva den brukes til, er derfor viktig for å forstå den sosiale konteksten ungdom inngår i (Møller & Bentsen, 2014). Hensikten med denne studien er å belyse sosiale forskjeller i deltakelse i fritidsaktiviteter og bruk av fritidsarenaer blant ungdom med ulik sosioøkonomisk status i Finnmark. Idrett og friluftsliv blir av mange trukket frem som verdifulle arenaer for barn og unges oppvekst. En rekke studier viser at det er tydelige sosioøkonomiske forskjeller både når det gjelder rekruttering til og frafall fra idretten (Hyggen, Brattbakk & Borgeraas, 2018). Mange ser på Norge som et land med små sosiale forskjeller der de fleste barn og unge har mer eller mindre de samme oppvekstbetingelsene. Nyere forskning har avdekket at selv i et relativt likt samfunn som det norske, danner familiens sosioøkonomiske status en ramme rundt barn og unges liv som kan få konsekvenser både for kvaliteten i livet, og for det handlingsrommet den enkelte har til rådighet (Bakken, Frøyland & Sletten, 2016). Forskning viser at barn og unge som vokser opp i lavinntektsfamilier i mindre grad deltar i fritidsaktiviteter. Dette er barn i familier der foreldre har lavere utdanning, i mindre grad deltar i yrkeslivet eller har lav inntekt (Hyggen et al., 2018). I en studie fant Bakken et al. (2016) tydelige forskjeller i valg av fritidsaktiviteter blant ungdom som kom fra hjem med høy sosioøkonomisk status i forhold til ungdom som kom fra hjem med lav sosioøkonomisk status. Ungdom fra høyere sosiale lag er de som oftest deltar i organiserte fritidsaktiviteter, mens ungdom fra hjem med færre ressurser bruker mest tid på skjermbaserte aktiviteter. I en annen studie ble det funnet store forskjeller i deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter blant middelklasseungdom og barn fra arbeiderklassen. Ungdom fra arbeiderklassen er mindre representert i organiserte fritidsaktiviteter, noe som først og fremst ble forklart gjennom ulik tilgang til materielle goder, hvor økonomi var den største barrieren (Andersen & Bakken, 2018). Om Norge igjen står ovenfor en klasseinndeling i idretten er et spørsmål som det ikke finnes gode empiriske svar på, siden studiene ikke nødvendigvis har brukt de samme målemetodene på sosioøkonomisk status (Bakken, 2019a).

En gjennomgang av studier som undersøkte den klassebaserte rekrutteringen til ungdomsidretten i Norge over en 60 års periode konkluderte imidlertid med at det var tendenser til økte klasseforskjeller i idrettsdeltakelse, særlig i perioden etter 2010 (Strandbu, Gulløy, Andersen, Seippel & Dalen, 2017). Forskerne forklarte de økte forskjellene med tre prosesser: profesjonalisering av idretten, økende kostnader og krav om mer foreldreinvolvering. Ifølge

forfatterne kan disse prosessene føre til en mer ekskluderende barne- og ungdomsidrett i framtida. Særlig at idrettsdeltakelse koster mer vil kunne få stor betydning for barn og unge som vokser opp i familier med begrensede økonomiske ressurser. På landsbasis ser vi et økende antall barn og unge som tilhører en husholdning med vedvarende lavinntekt (Epland & Normann, 2019). Dette kan som sagt få konsekvenser både for livskvaliteten, og for det handlingsrommet den enkelte ungdom har til rådighet. Forskning viser at ungdom som vokser opp i familier med høy sosioøkonomisk status, har det bedre med seg selv, de er mer fornøyde med foreldrene sine, med skolen de går på og med lokalmiljøet de bor i, og flere har fortrolige venner enn ungdom fra lavere sosiale lag. Unge med høy sosioøkonomisk status trener mer og er dessuten i langt større grad med i organiserte fritidsaktiviteter (Bakken, 2019b). Hele 85 prosent av de som vokser opp i familier med mange sosioøkonomiske ressurser, har deltatt i ungdomsidretten, mot 61 prosent av ungdom fra familier med færre ressurser (OsloMet & NOVA, 2020). Annen forskning viser at fattige familier ikke har økonomiske ressurser til å delta i organiserte idretts- og treningstilbud i nærmiljøet (Hovden, Bakke & Solheim, 2015). Ifølge Bakken (2019a) er det 15 prosent av ungdom i videregående skolealder fra familier med lav sosioøkonomisk status, som aldri har vært med på organisert idrett. I tillegg er frafallet fra organisert idrett større i lavere lag enn i høyere sosiale lag. Ungdom fra lavere sosiale lag er ikke bare mindre aktive, men de som er med slutter tidligere.

Selv i et relativt homogent samfunn som det norske vil det være variasjon mellom landsdeler og lokalsamfunn som legger kulturelle og sosiale føringer for bruk av fritidsarenaer, og dermed bidrar til forskjeller i oppvekstvilkår blant barn og unge. Dette gjør at barn og unges levekår og livssituasjon varierer sterkt, noe som gir utslag i grad av deltakelse på ulike fritidsarenaer. Rafoss og Hines (2016) finner i sin studie at ungdom fra Finnmark i større grad benytter seg av treningsstudio og trening på egenhånd. Kun hver fjerde ungdom i Finnmark svarte at de trente en eller flere ganger i uken i idrettslag. Det å være med i aktiviteter i idrettslag er dermed ikke det mest vanlige blant ungdom i Finnmark.

Finnmark skiller seg på flere måter ut fra resten av landet. Ikke bare er klimaet og geografien annerledes, men også de kulturelle og sosiale føringer for bruk av fritidsarenaer er annerledes. De fleste ungdommer i Finnmark har i dag muligheter til å drive med aktiviteter ute i naturen. Den umiddelbare nærhet til fjord, fjell og vidder byr på ulike naturmiljø hvor ungdom kan drive med varierte fritids- og friluftslivsaktiviteter. Vinteren melder sin ankomst allerede i oktober/november, noe som gjør at ungdommen tidlig kan drive med vinterbaserte

fritidsaktiviteter. En svært utbredt og viktig del av utelivet for mange ungdommer er snøscooterkjøring. Et utstrakt løypenett og det høye antallet registrerte kjøretøy gjør at snøscooterkjøring er en stor fritidsaktivitet i Finnmark (Rafoss & Hines, 2016). En stor andel av ungdom i Finnmark eier egen snøscooter eller har lett tilgang til snøscooter gjennom familie og venner (Rafoss & Hines 2016). Snøscooterkjøring er en viktig fritidsarena for ungdom i Finnmark, men også det å ha tilgang til et kjøretøy er en viktig del av aktivitetsbildet.

Det er viktig med kunnskap om hvordan familiens sosioøkonomiske status påvirker barn og unges deltakelse i fritidsaktiviteter og bruk av fritidsarenaer. Man ser av tidligere forskning at det er tydelige sosiale forskjeller både i deltakelse og i frafall fra den organiserte ungdomsidretten, men også når det gjelder frafall fra trening og fysisk aktivitet på andre arenaer (Bakken, 2019a). Det er behov for mer kunnskap om hvorvidt slike rekrutterings mønstre vedvarer eller endrer seg, og det vil derfor være interessant å undersøke hvilke variasjoner man finner i deltakermønstre blant ungdom med ulik sosioøkonomisk status i Finnmark. Dermed blir det viktig å undersøke om det er systematiske skjevheter i hvem som deltar og hvem som ikke deltar i ulike fritidsaktiviteter blant ungdom i Finnmark.

Forskningsspørsmål

På denne bakgrunn er tema å undersøke hvilke variasjoner man finner i deltakelse i fritidsaktiviteter og bruk av fritidsarenaer blant ungdom med ulik sosioøkonomisk status. Siktemålet er å få kunnskap om hvordan familiens sosioøkonomiske status påvirker ungdoms deltakelse i idrett og fysisk aktivitet, friluftsliv og snøscooterkjøring, samt få kunnskap om hvilke fritidsarenaer disse ungdommene bruker.

Følgende spørsmål vil bli undersøkt i denne studien:

- 1. Hvilke variasjoner finner vi i bruk av fritidsarenaer blant ungdom med ulik sosioøkonomisk status?*
- 2. Hvilke fritidsaktiviteter deltar ungdom i med ulik sosioøkonomisk status?*

Presisering

I denne studien vil jeg hente empiri fra en Ungdata undersøkelse av elever ved videregående skoler i Finnmark. Jeg vil rette et særskilt blikk på hvordan familiens økonomiske kapital påvirker ungdoms deltakelse i fritidsaktiviteter og bruk av fritidsarenaer. Når jeg omtaler fritidsaktiviteter menes det i denne sammenheng (1) idrett og fysisk aktivitet, (2) friluftslivsaktiviteter og (3) snøscooteraktiviteter.

I tillegg vil det være fruktbart å trekke inn et større sett av forklaringsfaktorer som jeg systematisk og samlet vurderer betydningen av i forhold til ungdoms deltakelse i fritidsaktiviteter og bruk av fritidsarenaer. Som et analyseverktøy for å kunne forstå ungdoms deltakelse i lys av familiens sosioøkonomiske status vil jeg ta i bruk Bourdieus (1995) kapitalbegreper.

Begrepsavklaring

Sosioøkonomisk er et faguttrykk som er mye brukt innenfor samfunnsvitenskapen og betyr at noe har å gjøre både med sosiale og økonomiske forhold, eller samspillet mellom det sosiale og det økonomiske. Utrykket er særlig brukt i sammenhenger som sosioøkonomisk status og sosioøkonomisk ulikhet. Sosioøkonomisk status brukes ofte som et synonym til sosial klasse, da dette er et mer politisk nøytralt begrep enn klassebegrepet som er knyttet til marxistisk teori (Tjora & Tjernshaugen, 2019).

Oppgavens struktur

I kapittel 2, *Tidligere forskning*, gjennomgår jeg tidligere forskningsbidrag som har undersøkt ungdommens treningsvaner, anleggsbruk, deltakelse i idrettsaktiviteter, friluftslivsaktiviteter og snøscooterkjøring. Deretter vil jeg i kapittel 3, *Teoretisk rammeverk*, gjøre rede for valg av teoretisk perspektiv ved å introdusere Bourdieus kapitalbegreper, habitus og sosial klasse. Kapittel 4, *Metode*, gjør jeg rede for studiets kunnskapssyn, empiri og metodiske valg. Videre vil jeg i kapittel 5, *Resultat*, fremstille studiens empiriske funn i form av figurer og tabeller. I kapittel 6, *Diskusjon*, drøftes studiens empiriske funn opp mot tidligere forskning og teori. Til slutt vil jeg i kapittel 7 *Avslutning*, svare på studiens to forskningsspørsmål.

Kapittel 2. Tidligere forskning

I dette kapittelet presenteres tidligere forskning som ser på sammenhenger mellom ungdoms deltakelse i fritidsaktiviteter og familiens sosioøkonomiske faktorer. I prosessen med å gjennomgå tidligere forskningsarbeider gjorde jeg litteratursøk i databasene Oria og Google Scholar. I tillegg har jeg gått igjennom referanselister til relevante studier for å finne fram til andre forskningsarbeider innen temaet. Kunnskapsgrunnlaget består av tidligere forskningsbidrag fra Norge, Sverige, Finland, og Belgia.

Å gi en kort oversikt over forskningsfunn med hensyn til ungdoms deltakelse i fritidsaktiviteter og sosioøkonomisk status er komplekst siden sammenligning mellom forskningsfunn er vanskelig på grunn av forskjeller i definisjoner og konseptualisering av både sosioøkonomisk status og fritidsaktiviteter. Fysisk aktivitet er i mange av studiene brukt i stedet for idrett, noe som kan forstås og tolkes snevert og bredt og dermed dekke ulike meninger. I tillegg ser man at funn med hensyn til forholdet mellom sosial klasse og ungdoms deltakelse i fritidsaktiviteter varierer på tvers av studier. I noen studier finner ikke forskerne noen tegn til sammenheng mellom deltakelse og sosioøkonomisk status. Jakobsson, Lundvall, Redelius og Engström (2012), fant ikke signifikante forskjeller mellom ungdoms deltakelse i klubb organiserte idretter og foreldres utdanningsnivå og økonomiske kapital. Likevel det store bildet er at flere studier finner forskjeller i deltakelse blant ungdom i henhold til sosioøkonomisk bakgrunn.

I det følgende har jeg lagt vekt på tidligere studier som undersøker ungdoms deltakelse i fritidsaktiviteter (idrett, friluftsliv og snøscooterkjøring) og aspekter relatert til familiens sosioøkonomiske status.

Deltakelse i idrettsaktiviteter

I artikkelen *Ungdom, idrett og klasse: fortid, samtid og framtid* ser forfatterne på hvordan den klassebaserte rekrutteringen til ungdomsidretten har utviklet seg over en 60 års periode (Strandbu et al., 2017). Studien tar for seg hvordan sammenhengen mellom idrettsdeltakelse og klassebakgrunn har vært forstått historisk og teoretisk, hvordan klasseforskjeller i idrettsdeltakelse er målt i landsrepresentative ungdomsundersøkelser, hvilke klasseforskjeller som er funnet, hvordan disse er forklart og hvordan vi kan tenke oss at klassebakgrunn kommer til å få betydning framover (Strandbu et al., 2017, s. 132,133). Studien tar for seg kvantitative

landsrepresentative studier som har undersøkt klasseforskjeller i ungdommers idrettsaktiviteter. Gjennomgangen viser at studiene har støttet seg til ulike teoritradisjoner. Klassemålene, og/eller mål på sosioøkonomisk status, refererer i noen studier til en ren hierarkisk dimensjon, mens de i andre tilfeller peker mot flerdimensjonale forskjeller der både økonomisk og kulturell kapital spiller inn. Studien konkluderer med at det var store klasseforskjeller i idrettsaktivitet på begynnelsen av 1950-tallet, men finner ikke tydelige klasseforskjeller i undersøkelser fra 1980- og 1990-tallet og heller ikke fra tidlig 2000-tall (Strandbu et al., 2017). Derimot finner forfatterne tydeligere klasseforskjeller i senere studier. Forfatterne utpeker særlig på tre prosesser som bidrar til sosiale skjevheter i rekrutteringen til barne- og ungdomsidretten: profesjonalisering, økende kostnader og krav om mer intensiv foreldreinvolvering. Dersom tendensen med økende ulikhet i inntekt for barnefamilier fortsetter, vil dette kunne ekskludere større grupper barn og unge ut av den organiserte idretten. Profesjonalisering kan være en hindring for ressursvake familier, ikke bare fordi idrett er dyrt, men fordi det også krever spesielle typer kunnskap og interesse for å følge opp barn og unges idrettsdeltakelse (Strandbu et al., 2017).

I rapporten *Ungdom og trening – endring over tid og sosiale skillelinjer* undersøkte forfatterne ungdoms treningsvaner i 2010 og endringer i treningsvaner fra 1992 til 2010 (Seippel, Strandbu & Sletten, 2011). Forfatterne undersøkte i hvilken grad medlemskap i idrettslag og trening på ulike arenaer er preget av sosial ulikhet. Forfatterne så på fem forhold som tidligere forskning har vist har betydning for hvor ofte ungdom trener: alder (klassesertrinn), kjønn, minoritet/majoritet, kulturell kapital (målt ved hvor mange bøker familien har hjemme) og økonomisk kapital (målt ved et spørsmål om familien har hatt god eller dårlig råd de siste to årene). Rapporten finner at barn og unge som oppgir familieøkonomien som dårlig, trener mindre. Effekten er mest utpreget i forhold til det å trene i idrettslag, mens den er langt svakere for trening på treningssenter og for egen trening. Det kommer frem i studien at jo høyere kulturell kapital familien har, jo større andel av ungdommen trener. «Når antall bøker i hjemmet øker, øker også sannsynligheten noe for at de unge trener – enten i idrettslag eller på egenhånd» (Seippel et al., 2011, s. 112). Dette viser at det ikke kun er økonomisk kapital som påvirker ungdoms muligheter for deltakelse, men at også kulturell kapital har betydning. Funnene støttes av andre studier (Bakken, 2017, 2019a; Bakken et al., 2016).

I rapporten *Sosiale forskjeller i unges liv. Hva sier Ungdata-undersøkelsene?* gir Bakken et al. (2016) et oppdatert bilde av hva sosioøkonomiske ressurser betyr for norske ungdommers levekårssituasjon på ulike områder. For å fange opp sosioøkonomiske forskjeller i deltakelse blant ungdom, er et mål om sosioøkonomiske ressurser basert på opplysninger om foreldrenes utdanningsnivå, antall bøker i hjemmet og tilgangen til ulike materielle goder brukt. I likhet med Seippel et al. (2011) finner Bakken et al. (2016) at ungdom fra høyere sosiale lag oftere deltar i organiserte fritidsaktiviteter enn ungdom fra lavere sosiale lag. En sosial skjevhet som særlig er tydelig for fritidsorganisasjoner som har til hensikt å utvikle spesielle ferdigheter – som for eksempel idrettslag. Analysen indikerer en klar sosial gradient der over: «70 prosent i den høyeste sosioøkonomiske gruppen er med i en organisasjon, klubb, lag eller forening, mot knapt 50 prosent av guttene, og knapt 40 prosent av jentene, i den laveste sosioøkonomiske gruppen.» (Bakken et al., 2016, s. 68). Forfatterne vektlegger flere grunner til at ungdom fra lavere sosiale lag sjeldnere er med i slike fritidsorganisasjoner, som at foreldre fra høyere sosiale lag oftere besitter mer kulturell kapital f.eks. gjennom egne erfaringer fra medlemskap i ulike fritidsorganisasjoner. En slik kulturell bakgrunn bidrar i større grad til å motivere barna.

Bakken (2019a) undersøkte *Idrettens posisjon i ungdomstida. Hvem deltar og hvem slutter i ungdomsidretten?* hvem som rekrutteres til ungdomsidretten og hvem som slutter – og hvordan dette varierer med ungdommens alder, kjønn, sosial bakgrunn og geografisk bosted. Målet med undersøkelsen var å få innsikt i idrettens sosiale posisjon blant ungdom i alderen 13-18 år, og i mekanismer som bidrar til å inkludere og ekskludere barn og unge fra deltakelse i organisert idrett (Bakken, 2019a). Rapporten tar for seg fire treningsarenaer: Idrettslag, på egenhånd, treningsstudio/helsestudio og annen organisert trening. For å undersøke betydningen av ressurser i familien for ungdommens treningsvaner brukes et mål som fanger opp ulike former for ressurser som ungdom har tilgang til gjennom foreldrene: fars og mors utdanningsnivå, antall datamaskiner og bøker i hjemmet, antall biler i familien, eget soverom og om de har reist på ferie med familien. Rapporten dokumenterer tydelige sosiale forskjeller i deltakelse i og frafall fra organisert idrett, men også ulik deltakelse når det gjelder trening på andre arenaer. Det er fem ganger så mange fra lavere sosiale lag som aldri har vært med i organisert idrett, og dobbelt så mange fra lavere sosiale lag som har sluttet før de begynner med ungdomsidrett. I likhet med Seippel et al. (2011) finner Bakken (2019a) ut at effekten av de sosiale forskjellene er størst knyttet til trening innen den organiserte idretten. «Mens 85 prosent av de som vokser opp i familier med aller mest ressurser hjemme har vært med i

ungdomsidretten, er det tilsvarende tallet 61 prosent blant de med færrest ressurser» (Bakken, 2019a, s. 43). For trening mer generelt, finner Bakken at ungdom fra høyere sosiale lag i gjennomsnitt trener mer enn 50 prosent flere ganger i måneden enn ungdom fra lavere sosiale lag. *«De med lavest sosioøkonomisk status trener 12,5 ganger i måneden, mens ungdom med høyest sosioøkonomisk status i gjennomsnitt trener 19,3 ganger»* (Bakken, 2019a, s. 48). Videre viste rapporten at ungdom fra høyere sosiale lag trente mer aktivt innenfor alle de fire treningsarenaene. Bakken finner at gutter trener i gjennomsnitt noe mer enn jenter, og dette gjelder særlig for trening i idrettslag og på treningsstudio. Jentene derimot trener oftere på andre organiserte måter. Når det gjelder frafall fra ungdomsidretten er det generelle bildet knyttet til sosioøkonomisk bakgrunn i langt større grad enn til kjønn. Rapporten viser at ungdom fra hjem med lav sosioøkonomisk status i større grad faller fra/slutter med ungdomsidretten enn ungdom med mange ressurser. Frafallet er størst blant jenter på videregående skole. Når det gjelder geografiske forskjeller finner Bakken at Finnmark skiller seg noe ut med at det er færre ungdommer som deltar på de ulike treningsarenaene og at frafallet fra organisert idrett er noe høyere enn landsgjennomsnittet.

I artikkelen *Er det for dyrt? Om barns deltakelse og valg av organiserte fritidsaktiviteter når familiens økonomi er svak* (Thorød, 2012), som er en kvalitativ studie som gjennom dybdeintervju av ungdommer i alderen 11-13 år, undersøkte hva som styrer barn i lavinntektsfamiliers deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter, i lys av økonomi og sosial kapital (Thorød, 2012). I studien kommer det frem at barna beskriver at det enten er venners deltakelse eller egne interesser som styrer hvilke aktiviteter de velger. Eric på 11 år forteller blant annet: *«Jeg valgte å begynne på fotball for alle vennene, alle de beste vennene mine spilte fotball og da ville jeg også spille fotball. Så sa jeg det til faren min og så begynte jeg med å spille fotball»* (Thorød, 2012, s. 24). Gro på 11 år sier: *«(-) da begynte jeg heller på turn siden det var det jeg hadde mest lyst til. (-).. det er to stykker jeg ble kjent med da, på turninga, som går i parallellklassen min, men jeg snakker ikke så mye med dem»* (Thorød, 2012, s. 25). Ved å gå nærmere inn på historiene til ungdommene finner forfatteren at familiens økonomi blir et filter som begrenser valg av aktiviteter. Inger på 11 år forteller: *«Jeg har spurt om å få begynne på ridning før også, når jeg var helt hekta på hest. Men jeg fikk ikke lov da heller. Det var for dyrt. Jeg får holde meg til å være med andre på ridninga, jeg da»* (Thorød, 2012, s. 26). Et viktig funn som studien avdekker, er hvordan ulik tilgang til økonomisk og sosial kapital påvirker barns deltakelse i fritidsaktiviteter.

I en annen kvalitativ studie «*Skulle ønske jeg kunne være med på turn, jeg!*». *Om fattige foreldres utfordringer med å legge til rette for barnas fysiske aktivitet* (Bakke, Solheim & Hovden, 2016), tar forfatterne utgangspunkt i foreldrenes rolle når det gjelder å støtte barnas deltakelse i idrett og fysisk aktivitet. De ser på utfordringer og dilemmaer fattige familier opplever, og hvilke tilretteleggingsstrategier familiene tar i bruk. Studien viser at foreldre strekker seg langt for å imøtekomme barnas ønsker til en gitt aktivitet, og at det for mange av foreldrene er et verdighetsprosjekt. Økonomi var den største barrieren, men også foreldrenes utdanning og kulturelle bakgrunn og sosiale nettverk, hadde på ulike måter innvirkning på deres handlemåte (Bakke et al., 2016). De foreldrene som viste størst engasjement og hadde flest bekymringer for barnas situasjon som følge av dårlig økonomi, var foreldre med høy utdanning, som kjente de kulturelle kodene i feltet og hadde et etablert sosialt nettverk i lokalmiljøet. En av de norske foreldrene som selv var aktiv i ulike typer aktiviteter forteller: «*Jeg tenker det er sunt både fysisk og psykisk... Vil gjerne gi de samme verdiene til sønnen... Han har prøvd seg på mye forskjellig... Dette blir prioritert*». (Bakke et al., 2016, s. 202). Økonomien var en begrensning, mens hans ambisjon var at fattigdom ikke skulle merkes. Studien viser at særlig etnisk norske foreldre finner det ydmykende å ikke ha råd til å betale kontingenter og treningsavgifter, og at terskelen for å søke om tilskudd er høy. Foreldre med innvandrerbakgrunn, lav utdanning og begrenset sosial kapital hadde en litt annen holdning. I likhet med de andre foreldrene innså de også viktigheten av fritidsarenaen som et sted hvor barna kunne inkluderes, men at mangel på økonomisk kapital ga lite handlingsrom: «*Jeg har nå veldig lite penger og ønsker meg først og fremst penger til mat og klær. Dersom jeg kjøper vintersko til barnet mitt én måned, får jeg problem*.» (Bakke et al., 2016, s. 206). Studien viser at økonomi var den største barrieren, men også foreldrenes kulturelle og sosiale kapital fører til forskjellige handlingsstrategier i møtet med barnas aktivitetsønske.

Statistisk sentralbyrå (SSB) har i 1997, 2001, 2004, 2007, 2011, 2013 og 2014 gjennomført representative landsomfattende undersøkelser om nordmenns levekår der trening, mosjon og friluftsliv har vært et sentralt tema. I rapporten *Fritidsaktiviteter 1997-2014 Barn og voksnes idrettsaktiviteter, friluftsliv og kulturaktiviteter Resultater fra Levekårsundersøkelsene*, tar Vaage (2015) utgangspunkt i disse undersøkelsene. Han fokuserer spesielt på resultater fra de tre siste undersøkelsene, altså 2011-, 2014- og i særlig grad 2013-undersøkelsen og ser blant annet på forholdet mellom inntekt og deltakelse, og forholdet mellom utdanning og deltakelse. Dataene omfatter både voksne i aldersgruppen 16-79 år og barn i alderen 6-15 år. Studien viser

at de som bor i husholdninger med høy inntekt i større grad er medlemmer i idrettslag enn de med lav husholdningsinntekt. Barn og unge av foreldre med høy inntekt trener generelt mer enn barn og unge av foreldre med lav inntekt. Ifølge Vaage (2015) er en større andel aktive i langrenn, alpint, svømming og styrketrening blant barn av foreldre med høy inntekt. Når det gjelder deltakelse i friluftslivsaktiviteter viser studien at husholdningsinntekt har en viss betydning for hva slags friluftslivsaktiviteter barn deltar i. Blant de som ikke deltar regelmessig i friluftslivsaktiviteter er det 12 prosent som sier at det er av økonomiske årsaker. Dette gjelder særlig de unge i alderen 16-24 år (Vaage, 2015). Barn og unge som bor i en husholdning med høy inntekt er i større grad med på aktiviteter i alpinbakkene, skiturer, turer med båt og turer med kano/kajakk enn barn og unge fra hjem med lav inntekt. Videre viser studien at barns friluftslivsaktiviteter i større grad påvirkes av foreldrenes utdanningsnivå enn familiens økonomiske situasjon. Barn som har foreldre med høy utdanning er i større grad med på skiturer, alpinaktiviteter, sykkelturer i skog og mark, båtturer generelt og bær- og soppturer enn barn som har foreldre med lav utdanning Vaage (2015, s. 71). Studien viser at barn som har foreldre med lav utdanning er mindre aktive enn andre barn innenfor de fleste friluftslivsaktivitetene. Funnene i rapporten viser hvordan foreldres inntekt og utdanning legger føringer for barn og unges deltakelse i ulike fritidsaktiviteter.

I artikkelen *Adolescents' physical activity in relation to family income and parents' education* ser forfatterne på hvordan forholdet mellom familiens inntekt og foreldrenes utdanningsnivå påvirker ungdoms fysiske aktivitet (Kantomaa, Tammelin, Näyhä & Taanila, 2007). Populasjon i studiet besto av 5457 finske gutter og jenter i alderen 15-16 år, og deres foreldre. Som mål på fysisk aktivitet ble ungdommen spurt om deres deltakelse i fysisk aktivitet utenfor skoletid, antall timer foran TV-skjermen, medlemskap i idrettslag og deltakelse i idretter. Forskerne finner at gutter er mer fysisk aktive i den grad at de blir slitne, svett og andpusten, enn jenter. Videre er gutter i større grad aktive medlemmer i en sportsklubb eller i et idrettslag. Forskerne finner at ungdom fra hjem med høy sosioøkonomisk status oftere deltok i for eksempel slalåm. Blant gutter var deltakelse i tennis, badminton og golf, og blant jenter var deltakelse i aerobic og dans vanlige i de høyeste inntektsgruppene. Svømming, ishockey, bandy, volleyball og friidrett var mer vanlig blant ungdom med lav sosioøkonomisk status. Forskerne påpeker at foreldrenes utdanningsnivå så ut til å være en kraftigere faktor for å forklare ungdommens deltakelse i fysisk aktivitet enn familiens inntekt, men at familiens

inntekt spilte en mer avgjørende rolle når det gjaldt ungdommens muligheter til medlemskap i idrettslag (Kantomaa et al., 2007).

I Sverige gjennomføres det årlig en ungdomsundersøkelse. Noen av spørsmålene som har vært gjennomgående i de fleste undersøkelsene opp igjennom årene har kretset rundt ungdommens innstilling til mosjon, trening og idrett. I rapporten *Ungdomsbarometern Riksidrottsförbundet 2019*, beskrives idrettsbevegelsens sentrale utfordringer og muligheter i relasjon til dagens ungdomsgenerasjon (Fröhling & Landehag, 2019). Rapporten viser at andelen unge som har stor interesse for idrett/konkurranselag og mosjon/trening har økt over tid, men at det fortsatt er sosiale skjevheter i hvem som deltar og hvem som ikke deltar. Ungdom fra familier med god økonomi er i større grad med i idrettslag. Desto bedre økonomi familien har desto mer trener ungdommen. I hvilken regi treningen foregår i har også endret seg noe over tid (Fröhling & Landehag, 2019). Andelen unge som trener i foreningsregi synker kraftig med stigende alder. Slike funn støttes av Landehag og Büscher (2016), som hadde fokus på hvordan ulike ressurser kunne påvirke ungdommens trenings- og mosjonsvaner samt hvilke idretter de utøver. Ungdom som har høyest tilgang til økonomisk, sosial og kulturell kapital er mer representert i foreningsdrevne idretter: «*Ju bättre ekonomi och ju högre utbildningsnivå, desto oftare motionerar ungdomar.*» (Landehag & Büscher, 2016, s. 21). For å skille mellom hvordan de ulike idrettene utøvedes kom forfatterne fram til syv kategorier. I kategori 1. Organisert konkurranseidrett inngikk bandy, fotball, friidrett, golf, håndball, innebandy, ishockey, squash, tennis og volleyball. Her finner Landehag og Büscher (2016) at en høyere andel av ungdommen kom fra akademikerfamilier og at det var en høyere andel ungdom fra familier med god sosioøkonomisk status som deltok. Kategori 2. omhandlet mosjonsidrett, badminton, basket, bordtennis, bowling sykling/mountainbike og svømming. Her viser studien små sosiale forskjeller, men svømming i foreningsregi har høyere andel utøvere fra hjem med god økonomi. I Kategori 3, boksing, bryting og kampsport, finner studien små sosiale forskjeller. Kategori 4. som ser på fitness (kondisjons-/styrketrening), løping/jogging og styrketrening/gym viser studien at utøverne som deltar i slike aktiviteter oppgir å ha en bedre økonomisk situasjon i familien enn totalen. I kategori 5, dans, gruppetrening (aerobics, bodypump, zumba etc.), gymnastikk og yoga finner Landehag og Büscher (2016) at det er en høyere andel av jenter som er vokst opp i akademikerfamilier som deltar. For kategori 6 som omhandlet alpinsport (ski/snowboard), klatring, langrenn og seilspport viser studien at det er en høyere andel utøvere fra akademikerhjem med god økonomi som deltar. I den siste kategorien,

kategori 7. som omhandlet motorsport, orientering, ridning og skyting/bueskyting finner Landehag og Büscher (2016) at kostnadsspørsmålet er helt avgjørende for om ungdom begynner med ridning.

I artikkelen *Who's joining the club? Participation of socially vulnerable children and adolescents in club-organised sports* (Vandermeerschen, Vos & Scheerder, 2013) undersøkte forfatterne barn og unges deltakelse i idrettslag. Hensikten med studien var å undersøke om familierelaterte faktorer var assosiert med høyere risiko for sosial ekskludering og kunne betraktes som determinanter for klubbportdeltakelse blant barn og unge. Tre uavhengige bakgrunnsvariabler var av sentral betydning i studiens analyse. (1) hvorvidt barnet eller den unge bodde i en fattig husstand eller ikke, (2) om barnet eller den unge bodde med en enslig forsørger eller ikke og (3) foreldrenes høyeste utdanningsnivå (Vandermeerschen et al., 2013). Den første faktoren - å leve i en fattig husstand, var basert på et indirekte, relativt mål på fattigdom. Mer spesifikt, netto totalinntekt for familien. Studien viste at barn fra familier med inntekt under fattigdomsgrensen i stor grad hadde mindre sjanser til å være medlem av en idrettsklubb, sammenlignet med barn fra familier med inntekt som lå i en høyere kategori enn fattigdomsgrensen. Også foreldrenes pedagogiske prestasjoner (utdanningsnivå) var en viktig faktor for klubborganisert idrettsdeltakelse blant barn og unge. Barn fra familier hvor videregående utdanning var den høyeste utdanningsprestasjonen hadde betydelig mindre sjanser til å delta i klubborganisert idrett sammenlignet med barn som hadde foreldre med høyere fullført utdanning. Alder hadde også en innflytelse på deltakelse. Jo eldre et barn var, jo høyere var sannsynligheten for å være medlem av en sportsklubb. Dette gjaldt imidlertid bare til 12 års alderen, deretter reduseres sannsynligheten (Vandermeerschen et al., 2013).

Deltakelse i friluftslivsaktiviteter

I artikkelen *A walk in the woods: the effects of ethnicity, social class, and gender among urban Norwegian adolescents*, undersøkte Krange og Bjerke (2011) deltakelse i fotturer i skog og mark blant 14-20 åringer. Forskerne så på hvordan deltakelse i «å gå fottur i skog og mark» varierer mellom etnisitet (minoritets-/majoritetsungdom), kjønn og klasse. Som mål på sosial klasse tok forskerne i bruk forskjellige målemetoder som kunne si noe om effekten av foreldrenes arbeidsstatus, økonomi og kulturelle aspekter. Familieøkonomi ble målt med et enkelt spørsmål om hvor mange biler familien eide. Kulturell kapital ble målt gjennom hvor mange bøker familien hadde hjemme. Studien viser at det er en klar statistisk sammenheng

mellom familieøkonomi og ungdoms deltakelse i friluftslivsaktiviteten «å gå fottur i skog og mark, til tross for at det er «gratis» og krever få økonomiske ressurser. To av tre ungdommer som svarer at familien ikke har bil, går aldri eller nesten aldri tur i skogen (Krange & Bjerke, 2011, s. 25). Studien viser at deltakelse i friluftslivsaktiviteter stiger etter antall bøker i hjemmet. En annen studie av Krange og Strandbu (2004) som undersøkte hvordan familiens økonomiske og kulturelle kapital påvirket ungdoms deltakelse i turgåing finner at jo: «... flere bøker man estimerer å ha hjemme, jo større er sannsynligheten for at man er aktiv turgåer.» (Krange & Strandbu, 2004, s. 90). Imidlertid finner forskerne at det ikke er en lineær sammenheng mellom familiens økonomi og turgåing.

Ungdom og snøscooterkjøring

Snøscooterkjøring er en synlig fritidsaktivitet blant ungdom i Finnmark. Til tross for at snøscooterkjøring er en populær fritidsaktivitet i Norge og kanskje spesielt i Finnmark, finner jeg ingen studier som sier noe om forholdet mellom snøscooterkjøring og sosioøkonomisk status, hverken i Norge eller internasjonalt. Av de enkeltstudiene jeg finner er Johnsen (2015) og Pedersen (1999) så vidt inne på det økonomiske aspektet rundt det å eie egen snøscooter.

I masteroppgaven *Friluftsliv og snøscooterkjøring blant ungdom i Finnmark* undersøkte Johnsen (2015) hva som kjennetegner snøscootereieende ungdom og annen ungdom sin deltakelse friluftslivsaktiviteter samt hvilke snøscooteraktiviteter snøscootereieende gutter og jenter driver med. Det var flest gutter som eide egen snøscooter, mens jentene i større grad lånte snøscooter fra venner og familie. Et noe overraskende funn i studien viser at ungdom som eier snøscooter i større grad deltar i friluftslivsaktiviteter enn annen ungdom. Dette gjelder friluftslivsaktiviteter som fottur i fjell, skog og mark, skitur i fjell, skog og mark, egganking- og/eller soppsanking, plukking av bær, hundekjøring, klatring, jakt med våpen, fiske med stang i elv og vann, sjøfiske med stang, juksa eller garn, isfiske, stått på snowboard, slalåmski el twintip, sykkelstur i terreng eller fjell, padlet kano eller kajakk og kiting på vann eller snø (Johnsen, 2015). Når det gjelder snøscooteraktiviteter viser studien at det å være jente eller gutt er bestemmende for hvor mye man deltar på noen av snøscooteraktivitetene. Jentene er oftere enn guttene på turer der de selv ikke er sjåfør på snøscooteren. Guttene derimot er oftere sjåfør på snøscooterturer alene eller sammen med venner og bruker scooteren til konkurransekjøring. Johnsen (2015) trekker frem at «når så mange ungdommer eier egen snøscooter som det ikke er uproblematisk å få brukt, kan dette bety at aktiviteten støttes av foreldrene.» (Johnsen, 2015,

s. 92). Kjøp av snøscooter er en dyr investering og driftskostnadene er store. I tillegg er det mange av ungdommen som eier egen snøscooter som ikke har sertifikat for bil og må av den grunn fraktes til og fra snøscooterløyper.

I doktoravhandlingen *Ungdom og snøscooterkjøring i Finnmark, Nord-Troms og på Svalbard* belyser Mehus (2012) ungdommens opplevelser og forhold knyttet til snøscooterkjøring. Studien er basert på fokusgruppeintervju av jenter og gutter mellom 16-23 år fra Finnmark, Nord-Troms og Svalbard. Gjennom innsikt i ungdommens tanker, fortolkninger og beskrivelser får hun frem i hvilken kontekst snøscooterkjøring foregår i. Ifølge forfatteren var kontakt med jevnaldrende, å være sammen på tur ute i naturen, å overnatte i telt og gammer, fiske, teste snøscooteren og trene på å mestre den, vise seg frem og søke flyt i kjøringen de viktigste grunnene til at spesielt unge gutter kjørte snøscooter. Jentene var mest opptatte av å være på tur og være ute i naturen sammen med venner. Mehus (2012) påpeker at snøscooterkjøring er en sosial aktivitet, og for noen har tilgang på snøscooter betydning for om en har tilhørighet med jevnaldrende snøscooterkjørere eller ikke. Om en eide snøscooter selv, var ikke så nøye, det viktigste var å ha tilgang på å kunne kjøre.

I doktorgradsavhandling *«Det har bare vært naturlig» Friluftsliv, kjønn og kulturelle brytninger*, undersøkte forfatteren kulturelt mangfold og variasjon i norsk friluftsliv, og om friluftsliv er kjønnnet kultur. *«Ved å ta utgangspunkt i folkelige praksiser, erfaringer og opplevelser forsøker avhandlingen å komme på sporet av kulturelle og sosiale forskjeller som både kan knyttes til forskjeller mellom kjønnene, mellom livsformer og til regional tilhørighet.»* (Pedersen, 1999, s. 5). Studiet baserer seg på ulike feltarbeid i Finnmark. Ett av feltene forfatteren undersøker er snøscooterkjøring. Gjennom intervjuer, offentlig statistikk, andre undersøkelser og egne observasjoner finner Pedersen (1999) blant annet ut at turer med snøscooter innover veiløse og endeløse vidder er den mest populære fritidsaktivitet vinterstid i Finnmark. I tillegg kommer det frem at snøscooteren for mange er en forutsetning for friluftsliv vinterstid, da den har ført til at folk som ellers ikke ville ha ferdes på fjellet, kommer seg ut. Fjellet og snøscooterløypene er en sosial møteplass hvor både venner, familie og naboer treffes (Pedersen, 1999). Framveksten av et motorisert friluftsliv kan ses på som en videreføring av det lokale, sjølbergede høstningsarbeidet. Snøscooteren er blitt et symbol på at hverdagslivet er blitt mindre, overskuddet større og livet morsommere (Pedersen, 1999). *«En måte er å kjøre gjennom bygda i store biler med tilhengere lastet med en, kanskje to snøscootere og sleder.»*

(Pedersen, 1999, s. 287). Snøscooteren har dermed gjort det mulig å vise fram både materielt og økonomisk overskudd.

Oppsummering

Som vi ser, er det en klar sammenheng mellom deltakelse i ulike fritidsaktiviteter og familiens sosioøkonomiske status. Økonomisk kapital ser ut til å være den faktoren som er mest avgjørende for deltakelse i fritidsaktiviteter, spesielt medlemskap i organisert idrett. Men også foreldrenes kulturelle kapital, for eksempel utdanningsnivå) ser ut til å spille en viktig rolle i ungdommens valg av aktiviteter. Sosial kapital (nettverk) er også en viktig faktor for deltakelse, da vi ser at mange barn og unge velger de samme aktivitetene som vennen(e) er med på.

Kapittel 3. Teoretisk rammeverk

Bourdieu som er en av de moderne sosiologene, er i sine teorier opptatt av hvordan forskjeller i livssjanser skapes og hvilke maktforhold som ligger bak og preger den enkeltes posisjon. Han legger særlig vekt på hvordan sosiale strukturer, kultur og individuelle betingelser påvirker individets handlingsvilkår. Av den grunn er Bourdieus utgangspunkt grunnleggende relasjonelt. Han ser ikke på strukturen og individet hver for seg, men hvordan disse samspiller med hverandre. Hvordan ulike kapitalformer virker og arbeider sammen, og hvordan de på samme tid bidrar til å avdekke hvordan sosial ulikhet skapes (Aakvaag, 2008; Østergaard, 2011). For å kunne forstå ungdoms muligheter til deltakelse i ulike fritidsaktiviteter og bruk av fritidsarenaer, i lys av familiens sosioøkonomiske status, vil jeg ta i bruk Bourdieu (1995) kapitalbegreper samt habitus. Kapitalbegrepet er en innfallsvinkel for å kunne forstå hvilke kapitalformer som må være til stede for at et individ skal inkluderes og anerkjennes i et felt (Bourdieu & Wacquant, 1992). I denne sammenhengen vil kapitalbegrepet på sin side si noe om hvilke kapitalformer som påvirker ungdommens deltakelse i idrett, friluftsliv og snøscooterkjøring, og hvilke ressurser som kjennetegner et individs habitus.

Kapital definerer Bourdieu helt enkelt som *knappe ressurser* det er konkurranse om blant individer og grupper i samfunnslivet. Kapital gir makt fordi det er en resurs som kan brukes til å oppnå fordeler i det sosiale livet. Kapitalen er ulikt fordelt mellom individer og grupper, og gir dermed grunnlag for dominans og herredømme (Aakvaag, 2008, s. 151). Individer og grupper som besitter mye kapital, kan nemlig bruke denne til å dominere individer og grupper som besitter mindre kapital. I følge Bourdieu består alt samfunnsliv dypest sett, i at individer og grupper kjemper om mer kapital (Aakvaag, 2008, s. 152). Aktørene investerer den kapitalen de allerede har, i forsøket på å samle mer. Kapital blir derfor både mål og middel i samfunnet. I Bourdieus teoriramme opereres det med tre hovedformer for kapital: økonomisk kapital, kulturell kapital og sosial kapital.

Økonomisk kapital

Økonomisk kapital inkluderer alle former for økonomiske ressurser som kan investeres og gi økonomisk avkastning: penger, eiendommer, aksjer, redskaper, materielle goder osv. (Aakvaag, 2008). I følge Bourdieu (1995) er økonomisk kapital den mest grunnleggende, fordi den lettest kan konverteres til andre kapitalformer i et felt, for eksempel sosial kapital. Her betyr det blant annet at dersom foreldre har penger til å la barna delta i kostbare og populære

aktivitetstilbud, er det også stor sjans for at de får kontakt med og tilgang til et større og mektigere nettverk, som kan gi dem fordeler i andre sammenhenger (Bakke et al., 2016; Bourdieu & Wacquant, 1992). Som nevnt tidligere, viser forskning at ungdom fra familier med lav sosioøkonomisk status er mindre representert i organiserte fritidsaktiviteter, noe som først og fremst blir forklart gjennom ulik tilgang til materielle goder, hvor økonomi er den største barrieren. Dyre medlemskontingenter, ulike treningsavgifter, overnattinger, transport til trening, innkjøp av utstyr og treningstøy er noen eksempler på kostnader som kan være vanskelig å overkomme for familier med lav inntekt (Hovden et al., 2015). Økonomisk kapital signaliserer dermed hvem som har tilgang til klær og forbruksgjenstander, noe som er viktige markører for tilhørighet til ungdomsmiljø (Bakke et al., 2016). Økonomisk kapital kan derfor by på muligheter og hindringer for ungdoms deltakelse i fritidsaktiviteter og bruk av fritidsarenaer.

Kulturell kapital

Bourdieu knytter begrepet kapital ikke bare til penger og materielle goder. En annen viktig form for kapital, er kulturell kapital. Kulturell kapital inkluderer utdanning samt det å beherske de kulturelle kodene i sine omgivelser. «*Bruken av begrepet kulturell kapital forutsetter at det finnes en legitim kultur som man kan beherske i varierende grad, og som man derfor i likhet med penger, kan ha mer eller mindre god tilgang på*» (Danielsen & Hansen, 1999, s. 46).

Litt forenklet kan kulturell kapital deles inn i to hovedtyper. Den første er en mer uformell type, og kan kalles «dannelse» og «god smak» (Aakvaag, 2008). Denne «dannelsen» innebærer en generell dømmekraft og vurderingsevne som gir uttrykk i evnen til å kjenne seg igjen, sette pris på og beherske den legitime kulturen i samfunnet. Den tilegnes og formes hovedsakelig tidlig i livsløpet, gjennom blant annet verdier og holdninger innad familien. En slik form for kulturell kapital kommer til uttrykk gjennom hvordan vi kler oss, beveger oss, hvordan vi snakker til andre mennesker, samt gjennom vår kunnskap og smak (Aakvaag, 2008; Bourdieu, 1995). Kulturell kapital kan i motsetning til økonomisk kapital, som hovedsakelig eksisterer i en fysisk og ytre form, være kroppsliggjort og internalisert. Noe som betyr at det er en fordel å være født inn i «rett» familie, for å være sikret god kulturell kapital (Esmark, 2006).

Den andre hovedtypen for kulturell kapital er mer formell, og Bourdieu betegner den av og til som «utdanningskapital» fordi den i stor grad omhandler utdanning samt kunnskap og formelle utdanningstitler tilegnet via skoler, høyskoler og universiteter (Aakvaag, 2008). Bourdieu

fremhever at individer som besitter høy utdanning og moderat inntekt, viser større bevissthet knyttet til «riktig» livsførsel, sammenlignet individer med høy inntekt og lav utdanning (Bourdieu, 1995). En Bourdieu inspirert analyse (Lareau, Weininger, Conley & Velez, 2011) viser f.eks. at foreldre i middelklassefamilier er mer aktive når det gjelder å dyrke fram barnas talenter, styre og organisere deres deltakelse i fritidsaktiviteter, enn foreldre fra arbeiderklassefamilier. I arbeiderklassefamilier og i fattige familier gir foreldrene barna mer rom og styrer dem i mindre grad inn mot spesielle aktiviteter.

Sosial kapital

Den tredje hovedformen for kapital er sosial kapital. Den består av de ressursene man får tilgang til gjennom sine sosiale nettverk, for eksempel nettverkene man inkluderes i igjennom familie, venner, bekjente, naboer, kollegaer, skole, deltakelse i fritidsaktiviteter osv. (Aakvaag, 2008). Ifølge Morrow (1999) kan barn og unge gjennom deltakelse i lag og organisasjoner selv opptre som agenter for sosial kapital, ved at de framforhandler og skaper sin egen sosiale kapital, noe som igjen kan overføres til foreldre med at de knytter nye kontakter og dermed øker sin sosiale kapital.

Habitus

Habitus er et sentralt begrep i Bourdieus handlingsteori og aktørforståelse. Ideen bak habitusbegrepet er at mennesket innlemmes de objektive sosiale strukturer som det vokser opp med, oppdras og utdannes i. Habitus er ifølge Bourdieu kroppsliggjort. Vår væremåte og våre handlinger er ikke først og fremst basert på refleksjon og grundig gjennomtenkning, men på en førrefleksiv forståelse av hva vi må gjøre i en situasjon (Aakvaag, 2008). Habitusbegrepet peker altså på at mennesker bærer på en sosial og historisk betinget forhistorie som er aktiv, da habitus fungerer som *«et integrert system av varige og kroppsliggjorte disposisjoner som regulerer hvordan vi oppfatter, vurderer og handler i den fysiske og sosiale verden.»* (Aakvaag, 2008, s. 160). Habitus legger dermed føringer for hva som er mulig og ikke mulig for den enkelte. Av den grunn kan man se for seg at ulike habitus legger ulike ubevisste føringer for hvilke aktiviteter ungdom med ulik sosioøkonomisk bakgrunn deltar i, og hva som er naturlig for dem å gjøre. En Bourdieu inspirert analyse (Lagestad, Bjølstad & Sæther, 2018), viser at inaktivitet i friluftsliv var knyttet til hvorvidt ungdommene rapporterte at deltakelse i de ulike friluftslivsaktivitetene var noe deres familie drev på med eller ikke. Dersom ungdommen

oppgav at familien ikke drev med en nevnt friluftslivsaktivitet, var oddsen for å bli inaktiv mye større. Lagestad et al. (2018) fremhever betydningen av å legge til rette for at ungdommer opplever at det å være aktiv i tradisjonelle friluftslivsaktiviteter, er en naturlig del av sin families liv (Habitus).

Idrett og sosial klasse

I følge Bourdieu (1978) må en forklaringsmodell som har til hensikt å «beregne» fordelingen av sportslige øvelser blant klassene og klassefraksjonene ta hensyn til de positive og negative avgjørende faktorene. De viktigste av disse er ifølge Bourdieu; fritid (en forvandlet form for økonomisk kapital), økonomisk kapital (mer eller mindre uunnværlig avhengig av sport), og kulturell kapital (igjen, mer eller mindre nødvendig avhengig av sport). Men en slik modell vil man ikke kunne lykkes forstå hva som er viktigst hvis man ikke tar hensyn til variasjonene i betydningen og funksjonen som er gitt til de forskjellige praksisene, de forskjellige klassene og klassefraksjonene. For det ville være å glemme som Bourdieu sier, ikke mindre enn de økonomiske hindringene, er det de skjulte adgangskravene, som familietradisjon og tidlig trening, og den obligatoriske klær, bæring og omgjengelighetsteknikker som holder ulike treningsformer og idretter stengt for arbeiderklassene og for enkeltpersoner som stiger fra den nederste middelklassen. Og for det andre fordi økonomiske begrensninger definerer feltet for muligheter og hindringer, uten å fastslå en agents positive retning mot den spesielle formen for praksis. I virkeligheten, selv bortsett fra ethvert søk etter skille, er det forholdet til sin egen kropp (habitus), som skiller arbeiderklassen fra de privilegerte klassene (Bourdieu, 1978). På den ene siden er den instrumentelle relasjonen til kroppen som arbeiderklassene uttrykker i all praksis sentrert på kroppen. På den andre siden er det tendensen til de privilegerte klassene å behandle kroppen som et mål i seg selv, med varianter etter hvorvidt det legges vekt på kroppens egenfunksjon som fører til den makrobiotiske helsekulten (fysisk og mental balanse), eller på kroppens utseende (kroppen for andre) (Bourdieu, 1978).

Kort oppsummert. Sannsynligheten for å delta på de ulike arenaene avhenger, i ulik grad for hver aktivitet, primært på økonomisk kapital og sekundært på kulturell kapital og fritid. Det avhenger også av tilhørigheten mellom det etiske og estetiske disposisjoner som er karakteristisk for hver klasse eller klassefraksjon, og de objektive potensialene til etisk eller estetisk prestasjon som er eller ser ut til å være innhold enhver idrett (Bourdieu, 1978).

Kapittel 4. Metode

I dette kapitlet vil jeg legge fram metoden som er brukt i studien, empirien og metodiske valg. Før jeg begrunner valg av metode, vil jeg under avsnittet kunnskapssyn, starte med å si noe om hva jeg ønsker med oppgaven og hvordan jeg tenker resultatet skal tilnærme seg virkeligheten på best mulig måte. Deretter presenteres datagrunnlag og utvalg. Videre sier jeg noe om Ungdata og hva disse undersøkelsene omhandler. Etter dette redegjør jeg for forskningsdesign, hvem studien måler, sentrale variabler, analysering av data, reliabilitet, validitet, metodiske refleksjoner og forskningsetikk.

Kunnskapssyn

Studiens to forskningsspørsmål kan appellere til et sosialt konstruktivistisk vitenskapssyn, men siden studien benytter seg av kvantitativ metode og dermed ikke kan si noe om handlinger og interaksjon mellom mennesker, kan jeg ikke bruke dette vitenskapssynet fullt ut. I stedet for velger jeg å forholde meg til mangfoldet. Som Sohlberg og Sohlberg (2013, s. 275) sier «*I den konkrete forskningen behøver man inte förhålla sig til denne helhet av ontologier, epistemologier och filosofiska ståndpunkter. I den concreta vardagsforskningen är det ofta mer av «knep och knåp» och mer hantverksmässiga aspekter som skal hanteras.*

I samfunnsvitenskap hvor man studerer mennesker, sosiale grupper, organisasjoner og kulturer vil man gjennom sine teoretiske konstruksjoner forsøke å få et bilde av menneskers eller grupperes konstruksjoner (Sohlberg & Sohlberg, 2013). Sosiologen må, som Bourdieu sier, «*konstruere sitt objekt på grunnlag av teoretiske modeller og kategorier, og deretter, særlig gjennom kvantitative metoder, avdekke sosiale regelmessigheter og strukturer som i all hovedsak eksisterer uavhengig av hvorvidt aktørene selv oppfatter og intenderer dem*» (Aakvaag, 2008, s. 151). Med andre ord, min oppgave er ikke å konstruere virkeligheten, men å konstruere et forskningsobjekt. Virkeligheten er ikke lik for oss alle og det er forskjeller i hvordan vi oppfatter verden og det som er rundt oss (Jacobsen, 2005). I denne studien vil jeg gjennom Bourdieus kapital begreper, habitusbegrepet, sosial klasse og tidligere empiri, forsøke å forstå og forklare variasjonene jeg finner i deltakelse i fritidsaktiviteter blant ungdom med ulik sosioøkonomiske status. Studien vil knytte målbare indikatorer til teoretiske begreper. Dette innebærer å tallfeste variasjonene jeg finner i deltakelse blant ungdom med ulik sosioøkonomisk status. I resultatdelen vil statistiske analyser fremstille studiens funn i form av

figurer og tabeller, og mine analytiske konstruksjoner vil i diskusjonskapittelet hjelpe meg å forstå de sosiale fenomenene som kommer til syne.

Datamaterialet i studien baserer seg på sekundærdata fra en tversnittundersøkelse. Dette utelukker muligheten til å si noe om årsak og virkning. Årsak skal komme før virkning, og det er ikke mulig å fastslå noe omkring dette, siden undersøkelsen har blitt gjennomført på et bestemt tidspunkt (Ringdal, 2018). Resultatene i studien vil dermed kun være gjeldene for dette tidspunktet. Videre er det slik at sosiale miljøer endres i takt med tiden og vi mennesker påvirkes av nye impulser, noe som gjør at kunnskap ikke kan samles opp over tid. Om noen år kan en lignende undersøkelse slik som denne, komme frem til andre resultater. Men selv om datamaterialet i studien kun kan brukes til å si noe om ungdommens deltakelse i fritidsaktiviteter på et bestemt tidspunkt, vil jeg ved hjelp av tidligere forskning, kunne se hvordan utviklingen har vært over tid. Dette er verdifull data, når jeg senere skal diskutere studiens funn.

Studien bærer preg både av induktiv tilnærming og deduktiv tilnærming (Jacobsen, 2005). På den ene siden bruker jeg klasseteorier, tidligere forskning om idrett og fysisk aktivitet, friluftsliv og snøscooterkjøring og egne forventninger til datamaterialet. Dette bringer meg mot den deduktive tilnærmingen hvor fokuset er å gå fra teori til empiri (Jacobsen, 2005). På den andre siden er mitt frafall av hypoteser og min tro på at funnene kan frembringe ny kunnskap om sosiale forskjeller i deltakelse, spesielt på scooterarenaen, noe som fører meg mot en induktiv tilnærming. Selv om dette datamaterialet ikke kan endres dersom ny kunnskap utvikles underveis, kan derimot fremtidige undersøkelser ta utgangspunkt i eventuell ny kunnskap, som kommer frem i denne studien. For ungdom i Finnmark er det ikke foretatt en slik undersøkelse tidligere. Jeg mener derfor denne studien kan bidra med ny kunnskap på feltet

Man vil i korthet tro mer på resultater som er utsatt for en kritisk drøfting, refleksjon, av forskeren selv og refleksjon av datamaterialet som er samlet inn (Jacobsen, 2005). Et annet forhold som står meget sentralt i en forskningsoppgave er åpenhet. Åpenhet innebærer at jeg som forsker tydelig formulerer hvilken metode som er brukt, og tydelig reflekterer over hvordan dette kan ha påvirket resultatene. Som Jacobsen (2005, s. 371) sier «Åpenhet og eksplisitt avklaring av valg er en forutsetning for at det skal kunne skapes en god diskusjon omkring en undersøkelses gyldighet og pålitelighet».

Datagrunnlag og utvalg

Empirien i denne studien er samlet inn gjennom en Ungdata spørreundersøkelse blant elever ved videregående skoler i Finnmark som er godkjent av NSD. Undersøkelsen ble gjennomført på alle videregående skoler i fylket, både fylkeskommunale og statlige videregående skoler i 2014. Det totale utvalget bestod av 2793 elever. I denne masteroppgaven svarte 1838 ungdommer i alderen 15–19 år på spørreskjemaet. Dette ga en svarprosent på 67 %.

Om Ungdata

Siden 2010 har over 630 000 ungdommer fra 412 kommuner og fra Svalbard deltatt i Ungdata (Bakken, 2019a). Undersøkelsene samlet gir dermed et godt innblikk i hvordan ungdom har det i Norge i dag. Ungdata er lokale, standardiserte ungdomsundersøkelser som tilbys gratis til alle landets kommuner og fylkeskommuner. Undersøkelsene utføres i skoletiden og gjennomføres på de fleste ungdomsskolene og videregående skolene i landet. NOVA har hovedansvaret for alle undersøkelsene, og gjennomfører dem i samarbeid med de syv regionale kompetansesentrene innen rusfeltet (KoRus). Målet med Ungdata er å få kartlagt ungdoms livssituasjon, nærmere bestemt hva ungdom foretar seg på ulike arenaer og hvordan de har det. Resultatene bidrar til at kommuner, fylkeskommuner og nasjonale myndigheter får et bredere kunnskapsgrunnlag for politikkutforming innen oppvekst- og folkehelseområdene.

Forskningsdesign

Forskningsdesignet baserer seg på et stort representativt utvalg i et begrenset tidsrom hvor hver respondent spørres bare én gang. En slik tverrsnitt undersøkelse er bare egnet til å gi et øyeblikksbilde og hensikten blir derfor først og fremst å beskrive forhold i nåtid. (Ringdal, 2018). Datainnsamlingen i undersøkelsen skjer gjennom et standardisert spørreskjema, hvor spørsmål og svaralternativ er bestemt på forhånd. I denne studien vil tall, statistiske analyser, tabeller og diagrammer beskrive virkeligheten av resultatene (Ringdal, 2018). Studien benytter seg av kvantitativ sekundærdata, nærmere bestemt individdata. For å kunne svare på studiens forskningsspørsmål er en rekke spørsmål fra spørreskjemaet benyttet. Studien har slik et ekstensiv design, det vil si få variabler og mange enheter. Ifølge Jacobsen (2005) egner ekstensive undersøkelser seg spesielt godt når man ønsker å få fram forskjeller og likheter mellom flere enheter, og passer dermed godt til denne studien som ser på ungdomsgruppers

deltakelse i fritidsaktiviteter i forhold til familieøkonomi. En ulempe med et slikt design er at informasjonen kan bli overfladisk, styrt av hva vi har valgt å inkludere i spørreskjemaene våre, ofte løsrevet fra sin naturlige kontekst. Noe som kan føre til at informasjonen for mange ikke vil føles som særlig relevant (Jacobsen, 2005, s. 96).

Analysene i studien består av bivariate og trivariate krysstabeller. Slike tabeller egner seg godt når man ønsker å se på sammenhengen mellom én avhengig variabel (y) og én eller flere uavhengige variabler (x). Imidlertid bør ikke antallet uavhengige variabler overstige mer enn to eller tre (Ringdal, 2018). Styrken i de statistiske sammenhengene mellom variabler beskrives ved hjelp av korrelasjonsmål. Hvorvidt sammenhengene i utvalget er statistisk signifikante, kan besvares ved hjelp av kji-kvadrattesten (Ringdal, 2018). I analyseavsnittet vil dere finne en detaljert oversikt hvilke målemetoder som er brukt i studiet.

Hvem studien måler

Før jeg utreder sentrale variabler i denne studien vil jeg si noe om hvem jeg måler i analysene. For å gjøre presentasjonen av datamaterialet oversiktlig og håndterbart har jeg kun valgt å se på andel ungdom som er aktive. Det vil si andel ungdom som deltar i aktiviteter eller benytter seg av ulike anleggstyper én eller flere ganger i uka i sesongen. I tillegg vil familieøkonomivariabelen være et gjennomgående trekk i alle analysene.

Utredning av sentrale variabler

For å kunne svare på studiens problemstilling samt få fram en rekke forklaringsfaktorer som kan ha betydning for ungdoms deltakelse i fritidsaktiviteter og bruk av fritidsarenaer, har studien avgrenset seg til spørsmål som omhandler familieøkonomi, kjønn, familieressurser, treningssammenhenger, anleggsbruk, friluftslivsaktiviteter og snøscooteraktiviteter.

Uavhengig variabel

Familieøkonomi

For å fange opp ungdommens sosioøkonomiske status er spørsmålet i Ungdata som omhandler familieøkonomi benyttet. Sosioøkonomisk status er derfor operasjonalisert ved svar på spørsmålet om familieøkonomi. Spørsmålet var som følger: «Har familien din hatt god eller dårlig råd/økonomi de siste to årene?» Svaralternativene var: (1) vi har hatt god råd hele tida,

(2) vi har stort sett hatt god råd, (3) vi har verken hatt god råd eller dårlig råd, (4) vi har stort sett hatt dårlig råd eller (5) vi har hatt dårlig råd hele tida.

For å gi et mer robust mål på ungdommens sosioøkonomiske status har studien benyttet seg av et sett med spørsmål i Ungdata som omhandler familiens materielle ressurser (se vedlegg 1). Her er sosioøkonomisk status målt med et samlemål med hensyn til de ressursene ungdom har tilgang til gjennom sin familie, definert som «summen av» foreldrenes utdanningsnivå, antall datamaskiner og bøker i hjemmet, om man har eget soverom, om man drar på ferieturer med familien og om familien har bil. Det fanger dermed opp noe mer enn kun den økonomiske delen av familiens ressurser (Kristofersen, 2019). Ifølge Ringdal (2018) er det viktig å ta med andre faktorer som trolig vil gi et mer robust og valid mål på ungdommens sosioøkonomiske status. Et mål på sosioøkonomisk status/klasse bør for eksempel gi forskjeller i materielle belønninger, men helst også i kultur og livsstil. Hvis slike forventede forskjeller mellom klassene ikke kan påvises, medfører dette til tvil om måten vi har målt sosioøkonomisk status/klassebegrepet på.

Avhengige variabler

For å fange opp variasjoner i deltakelse i fritidsaktiviteter og variasjoner i bruk av fritidsarenaer blant ungdom med ulik sosioøkonomisk status, har studien benyttet seg av spørsmål som handler om treningssammenhenger, anlegg, friluftslivsaktiviteter og scooteraktiviteter.

Treningssammenhenger

De avhengige variablene for analysen av treningssammenhenger tar utgangspunkt i spørsmålet: «I hvilke av sammenhengene nedenfor har du drevet fysisk aktivitet og idrett det siste året?» (1) idrettslag, (2) private helsestudio, (3) sammen med venner/naboer/arbeidskamerater, (4) på egenhånd. Elevene ble også spurt om hvilken treningssammenheng de hadde drevet mest med det siste året.

Anlegg

De avhengige variablene for analyse av anleggsbruk tar utgangspunkt i spørsmålet: «Hvor ofte driver du idrett eller fysisk aktivitet på følgende steder i sesongen?»

<ul style="list-style-type: none">- Fotballanlegg- Svømmehall- Alpinanlegg- Lysløype- Turløyper og/eller tursti	<ul style="list-style-type: none">- Privat treningssenter/helsestudio- Idrettshall – for eksempel til håndball, bandy eller volleyball- Friidrettsanlegg- Vekt- og styrketreningsrom
---	---

Svaralternativene var: aldri, sjeldnere enn en gang per måned, en eller et par ganger i måneden, en eller to ganger i uka, 3-4 ganger i uka, 5 eller flere ganger i uka.

For å måle aktive brukere har jeg slått sammen de tre siste svaralternativene til «én eller flere ganger i uka i sesongen»

Friluftslivsaktiviteter

Analysene av deltakelse i friluftslivsaktiviteter tok utgangspunkt i spørsmålet: «Hvilke og hvor mange ganger drev du med følgende aktiviteter siste hele sesong?»

<ul style="list-style-type: none">- Jakt- Fiske i elv og vann- Sjøfiske med stang, juksa eller garn- Isfiske- Eggsanking og-/eller soppsanking- Bærplukking	<ul style="list-style-type: none">- Stått på snowboard, slalåmski, twin-tip, eller lignende- Sykkeltur i terreng eller fjell- Fottur i fjell, skog og mark- Skitur i fjell, skog og mark- Hundekjøring- Padlet kano eller kajakk- Klatring- Kiting på vann eller snø
--	---

Svaralternativene var som følger: aldri, sjeldnere enn en gang per måned, en eller et par ganger i måneden, omtrent en gang i uka, flere ganger i uka.

For å sammenligne ungdom som er aktive har jeg slått sammen de to siste svaralternativene til «minst én gang i uka i sesongen». Videre har jeg valgt å dele friluftslivsaktivitetene inn i tre kategorier: (1) turaktiviteter, (2) høstningsaktiviteter og (3) ungdomsaktiviteter.

Snøscooteraktiviteter

For å analysere ungdommens bruk av snøscooter ble det stilt to sett spørsmål. Det første spørsmålet var: «Har du tilgang til snøscooter?» (1) Eier egen scooter som jeg bruker (2) familien (mor, far, søster eller bror) har scooter som jeg bruker å låne, (3) venner har scooter som jeg bruker å låne. Svaralternativene var: «ja», «nei».

Det andre spørsmålet var: «Hvilke og hvor mange ganger drev du med følgende aktiviteter siste hele sesong?»

- Kjørte scooter selv – enten alene eller sammen med venner
- Var på scootertur, men kjørte ikke selv
- Brukte scooter til å frakte varer, ved eller lignende til hytte
- Brukte løypenettet til å kjøre scooterturer
- Kjørte scooter i forbindelse med reindrif
- Drev med isfiske i forbindelse med scootertur
- Deltok på racing, cross, drag eller lignende arrangement
- Deltok som turist på scooterturer med guide

Svaralternativene var: aldri, sjeldnere enn en gang per måned, en eller et par ganger i måneden, omtrent en gang i uka eller flere ganger i uka.

Ved å slå sammen de to siste svaralternativene sammenlignes ungdom som er aktive, det vil si «minst én gang i uka i sesongen». Videre har jeg delt snøscooterkjøring inn i tre kategorier: (1) fritidskjøring, (2) nyttekjøring og (3) konkurransekjøring.

Arenakategorier

I likhet med Rafoss og Hines (2016, s. 174) finner jeg det hensiktsmessig gruppere de enkelte aktivitetene i overordnede kategorier. En slik kategorisering vil forenkle fremstillingen og klarere kunne få frem forskjeller i deltakelse mellom ungdom med ulik sosioøkonomisk status. I tillegg vil en slik kategorisering gi muligheter til å fremstille arenabruk i forhold til aktiviteter, fremfor aktiviteter sett enkeltvis. Jeg har derfor valgt å samle aktivitetene i følgende tre arenaer:

Treningsarena

Treningssammenheng: idrettslag, private helsestudio, sammen med venner/naboer/arbeidskamerater, på egenhånd

Anleggsbruk: fotballanlegg, svømmehall, alpinanlegg, lysløype, turløyper og/eller tursti, privat treningssenter/helsestudio, idrettshall, friidrettsanlegg og vekt- og styrketreningsrom

Friluftslivsarena

Turaktiviteter: fottur i fjell, skog og mark, skitur i fjell, skog og mark

Høstningsaktiviteter: jakt med våpen, fiske i elv og vann, sjøfiske, isfiske, egganking og-/eller soppanking, bærplukking

Ungdomsaktiviteter: snowboard/slalåm/twin- tip, sykkelstur i terreng eller fjell, hundekjøring, padlet kano eller kajakk, klatring, kiting på vann eller snø

Snøscooterarena

Tilgang på snøscooter: eier egen snøscooter, låner fra familie/venner

Fritidskjøring: scootertur- kjørte selv, scootertur- kjørte ikke selv, scootertur i løypenettet, isfisketur, deltok som turist på scootertur med guide

Nyttekjøring: brukte scooteren til å frakte ved, varer eller lignende til hytte, kjørte scooter i forbindelse med reindrift

Konkurranseskjøring: racing, cross, drag eller lignende arrangement

Inndelingen er imidlertid ikke uproblematisk, da noen aktiviteter kan tilhøre flere kategorier. Både hundekjøring, padling og sykkelstur i terreng eller fjell er tradisjonsrike aktiviteter som kunne vært plassert i kategorien turaktiviteter. Men siden studien omhandler ungdom velger jeg å se på disse aktivitetene i en ny kontekst. En utviklingstrend er at friluftslivets aktiviteter blir mer differensiert og spesialisert gjennom at nye aktiviteter kommer til og nye teknologier åpner for nye former. Ikke minst er ungdom de første til å prøve ut aktiviteter, endre på gamle og skape nye (Wold, Skår & Øian, 2020). Slike aktiviteter, enten det gjelder gamle aktiviteter i nye former eller nye aktiviteter, stiller større krav til utøveren når det gjelder tidsbruk, spesielle ferdigheter og investeringer i utstyr (Dervo et al., 2014; Odden, 2008).

Analyse av data

Statistiske analyser er utført i programvaren IBM SPSS Statistics.

Krysstabeller

Analysene er basert på bruk av bivarierte og trivarierte krysstabeller. Familieøkonomi er brukt som uavhengig variabel. Graden av deltakelse i de ulike aktivitetene, er brukt som avhengig variabel. I de bivarierte krysstabellene er familieøkonomivariabelen brukt som kolonnevariabel og aktivitet som rekkevariabel. Det samme gjøres i de trivarierte krysstabellene, men her kontrollerer jeg i tillegg for kjønn i Levels-boksen.

Kji-kvadrattesten er brukt til å teste om det er signifikante forskjeller mellom to variabler i utvalget (Ringdal, 2018). I denne kji-kvadrattesten er nullhypotesen at det ikke er

sammenheng mellom to variabler i utvalget. Dersom testen viser at nullhypotesen skal forkastes trer den alternative hypotesen inn som sier at det er sammenheng mellom to variabler i utvalget. Statistisk signifikans (p-verdi) i analysene ble satt til 0,05 (Ringdal, 2018). Det vil si, at ved P-verdier større enn 0,05, beholdes nullhypotesen, mens ved P-verdier mindre enn 0,05, forkastes nullhypotesen til fordel for den alternative hypotesen. I resultatkapittelet vil verdier av den statistiske analysen bli presentert og kategorisert etter: *p < 0,05, **p < 0,01, ***p0,001.

Familieøkonomivariabelen var opprinnelig målt med fempunktskala som anga hvordan familiens økonomiske situasjon var. På grunn av få observasjoner i den siste kategorien «vi har hatt dårlig råd hele tiden» er denne slått sammen med «vi har stort sett hatt dårlig råd». Omkodingen ble gjort i SPSS. Alle analysene som omhandler kjønn og deltakelse i fritidsaktiviteter og bruk av fritidsarenaer i forhold til familieøkonomi, er lagt som vedlegg. I resultatdelen vil funn kun kommenteres i form av tekst med henvisning til vedlegg.

Validitet og reliabilitet

Dette er to begreper som alltid vil dukke opp i enhver forskningsoppgave. Med validitet menes gyldighet og med reliabilitet menes pålitelighet (Jacobsen, 2005). For å øke gyldigheten og troverdigheten av studiens funn er det viktig at jeg som forsker utnytter min kunnskap om hva som kan skje i en forskningsprosess, og forsøker å avdekke fordeler og ulemper med forskningen. Klarer jeg som forsker å gjøre ting eksplisitt og reflektere over validitet og reliabilitet vil dette også øke troverdigheten til meg som forsker, men også troverdigheten til undersøkelsen (Jacobsen, 2005).

Studiens validitet

En stor utfordring man står ovenfor når man velger å benytte seg av spørreskjemaer med faste svaralternativer, er rett og slett å sikre oss at spørsmålene måler de fenomenene vi faktisk ønsker å undersøke. Igjen vil jeg trekke inn studiets to forskningsspørsmål: (1) *Hvilke variasjoner finner vi i bruk av fritidsarenaer blant ungdom med ulik sosioøkonomisk status?* (2) *Hvilke fritidsaktiviteter deltar ungdom i med ulik sosioøkonomisk status?* Som vi ser ut ifra forskningsspørsmålene ønsker jeg å studere ungdom med ulik sosioøkonomisk status. Begrepet sosioøkonomisk status kan vi ikke måle direkte. Vi trenger med andre ord en operasjonalisering. For å styrke den begrepsmessige gyldigheten i denne studien er sosioøkonomisk status derfor operasjonalisert ved svar på spørsmålet om familieøkonomi. I tillegg har studien, for å fange

opp ungdommens sosioøkonomiske status, benyttet seg av et sett med spørsmål i Ungdata som omhandler familiens materielle ressurser. Det fanger dermed opp noe mer enn kun den økonomiske delen av familiens ressurser (Kristofersen, 2019). Ifølge Ringdal (2018) er det viktig å ta med andre faktorer som trolig vil gi et mer robust og valid mål på ungdommens sosioøkonomiske status.

En vanlig måte å kontrollere den begrepsmessige gyldigheten på er å la andre personer med kunnskap på området sjekke våre konkretiseringer (Jacobsen, 2005). Underveis i denne studien har andre erfarne fagfolk bidratt med innspill. I tillegg har studien testet intern validitet gjennom kontroll mot annen teori og andre empiriske undersøkelser, blant annet Bakken (2019a); Bakken et al. (2016); Seippel et al. (2011). Den interne gyldigheten av resultatene i denne studien er derfor avhengig av hvordan jeg klarer å knytte studiens funn opp mot tidligere teori. Generelt sett kan man si at hvis resultatene støttes av teori om det vi studerer, vil man kunne anta at den interne gyldigheten er god (Jacobsen, 2005).

Den eksterne gyldigheten i kvantitative studier slik som denne, dreier seg i hovedsak å generalisere fra et utvalg enheter som vi har studert, til en større populasjon som vi ikke har studert (Jacobsen, 2005). Siden studien benytter seg av samme sett spørsmål som er brukt i en landsrepresentativ undersøkelse for ungdom i Norge, anser jeg den eksterne gyldigheten i denne studien som god.

Studiens reliabilitet

Et grunnleggende problem med alle typer spørreundersøkelser er at de er lite forpliktende. Det kan være stor forskjell mellom hva en respondent svarer på et spørsmål, og hva han/hun faktisk mener eller har gjort. Ifølge Jacobsen (2005) kan slike avvik skyldes tre forhold. Det ene er at respondenten kan svare strategisk, det vil si at han eller hun har en egeninteresse for å snakke usant eller oppgi feile opplysninger. Det andre forholdet som kan føre til avvik, er at respondenten tvinges til å gjøre seg opp en mening om noe de ikke har spesielt mye kunnskap om eller interesse for. Det tredje forholdet er at respondenten som mottar spørreskjemaet ikke tar dette på alvor, og krysser dermed av for ulike svaralternativer helt tilfeldig.

Spørsmålene i Ungdata anser jeg som svært pålitelig. Spørreundersøkelsen unngår ledene eller uklare spørsmål, ledende spørsmålskontekst og doble spørsmål (Jacobsen, 2005). Språket er dagligdags og lettfattelig, slik at elevene forstår hva de blir spurt om. Samtidig må man være klar over at slike spørreundersøkelser gir subjektive data, og stiller krav til

respondentens evne og vilje til å svare korrekt på spørsmålene. Det er ikke alltid den subjektive oppfatningen stemmer med virkeligheten. Det er ofte en tendens til at noen overestimerer f.eks. egen fysisk aktivitet når de svarer på en undersøkelse (Bøthun, 2015; Hansen, 2013). I Ungdata undersøkelsen blir elevene bedt om å gi sin subjektive mening om familiens økonomiske situasjon. For noen kan dette oppleves som et sensitivt spørsmål, noe som kan føre til at enkelte overestimerer eller lar være å svare på slike spørsmål. Derfor bør man ta i betraktning at det kan forekomme avvik på slike spørsmål. Dette er potensielle feilkilder det er vanskelig å gradere seg 100 % mot.

Ungdata undersøkelsen blir gjennomført i skoletiden. Fordelen med å gjennomføre en slik undersøkelse i skoletiden, kan være at flere tar seg tid til å svare på undersøkelsen. Ulempen kan være at det er flere personer i rommet hvor undersøkelsen blir gjennomført, noe som kan virke stressende for enkelte. Dette kan medføre til at respondentene svarer relativt ukonsentrert på spørsmålene for å bli raskt ferdige (Jacobsen, 2005).

Datamaterialet studien fikk tilgang til var ferdig innlagt og kodet. Det vil si, at hver nummerert linje i datafilen tilsvarer en person. Hver kolonne er en variabel som beskriver denne personen. Den første variabelen er et anonymisert løpenummer for hver person i utvalget. For at en slik matrise skal gi mening, må en vite hva variabelnavnene står for, og hvordan tallkodene er definert. Derfor er det vanlig å legge til en etikett til hvert variabelnavn. For variabler med et fåtall verdier (kategorivariabler) er det også vanlig å legge til verdietiketter. Etikettene utgjør datamatriSENS kodebok (Ringdal, 2018, s. 279). Å omdanne et spørreskjema til tall som kan leses av en datamaskin er svært tidskrevende, derfor er jeg svært takknemlig for at studien har fått tilgang til et datamateriale som er ferdig innlagt og kodet. I og med at det er fagfolk knyttet til Ungdata som har behandlet spørreskjemaene anser jeg kodingsprosessen som troverdig og pålitelig. Troverdigheten og påliteligheten i denne studien er forsøkt ivaretatt ved en nøyaktig beskrivelse av hvilke operasjonaliseringer og konkretiseringer som er gjort, hvilke spørsmål og svaralternativer som er brukt, hva studien søker å finne svar på, og hvilke målemetoder studien benytter seg av. En trussel mot påliteligheten kan ifølge Jacobsen (2005) bunne i om den eller de som skal behandle data har den statistiske kunnskapen som er nødvendig for å få ut den informasjonen som ligger i datamatriSEN. Det ville være å lyve å si at jeg har stor kunnskap innenfor statistikk og analyse, derfor har hjelp fra fagpersoner som kan dette faget, vært svært viktig. I tillegg har jeg etter beste evne forsøkt å sette meg inn i relevant metodelitteratur. For å ikke havne i de store fallgruvene, forholder studien seg til bivariate og trivariate krysstabeller.

Imidlertid kan slike analyser øke faren for at man mister interessante samvariasjoner, eller at man faller i den fallgruven det er å akseptere spuriøse sammenhenger (Jacobsen, 2005, s. 371).

Metodiske refleksjoner

I dette delkapittelet vil jeg ta for meg styrker og svakheter med min metode, som blant annet bygger videre på studiens validitet og reliabilitet. Studien baserer seg på data fra en tversnittundersøkelse. Dette utelukker muligheten til å si noe om årsak og virkning. Årsak skal komme før virkning, og det er ikke mulig å fastslå noe omkring dette, siden undersøkelsen har blitt gjennomført på et bestemt tidspunkt (Ringdal, 2018). Målsetningen med studiet var å se på hvilke variasjoner man finner i deltakelse i fritidsaktiviteter og på fritidsarenaer blant ungdom med ulik sosioøkonomisk status, og til dette formålet er valg av metode hensiktsmessig.

Deltakerprosenten i studien var på 67 %. Dette er høyere enn Norges måletall som er satt til 60 prosent (Ringdal, 2018). En høy svarprosent minsker risikoen for frafallsfeil, mens et for stort frafall kan være en trussel for validiteten til undersøkelsen (Jacobsen, 2005; Ringdal, 2018). Av et utvalg på 1838, var det 88 respondenter som hadde unnlatt å svare på spørsmålet om familiens økonomiske situasjon. Dette tilsvarte 4,8 % av utvalget. Selv om jeg helst skulle ha sett at alle hadde svart på spørsmålet om familieøkonomi, anser jeg ikke et frafall på 4,8 % som en trussel for validiteten i studien.

I resultatdelen (der det var mulig å rangere ungdommen etter aktivitetsnivå) velger studien å kun fremstille andel ungdom som er aktive. Det vil si andel ungdom som deltar i aktiviteter eller benytter seg av ulike anleggstyper én eller flere ganger i uka i sesongen. Fordelen med en slik framstilling er at presentasjonen av datamaterialet blir mer oversiktlig og håndterbart. Ulempen er at studien kan selektere bort verdifull data, som kunne gitt et annerledes bilde av ungdommens anleggsbruk, deltakelse i friluftslivsaktiviteter og snøscooteraktiviteter. Hadde studien valgt å også inkludere andel ungdom som deltar *en eller et par ganger i måneden*, hadde deltakerprosenten i de ulike aktivitetene økt betraktelig. Dette ville kunne gitt et annet bilde av de sosiale forskjellene i deltakelse blant ungdom.

Forskningsetikk

I enhver forskningsprosess er det en del retningslinjer som må følges. Samfunnsvitenskapelige undersøkelser dreier seg nesten alltid om å studere mennesker. Når vi forsker på mennesker, begår vi også et «innbrudd» i deres liv, enten det gjelder den private sfære eller den mer offentlige sfære (Jacobsen, 2005, s. 44). Dette stiller dermed meg som forsker overfor noen etiske dilemma. Jeg vil derfor klargjøre hvilke etiske overveielser som er gjort i denne studien.

Sosiale forskjeller i deltakelse i fritidsaktiviteter blant barn og unge, er noe jeg har fått erfare igjennom oppveksten. Og som voksen har jeg blitt mer og mer interessert i dette temaet. Dette medfører en nærhet til temaet jeg forsker på. Derfor vil det være viktig å reflektere over, og redegjøre for hvordan mine interesser, holdninger og verdier kan ha påvirket valg av tema, datakilder og tolkninger (Ringdal, 2018). Selv om jeg har valgt et tema som interesserer meg har jeg under hele forskningsprosessen vært klar på hvilke valg som er tatt og hvorfor slike valg er blitt gjort. Å ha kjennskap til temaet anser jeg som en ressurs, som viser mitt engasjement og kunnskap på området.

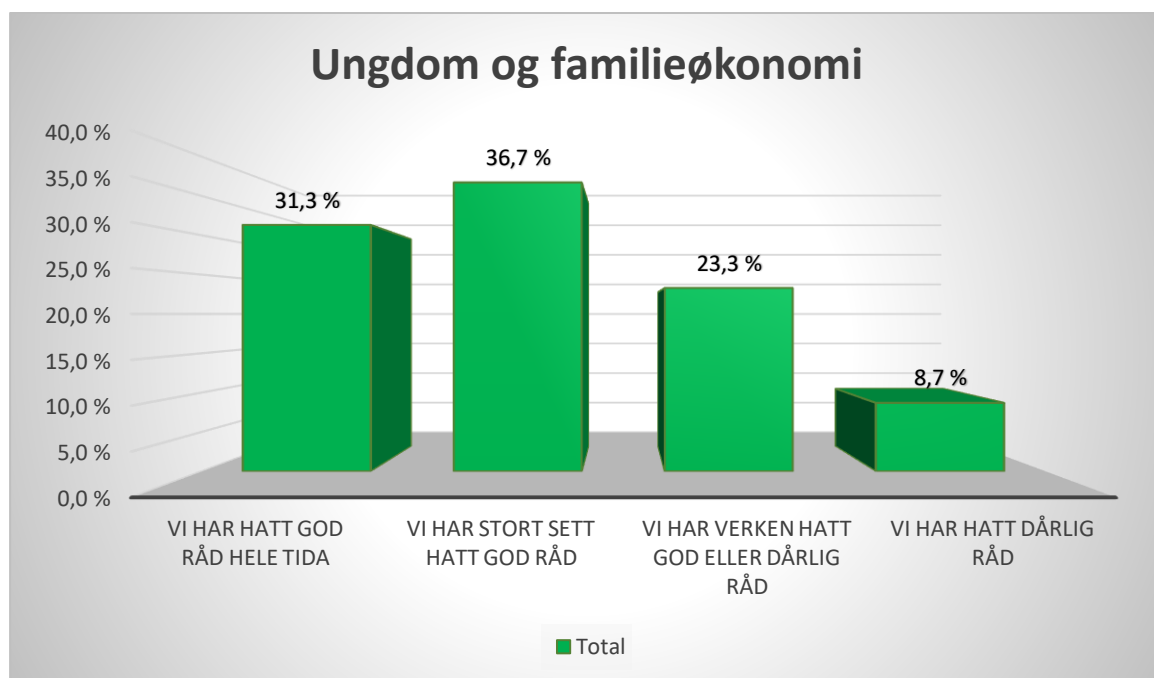
Datamatriken studien benytter seg av er en «renset» versjon av Ungdata i Finnmark. Det vil si at variabler som fylke, skolenivå, klassetrinn og skolested er tatt bort. Dette er variabler som kan (ved en del kryssinger av variabler) være en trussel mot elevenes anonymitet, spesielt på skoler med få elever. Til slutt vil jeg nevne at god henvisningsetikk har vært sentralt og viktig igjennom hele studien. Ifølge Ringdal (2018) er dette en forutsetning for etterprøvbarehet og et grunnlag for videre forskning.

Kapittel 5. Resultat

I denne delen av oppgaven vil resultat som belyser studiets to forskningsspørsmål bli presentert. Første del omhandler deskriptive data om ungdom og familie ressurser. Deretter presenteres data om i hvilken treningssammenheng ungdom har drevet fysisk aktivitet og idrett det siste året. Videre fremstilles data om hvilke anleggstyper, friluftslivsaktiviteter og scooteraktiviteter ungdom med ulik sosioøkonomisk status deltar i.

Ungdom og familie ressurser

Ungdommen ble bedt om å gi sin subjektive mening om familiens økonomiske situasjon. Spørsmålet var: Har familien din hatt god eller dårlig råd/økonomi de siste to årene? (1) Vi har hatt god råd hele tiden (2) Vi har stort sett hatt god råd (3) Vi har hverken hatt god råd eller dårlig råd (4) Vi har stort sett hatt dårlig råd (5) Vi har hatt dårlig råd hele tiden. På grunn av få observasjoner i den siste variabelverdien «vi har hatt dårlig råd hele tiden» er denne slått sammen med «vi har stort sett hatt dårlig råd».

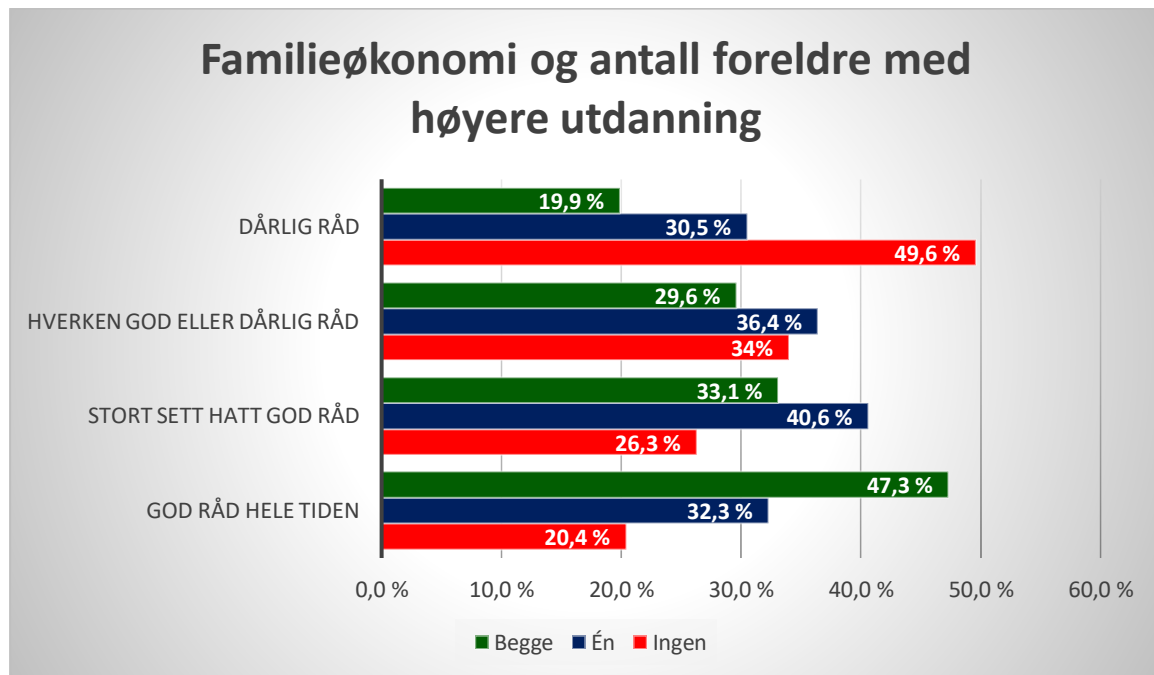

Figur 1 Andel ungdom fordelt etter familieøkonomi. N=1750

Figur 1 viser hvordan andelen av ungdom fordeler seg i de fire økonomivariablene. Her ser vi at omtrent 1 av 10 ungdom (8,7 %) mener familien har hatt dårlig råd, mens omtrent 3 av 10 ungdom (31,3 %) mener familien har hatt god råd hele tiden de siste to årene. Den største

andelen av ungdom finner vi i økonomivariabelen- vi har stort sett hatt god råd, hvor nesten 4 av 10 ungdom (36,7 %) mener familien stort sett har hatt god råd de siste to årene. Videre ser vi at cirka 2 av 10 ungdom (23,3 %) mener familien har hatt hverken god råd eller dårlig råd.

Et av bakgrunnsspørsmålene i Ungdata omhandlet foreldrenes utdanningsnivå. I figur 2 ser vi på andel ungdom som har foreldre med universitets- eller høyskoleutdanning i forhold til familieøkonomi.

Figur 2 Andel ungdom som har foreldre med universitets eller høyskoleutdanning etter familieøkonomi. N=1630. ***p < 0,001

Av figur 2 kan vi se signifikante forskjeller. Det er en klar sammenheng mellom antall foreldre med høyere utdanningsnivå og familiens økonomiske situasjon. Blant ungdom fra familier med god råd er det omtrent 2 av 10 hvor ingen av foreldrene har universitets eller høyskoleutdanning, mens vi finner at for halvparten av ungdom fra familier med dårlig råd, har ingen av foreldrene høyere utdanning. Forskjellene er ikke fullt så store for ungdom fra familier med hverken god eller dårlig råd, her viser andelen 34 %. Generelt viser figuren en stigende gradient av foreldrepar med høyere utdanning, jo bedre familieøkonomien er.

Materielle ressurser

I Ungdata undersøkelsen ble ungdommen bedt om å svare på en rekke bakgrunns spørsmål som omhandlet familie og hjem. Spørsmålene var: (1) Har familien din bil? (2) Har du eget

soverom? (3) Hvor mange ganger har du reist et sted på ferie med familien din i løpet av det siste året? og (4) Hvor mange datamaskiner har familien din? I tillegg ble ungdommen bedt om å angi hvor mange bøker de trodde fantes hjemme hos dem. I tabell 1 ser jeg på sammenhengen mellom familieøkonomi og antall biler familien har.

Tabell 1: Andel ungdom som har tilgang til bil etter familieøkonomi. N=1745.

Ressurser	Familiens økonomiske situasjon				
		God råd hele tiden	Stort sett hatt god råd	Hverken god eller dårlig råd	Dårlig råd
Har familien din bil?	Nei	2,0 %	0,6 %	4,2 %	16,4 %
	Én	22,5 %	31,0 %	39,7 %	42,8 %
	To eller flere	75,5 %	68,3 %	56,2 %	40,8 %
Sum		100 %	100 %	100 %	100 %
N		546	641	406	152

***p <0,001

Vi ser av tabell 1 at det er en klar sammenheng mellom familiens økonomiske situasjon og antall biler familien disponerer. Hele 3 av 4 ungdommer fra familier med god råd oppgir at familien har to eller flere biler, mens vi finner at dette gjelder bare for 4 av 10 ungdom fra familier med dårlig råd. Ser vi på andelen ungdom som oppgir at familien ikke disponerer biler, er det kun 0,6 % av ungdommen fra familier med stort sett god råd som svarer at familien ikke har bil, mens blant ungdom fra familier med dårlig råd er det 16,4 %.

Tabell 2: Andel ungdom som har tilgang til eget soverom etter familieøkonomi. N=1733.

		God råd hele tiden	Stort sett hatt god råd	Hverken god eller dårlig råd	Dårlig råd
Har du eget soverom?	Ja	96,1 %	95,3 %	91,8 %	90,1 %
	Nei	3,9 %	4,7 %	8,2 %	9,9 %
Sum		100 %	100 %	100 %	100 %
N		542	635	404	152

****p <0,01**

Tabell 2 viser at de aller fleste ungdom har eget soverom. Av de som ikke har eget soverom er det langt flere ungdommer fra familier med dårlig råd, men også en tendens blant ungdom fra familier med hverken god eller dårlig råd i forhold til ungdom som har god råd.

Tabell 3 : Andel ungdom som har vært på ferieturer med familien det siste året etter familieøkonomi. N=1742.

		God råd hele tiden	Stort sett hatt god råd	Hverken god eller dårlig råd	Dårlig råd
Fereturer med familien	Ingen ganger	22,8 %	27,2 %	36,9 %	55,0 %
	Én gang	25,0 %	35,9 %	36,9 %	31,1 %
	To eller flere ganger	52,3 %	36,9 %	26,1 %	13,9 %
Sum		100 %	100 %	100 %	100 %
N		545	640	406	151

*****p <0,001**

Tabell 3 viser en klar sammenheng mellom familie økonomi og antall ferieturer. Hele 52,3 % av ungdommen fra familier med god råd har vært på to eller flere ferieturer sammen med familien det siste året, mens andelen blant ungdom fra familier med dårlig råd er langt lavere, her er det kun 13,9 % som oppgir at de har vært på to eller flere ferieturer sammen med familien. Ser vi på ungdom som ikke har vært ferieturer sammen med familien det siste året, finner vi også her store forskjeller. Blant ungdom fra familier med god råd er det omtrent 2 av 10 som ikke har vært på ferietur sammen med familien det siste året, mens det er cirka 5 av 10 ungdom fra familier med dårlig råd som ikke har vært på ferietur sammen med familien. Andelen ungdom fra familier med stort sett god råd er på henholdsvis 27,2 %, mens andelen unge fra familier med hverken god eller dårlig råd viser 36,9 %. Videre fremgår det at andelen ungdom fra familier med dårlig råd, hverken god eller dårlig råd og stort sett god råd er høyere når det gjelder én ferietur sammen med familien. Dette henger muligens sammen med at andelen ungdom fra familier med god råd hele tiden er høyt representert når det gjelder to eller flere ferieturer sammen med familien.

Tabell 4 : Andel ungdom som har tilgang til datamaskin(er) i hjemmet etter familieøkonomi. N=1745.

		God råd hele tiden	Stort sett hatt god råd	Hverken god eller dårlig råd	Dårlig råd
Antall datamaskiner	Ingen	0,4 %	0,3 %	1,0 %	6,6 %
	Én	2,0 %	3,0 %	6,1 %	7,9 %
	To eller flere	97,6 %	96,7 %	92,9 %	85,5 %
Sum		100 %	100 %	100 %	100 %
Sum		546	639	408	152

*** $p < 0,001$

Tabell 4 viser at de aller fleste ungdom har tilgang til datamaskin, men det er signifikant flere ungdommer fra familier med god økonomi som disponerer to eller flere datamaskiner. Av de som ikke har datamaskin er det flere ungdommer fra familier med dårlig økonomi.

Tabell 5 : Andel ungdom som har tilgang til bøker i hjemmet etter familieøkonomi. N=1712.

		God råd hele tiden	Stort sett hatt god råd	Hverken god eller dårlig råd	Dårlig råd
Antall bøker i hjemmet	Ingen bøker	3,0 %	3,2 %	4,3 %	10,0 %
	< 20 bøker	16,4 %	16,5 %	22,3 %	26,0 %
	20-100 bøker	32,2 %	40,5 %	33,7 %	29,3 %
	100-500 bøker	28,6 %	26,2 %	26,6 %	26,7 %
	500-1000 bøker	14,3 %	10,8 %	9,1 %	6,7 %
	>1000 bøker	5,6 %	2,7 %	4,1 %	1,3 %
Sum		100 %	100 %	100 %	100 %
N		538	629	395	150

*** $p < 0,001$

Tabell 5 viser at ungdom fra familier med god råd har langt flere bøker i hjemmet enn ungdom fra familier med dårlig råd. Også ungdom fra familier med hverken god eller dårlig råd har flere bøker enn ungdom fra familier med dårlig råd. Blant ungdom fra familier med dårlig råd er det 10 % som oppgir at familien ikke har noen bøker i hjemmet, mens andelen blant ungdom fra

familier med god råd er 3 %. Imidlertid viser tabellen at forskjellene er langt mindre mellom ungdommene når det gjelder variabelverdien 100-500 bøker. Her ser vi en relativ jevn fordeling mellom ungdommen uansett familieøkonomi. Forskjellene øker derimot i takt med antallet bøker familien har. Dette kan muligens ses i sammenheng med kostnader knyttet til kjøp av bøker. Det kan tenkes at familier med knapp økonomi ikke kan prioritere innkjøp av bøker i like stor grad som familier med god råd.

Sammenfatning

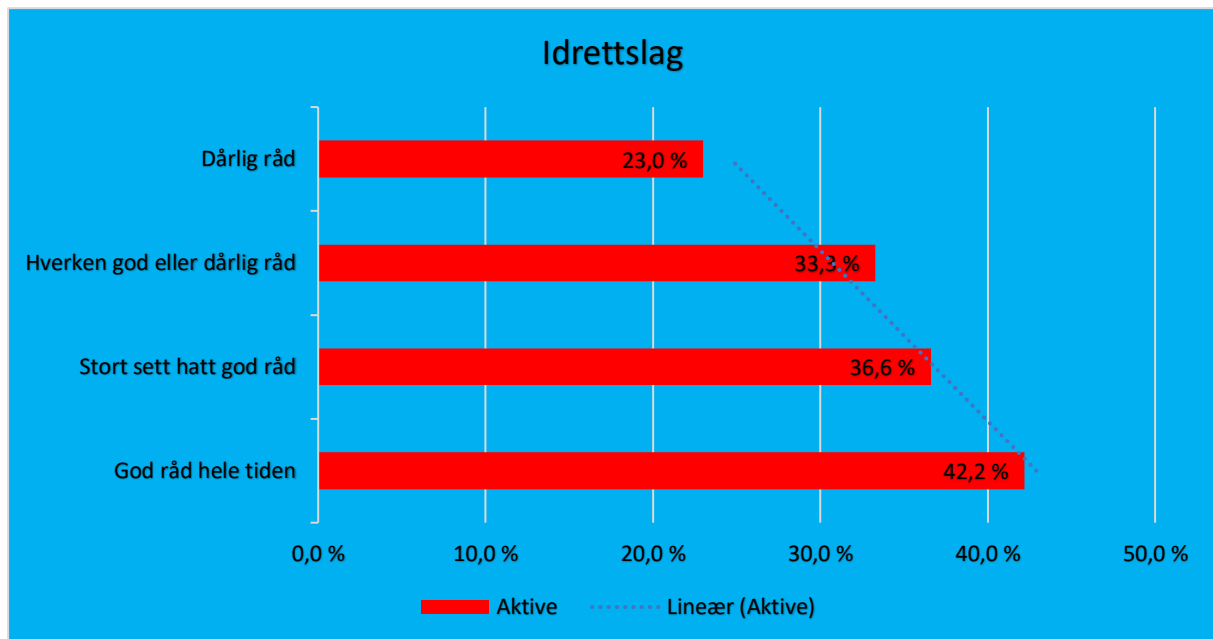
- 3 av 10 ungdom mener familien har hatt god råd/økonomi hele tiden de siste to årene, mens 4 av 10 ungdom mener familieøkonomien har vært stort sett god. 2 av 10 ungdom svarer at familien har hatt hverken god eller dårlig råd/økonomi de siste to årene, mens 1 av 10 ungdom mener familieøkonomien har vært dårlig.
- Ungdom fra familier med dårlig råd/økonomi har langt færre foreldrepar med universitet eller høyskoleutdanning. De har også flest foreldre med ingen universitets eller høyskoleutdanning.
- Gjennomgangen viser at ungdom fra familier med dårlig økonomi har mindre tilgang til materielle ressurser enn ungdom fra familier med god økonomi. De har mindre tilgang på biler, drar mindre på ferieturer sammen med familien og har færre bøker i hjemmet.
- De aller fleste ungdom har eget soverom og disponerer én eller flere datamaskiner, men av dem som ikke har eget soverom eller datamaskin er det en noe større andel ungdom fra familier med dårlig økonomi.

Treningsarena

Under denne arenaen vil ungdommens treningssammenhenger og anleggsbruk fremstilles.

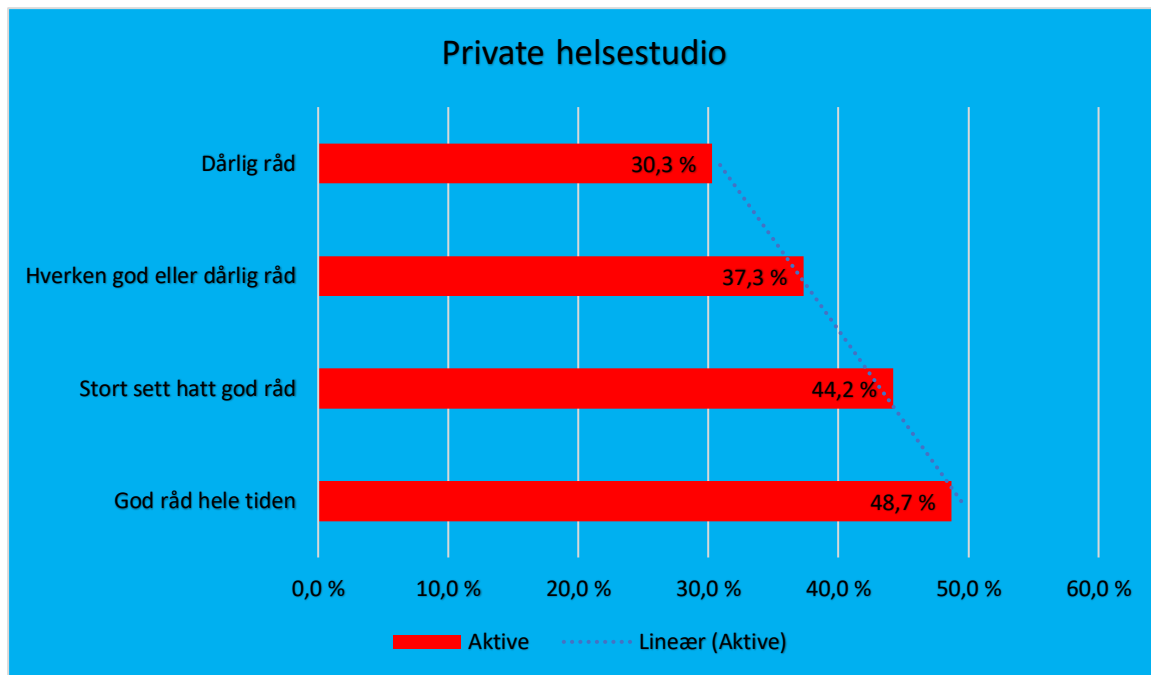
Treningssammenhenger

I Ungdata undersøkelsen ble ungdommen spurt i hvilke treningssammenhenger de hadde drevet fysisk aktivitet og idrett det siste året? Videre ble ungdommen også spurt i hvilken treningssammenheng de hadde drevet mest idrett og fysisk aktivitet det siste året. Tall som ikke er tatt med i resultatfremstillingen av treningssammenhenger er lagt som vedlegg. Her vil dere finne figurer og tabeller som viser kjønnsfordeling.

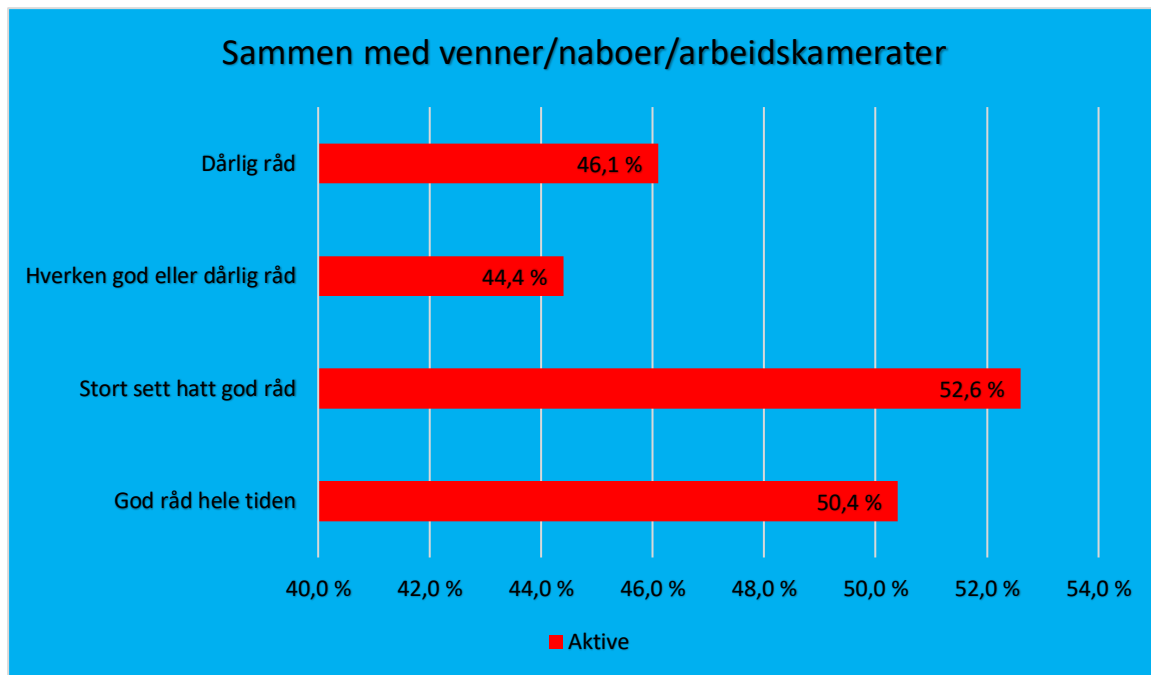
Figur 3 Andel ungdom som har drevet idrett og fysisk aktivitet i idrettslag i løpet av det siste året etter familiens økonomiske situasjon. N=1750. ***p <0,001

Figur 3 viser andel ungdom som har drevet idrett og fysisk aktivitet i idrettslag det siste året etter familiens økonomiske situasjon. Figuren viser en signifikant sammenheng mellom familieøkonomi og deltakelse i idrettslag. Blant ungdom fra familier med god råd er det omtrent dobbelt så mange som er med i idrettslag enn blant ungdom fra familier med dårlig råd. Omtrent 4 av 10 ungdom fra familier med god råd trener i idrettslag, mot 2 av 10 ungdom fra familier med dårlig råd. Generelt viser figuren at andelen ungdom som driver idrett og fysisk aktivitet i idrettslag stiger i takt med familiens økonomiske situasjon. Når det gjelder deltakelse i idrettslag i forhold til familieøkonomi og kjønn fremkommer det at gutter fra familier med god råd trener signifikant mer i idrettslag enn gutter fra familier med dårlig råd. Det samme mønsteret finner vi blant jentene. I tillegg ser man at gutter trener oftere i idrettslag enn jenter, uansett familieøkonomi (se vedlegg, figur 1).

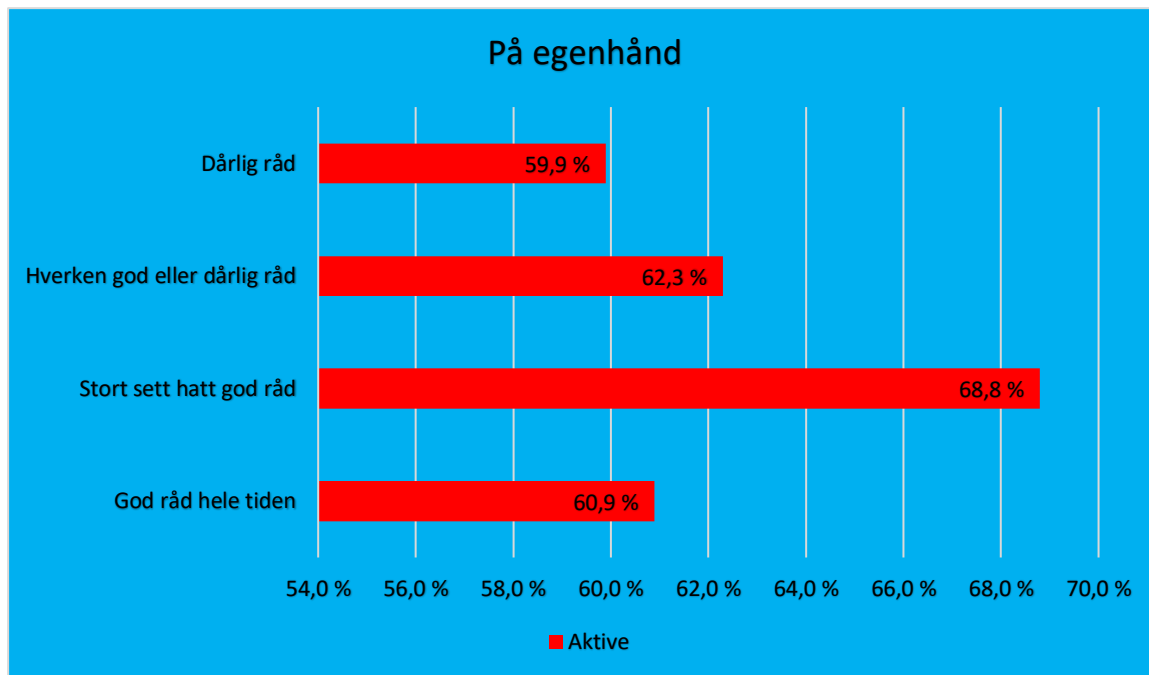
Figur 4 Andel ungdom som har drevet idrett og fysisk aktivitet i private helsestudio i løpet av det siste året etter familiens økonomiske situasjon. N=1750. ***p < 0,001

Figur 4 viser en signifikant sammenheng mellom familieøkonomi og ungdoms deltakelse i private helsestudio. Omtrent 5 av 10 ungdom fra familier med god råd trener i private helsestudio, mens dette gjelder for omtrent 3 av 10 ungdom fra familier med dårlig råd. Også ungdom fra familier med hverken god eller dårlig råd trener i større grad i private helsestudio enn ungdom fra familier med dårlig råd. Når det gjelder kjønn og familieøkonomi fremkommer det signifikante forskjeller. Jenter fra familier med god økonomi trener signifikant mer i private helsestudio enn jenter med dårlig økonomi. Det samme gjelder for gutter. I tillegg fremkommer det at jenter (uansett familieøkonomi) i større grad trener i private helsestudio enn hva gutter gjør (se vedlegg, figur 2).

Figur 5 Andel ungdom som har drevet idrett og fysisk aktivitet sammen med venner/naboer/arbeidskamerater i løpet av det siste året etter familiens økonomiske situasjon. N=1750

I forhold til det å trene i idrettslag fremgår det av figur 5 at det ikke er fullt så store forskjeller mellom familiens økonomiske situasjon og det å drive med idrett og fysisk aktivitet sammen med venner/naboer eller arbeidskollegaer. Blant ungdom fra familier med god råd og stort sett god råd er det omtrent 5 av 10 ungdom som trener sammen med venner/naboer/arbeidskamerater, mens det er i overkant 4 av 10 ungdom fra familier med dårlig råd og hverken god eller dårlig råd som trener sammen med venner/naboer/arbeidskollegaer. For denne treningssammenhengen fremkommer det ingen store forskjeller i deltakelse mellom jentene eller guttene i forhold til familieøkonomi (se vedlegg, figur 3).

Figur 6 Andel ungdom som har drevet idrett og fysisk aktivitet på egenhånd i løpet av det siste året etter familiens økonomiske situasjon. N=1750. *p <0,05

Selv om figur 6 viser en signifikant sammenheng mellom deltakelse og familieøkonomi, ser vi et annet mønster for trening på egenhånd mellom ungdomsgruppene. Ungdom fra familier med dårlig råd trener i like stor grad på egenhånd som ungdom fra familier med god råd hele tiden. Av ungdom fra familier med stort sett god råd er det 7 av 10 som trener på egenhånd, mens det er 6 av 10 ungdom fra familier med god råd, hverken god eller dårlig råd og dårlig råd som trener på egenhånd. Ser vi på oppslutningen blant jenter finner vi signifikante forskjeller. Jenter fra familier med stort sett god økonomi trener i større grad på egenhånd enn jenter fra de andre familiegruppene. I tillegg ser vi at dette er en treningssammenheng som er mer brukt blant jenter enn blant gutter. Dette gjelder uansett familieøkonomi (vedlegg, fig.4).

For å finne mer ut om ungdommens treningsmønster ble elevene spurt om hvilken treningssammenheng de hadde drevet mest det siste året.

Tabell 6 I hvilken treningssammenheng ungdom har drevet mest fysisk aktivitet og idrett det siste året etter familiens økonomiske situasjon. N=1750.

Treningssammenheng	Familiens økonomiske situasjon			
	God råd hele tiden	Stort sett hatt god råd	Hverken god eller dårlig råd	Dårlig råd
Ingen av treningssammenhengene	16,2%	13,9%	18,9%	24,3%
Idrettslag	25,4%	20,6%	19,1%	11,8%
Private helsestudio	25,2%	23,8%	20,1%	14,5%
Sammen med venner/naboer/arbeidskamerater	11,9%	15,0%	14,5%	20,4%
På egenhånd	21,4%	26,8%	27,5%	28,9%
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %
N	548	642	408	152

Tabell 6 viser at trening i idrettslag og i private helsestudio er de mest brukte treningssammenhengene blant ungdom fra familier med god råd hele tiden. Halvparten av de som har god råd trener i idrettslag og private helsestudio, mens blant de med dårlig råd er det bare en av fire som er aktive i disse treningssammenhengene. Videre ser vi at ungdom fra familier med dårlig råd trener mest på egenhånd og sammen med venner/naboer/arbeidskamerater. Blant ungdom fra familier med stort sett god råd og hverken god eller dårlig råd er trening på egenhånd, tett etterfulgt av trening i private helsestudio de mest brukte treningssammenhengene. Vi finner at gutter trener oftere i idrettslag og sammen med venner/naboer/arbeidskamerater, mens jenter trener oftere i treningsstudio og på egenhånd. Dette gjelder uansett familieøkonomi (vedlegg, tabell 1).

Sammenfatning

- Ungdom fra familier med god råd og stort sett god råd trener mer i alle de fire treningssammenhengene enn ungdom fra familier med hverken god eller dårlig råd og dårlig råd. Forskjellene er mindre for trening på egenhånd og trening sammen med venner/naboer eller arbeidskamerater. Her trener ungdom fra familier med dårlig råd i nesten like stor grad som ungdom fra familier med god råd.

- Ungdom fra familier med god råd trener mest i idrettslag og i private helsestudio. Blant ungdom fra familier med stort sett god råd og hverken god eller dårlig råd er trening på egenhånd, tett etterfulgt av trening i private helsestudio de mest brukte treningsammenhengene.
- Ungdom fra familier med dårlig råd trener mest på egenhånd og sammen med venner/naboer/arbeidskamerater.
- Gutter fra familier med god økonomi trener signifikant mer i idrettslag og i private helsestudio enn gutter fra familier med dårlig økonomi. Det samme mønsteret finner vi blant jenter med god økonomi.
- Det samlede bildet viser at gutter trener oftere i idrettslag og sammen med venner/naboer/arbeidskamerater, mens jenter trener oftere i treningsstudio og på egenhånd, uansett familieøkonomi.

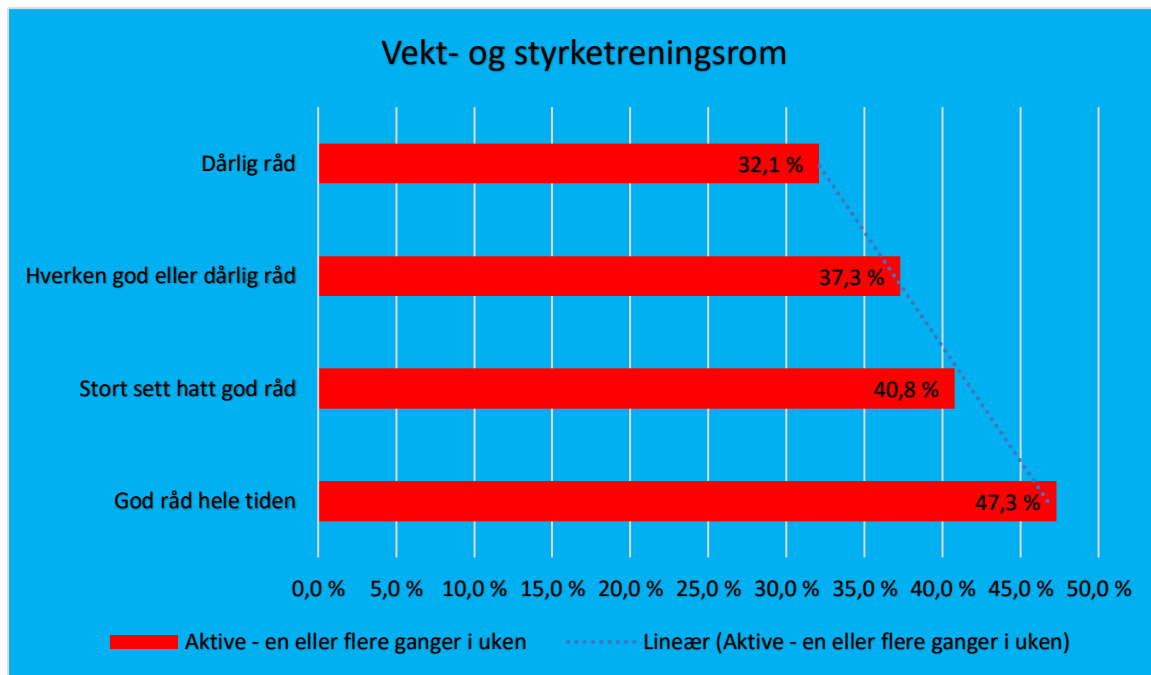
Anleggsbruk

I forhold til innbyggertall har Finnmark den høyeste anleggsdekningen i landet når det gjelder fotballanlegg, svømmehall og idrettshall (Rafoss & Breivik, 2012). Det finns med andre ord en utbygd anleggsmasse i fylket og tilgjengelig infrastruktur i kommunene hvor ungdommen går på skole. Det er derfor av interesse å se på i hvor stor grad ungdommen bruker idrettsanleggene og hvilke variasjoner man finner i bruk av idrettsanleggene blant ungdom med ulik sosioøkonomisk status.

I spørreskjemaet ble elevene spurt om: Hvor ofte driver du idrett eller fysisk aktivitet på følgende steder i sesongen? (fotballanlegg, svømmehall, alpinanlegg, lysløype, turløyper, privat treningssenter/helsestudio, idrettshall, friidrettsanlegg og vekt- og styrketreningsrom).

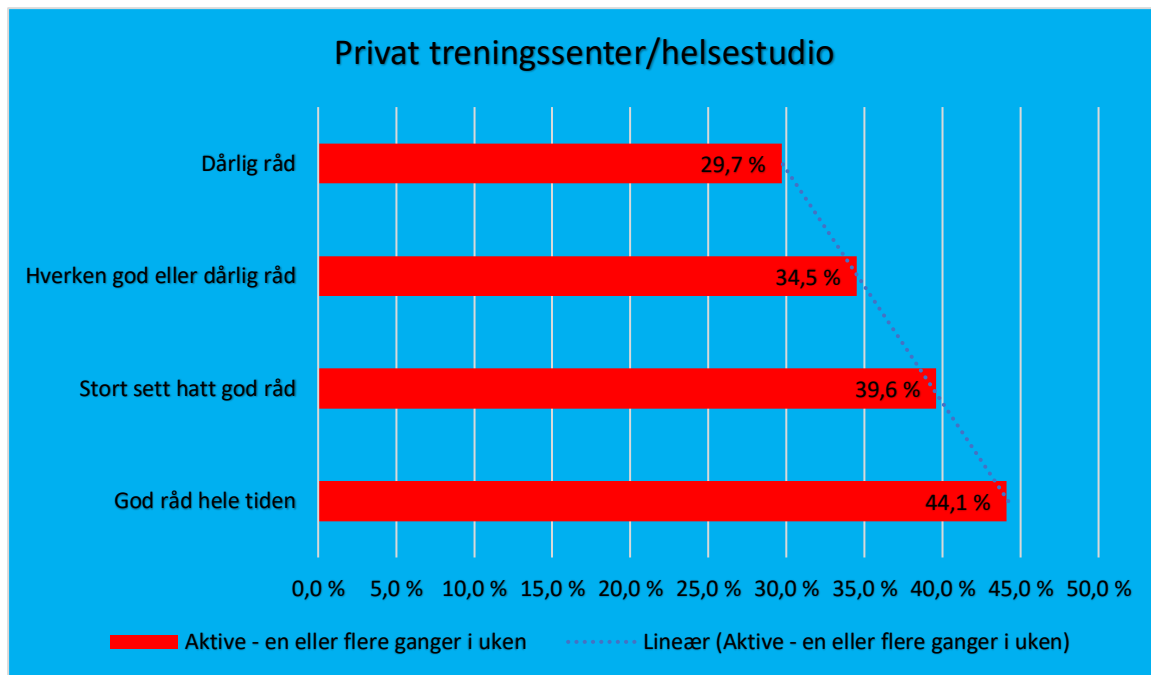
For å måle aktive brukere har jeg som beskrevet i metodekapitlet valgt å avgrense dette til andelen som brukte anlegget én eller flere ganger i uka i sesongen. Dette vil gjøre presentasjonen av datamaterialet mer oversiktlig og vil kunne få frem ulikheter (Under vedlegg finner dere alle svaralternativene og kjønnsfordeling).

Jeg har valgt å fremstille bruken av anleggstypene ved å rangere disse fra det mest brukte til det minst brukte anlegget.

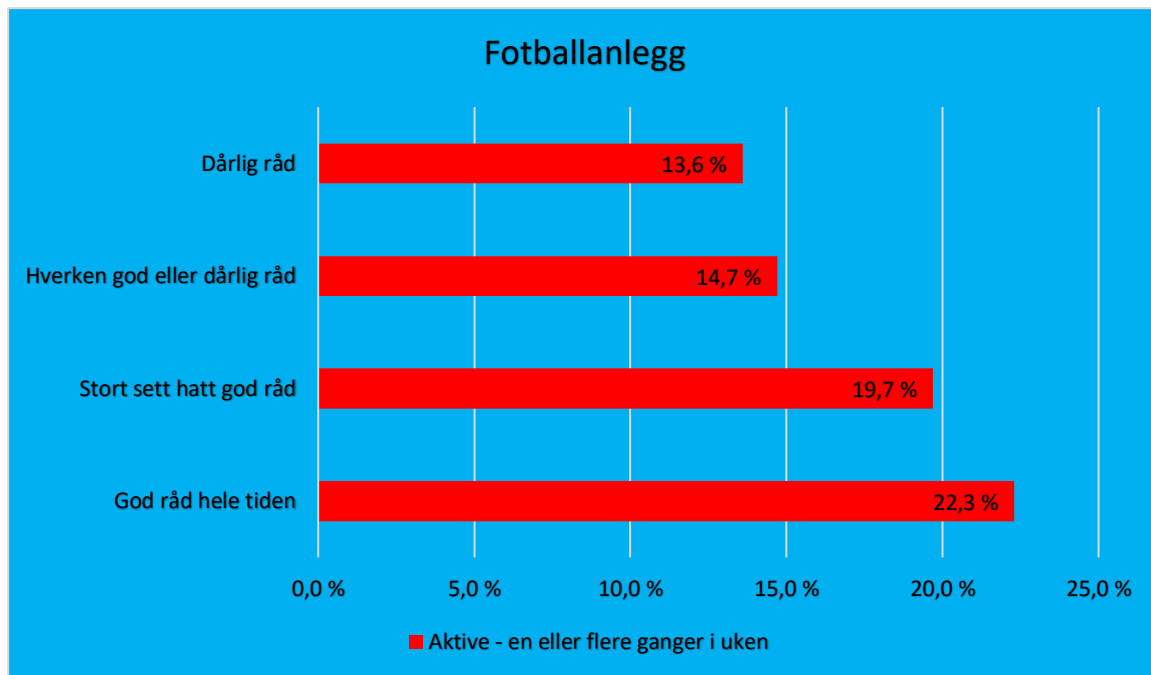
Figur 7 Andel ungdom som driver idrett eller fysisk aktivitet i vekt- og styrketreningsrom en eller flere ganger i uka i sesongen etter familiens økonomiske situasjon. N=1561

Selv om sammenhengen ikke er signifikant, finner vi en klar sammenheng mellom familieøkonomi og bruk av vekt- og styrketreningsrom. Det er omtrent 5 av 10 ungdom fra familier med god råd som benytter seg av anleggstypen, mens det er cirka 3 av 10 ungdom fra familier med dårlig råd som trener i vekt- og styrketreningsrom. Når det gjelder ungdom fra familier med stort sett god råd og hverken god eller dårlig råd er det omtrent 4 av 10 ungdom som benytter seg av vekt- og styrketreningsrom. I forhold til bruk av anleggstyper finner vi at det er en høy andel ungdom som benytter seg av vekt- og styrketreningsrom, uansett familiens økonomiske situasjon. For bruken av denne anleggstypen fremkommer det ingen store forskjeller mellom kjønnene (vedlegg, tabell 2).

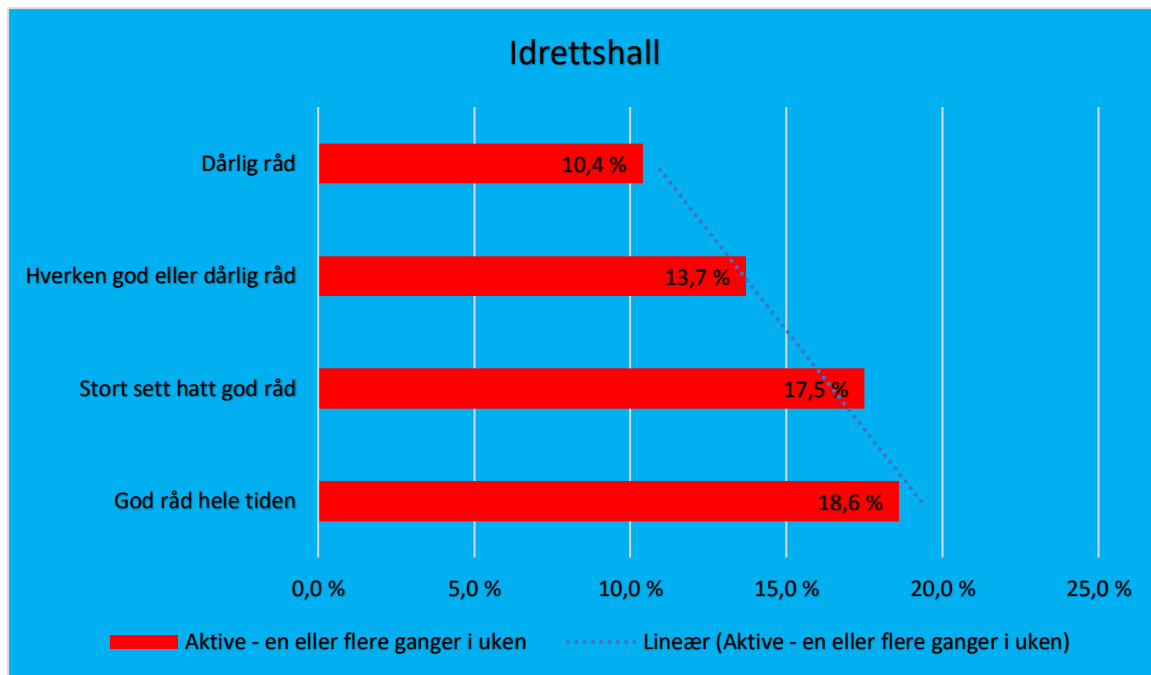
Figur 8 Andel ungdom som driver idrett eller fysisk aktivitet i privat treningscenter/helsestudio en eller flere ganger i uka i sesongen etter familiens økonomiske situasjon. N=1554. *p <0,05

I figur 8 finner vi en signifikant sammenheng mellom familieøkonomi og ungdoms bruk av private treningscentre/helsestudio. Ungdom fra familier med god råd benytter seg i langt større grad av denne anleggstypen enn ungdom fra familier med dårlig råd. Figuren viser at andelen ungdom som benytter seg av private treningscentre regelmessig, stiger i takt med hvor god økonomi familien har. Når det gjelder deltakelse blant gutter og jenter, finner vi en signifikant forskjell mellom jentene med ulik familieøkonomi. Jenter med dårlig familieøkonomi trener signifikant mindre i private treningscenter enn jenter fra familier med god økonomi. Vi finner samme mønster blant guttene, men her er forskjellene mye mindre. Analysen viser i tillegg at jenter i mye større grad benytter seg av private treningscenter enn gutter. Dette gjelder uansett familieøkonomi (vedlegg, tabell 3).

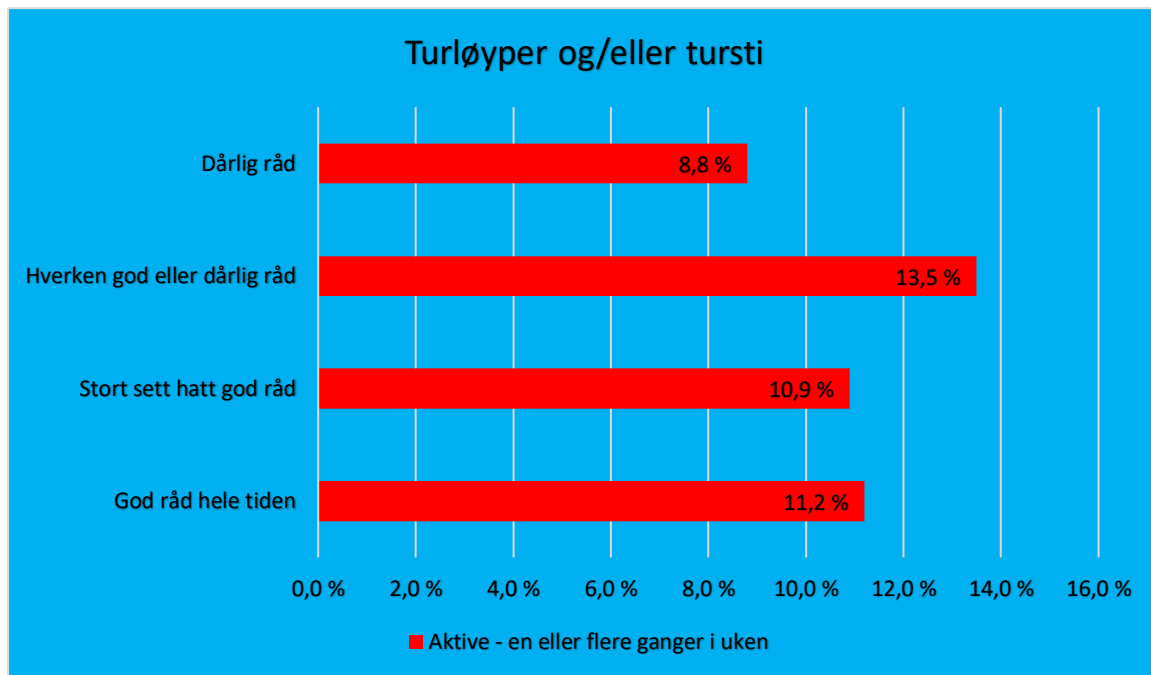
Figur 9 Andel ungdom som driver idrett eller fysisk aktivitet i fotballanlegg en eller flere ganger i uka i sesongen etter familiens økonomiske situasjon. N=1574. **p <0,01

Selv om familiemønsteret er det samme som for bruken av de to foregående anleggstypene er dette en anleggstype som brukes mindre. Ungdom fra familier med god råd benytter seg signifikant mer av fotballanlegg enn ungdom fra hjem med dårlig råd. Også ungdom fra familier med stort sett god råd benytter seg i større grad av fotballanlegg enn ungdom fra det laveste sjiktet. Sammenligner vi bruken av fotballanlegg med private treningssentre/helsestudio i forhold til familiens økonomiske situasjon, ser vi at private helsestudio er mer brukt blant ungdom med dårlig råd enn fotballanlegg er blant ungdom med god råd. Ikke overraskende finner vi betydelig kjønnsforskjell når det gjelder regelmessig bruk av fotballanlegg. Gutter driver regelmessig idrett og fysisk aktivitet i fotballanlegg i langt større grad enn jenter, uansett familieøkonomi. Det er spesielt gutter fra familier med god økonomi som bruker dette anlegget. (vedlegg, tabell 4).

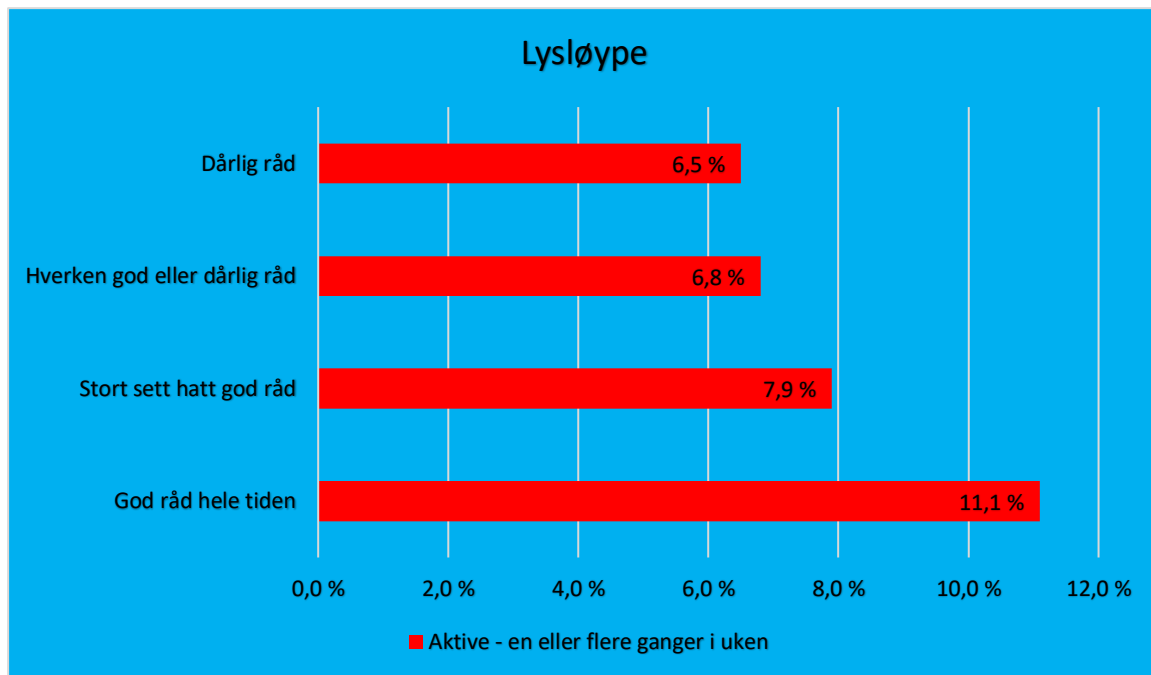
Figur 10 Andel ungdom som driver idrett eller fysisk aktivitet i idrettshall en eller flere ganger i uka i sesongen etter familiens økonomiske situasjon. N=1548. *p <0,05

For bruk av idrettshall ser vi også her tydelige sosioøkonomiske forskjeller. Ungdom fra familier med dårlig råd er de som minst trener i idrettshall. Omtrent 1 av 10 ungdom fra familier med dårlig råd driver idrett eller fysisk aktivitet i idrettshall, mens dette gjelder for 2 av 10 ungdom fra familier med god råd. I likhet med private treningsentre ser vi også her at andelen ungdom som bruker idrettshall regelmessig øker i takt med familieøkonomien. For denne anleggstypen fremkommer det signifikante forskjeller mellom jenter med ulik familieøkonomi. Jenter med god råd og stort sett god råd benytter seg signifikant mer av idrettshall enn jenter fra familier med svak økonomi (vedlegg, tabell 5).

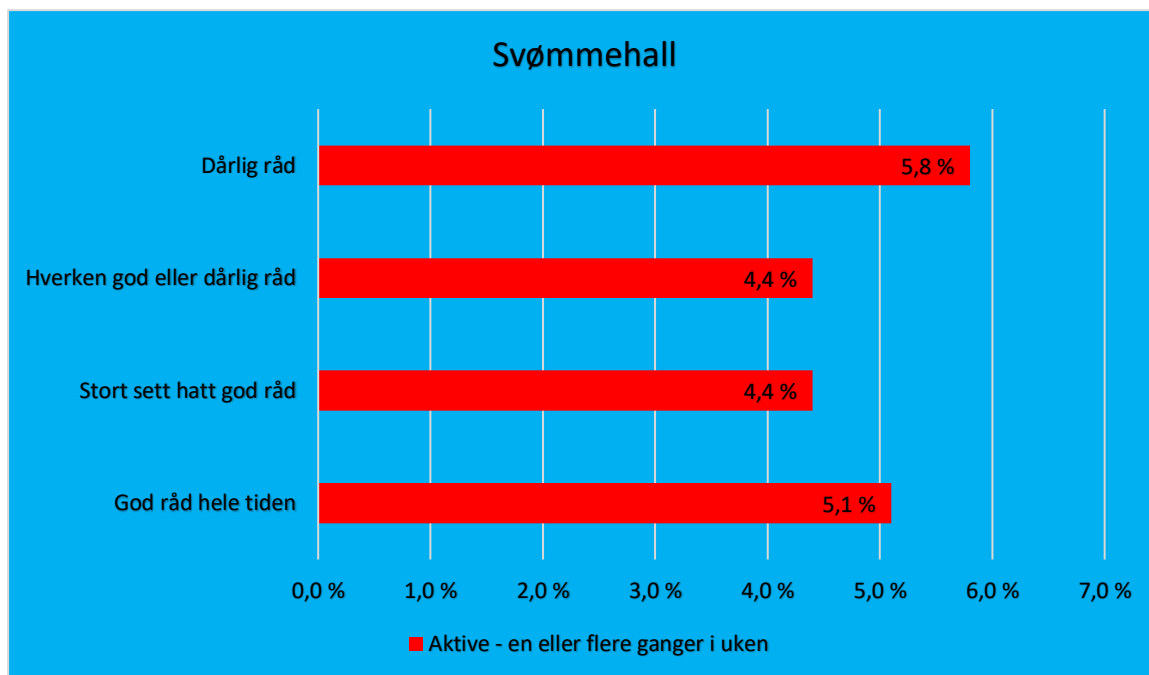
Figur 11 Andel ungdom som driver idrett eller fysisk aktivitet i turløyper en eller flere ganger i uka i sesongen etter familiens økonomiske situasjon. N=1535. *p < 0,05

Turløyper/turstier skiller seg ut ved at det er ungdom fra familier med hverken god eller dårlig råd som bruker turløyper/turstier mest. Ungdom fra familier med dårlig råd er de som benytter seg minst av turløyper/turstier. Vi finner ikke signifikante forskjeller når vi kontrollerer for kjønn, men ser at det er litt flere jenter enn gutter som bruker turløyper/turstier (vedlegg, tabell 6).

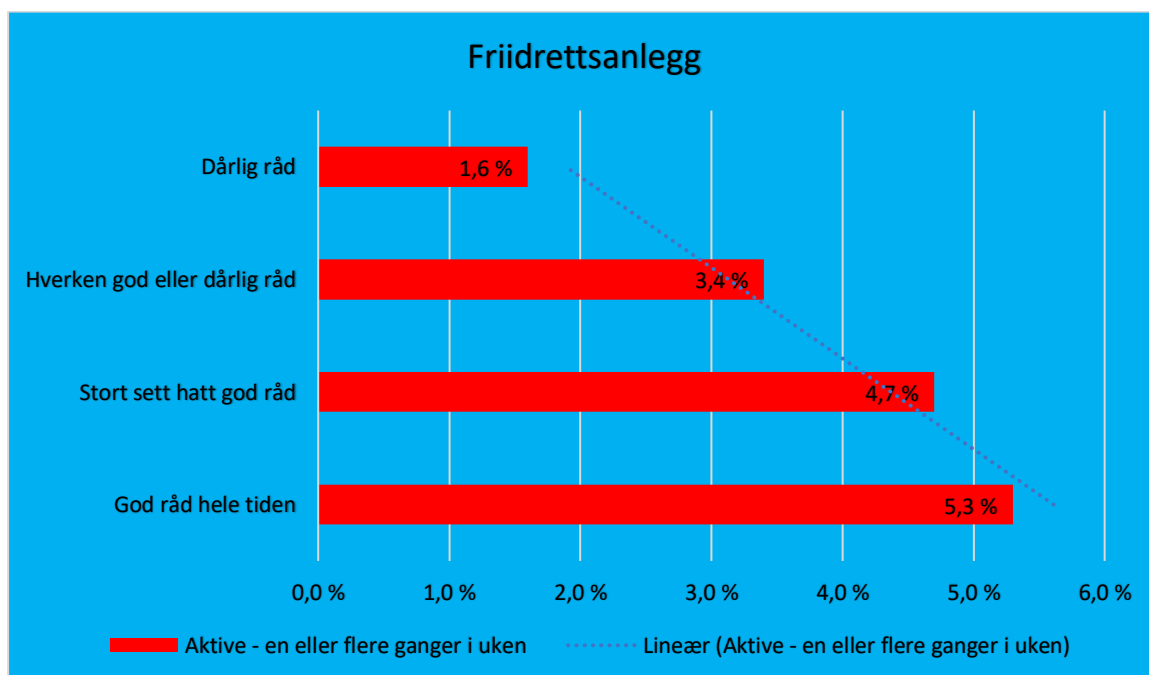
Figur 12 Andel ungdom som driver idrett eller fysisk aktivitet i lysløype en eller flere ganger i uka i sesongen etter familiens økonomiske situasjon. N=1552. **p <0,01

Vi finner også her signifikante forskjeller. Ungdom fra familier med god økonomi benytter seg i større grad av lysløyper enn ungdom fra familier med dårlig økonomi. Av figuren fremkommer det også at lysløype er et forholdsvis lite brukt anlegg blant ungdommen. Når vi ser på kjønn, finner vi signifikante forskjeller mellom jenter med ulik familieøkonomi. Jenter med dårlig økonomi bruker lysløype signifikant mindre enn jenter med god økonomi (vedlegg, tabell 7).

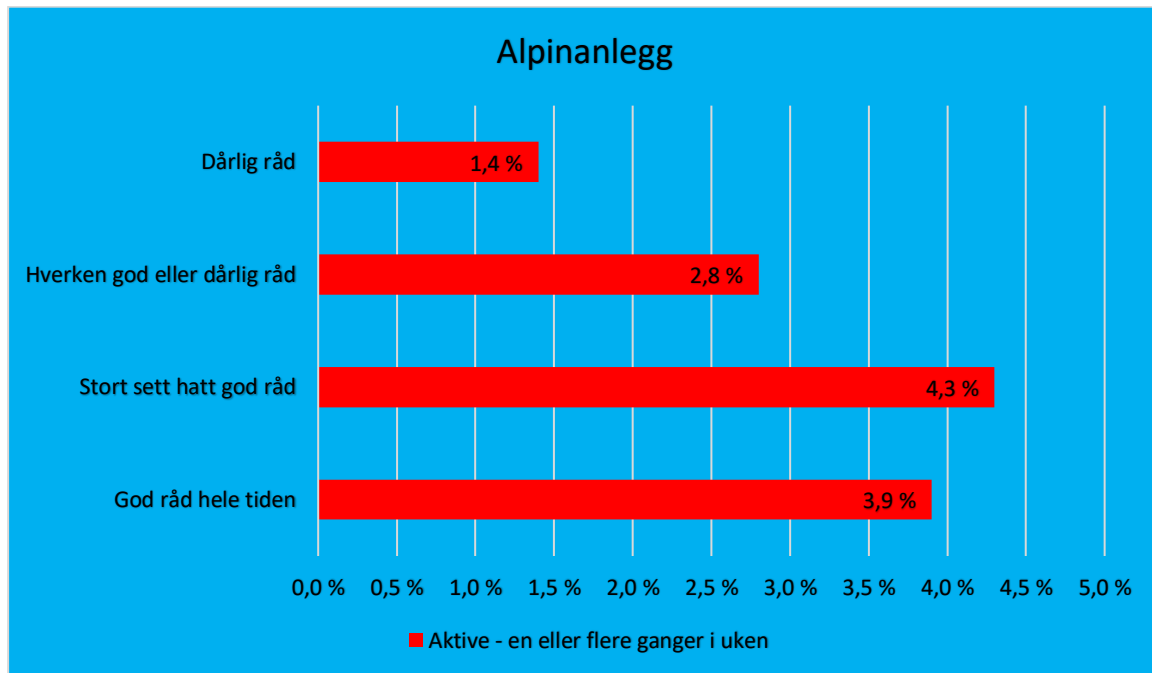
Figur 13 Andel ungdom som driver idrett eller fysisk aktivitet i svømmehall en eller flere ganger i uka i sesongen etter familiens økonomiske situasjon. N=1567

Mønsteret for bruk av svømmehall skiller seg fra mange av de andre anleggstypene. Det fremgår av figur 13 at ungdom fra familier med dårlig råd benytter seg i litt større grad av svømmehall enn annen ungdom. Det er ingen store kjønnsforskjeller, men man ser at det er litt flere jenter fra familier med dårlig råd som bruker svømmehall (vedlegg, tabell 8).

Figur 14 Andel ungdom som driver idrett eller fysisk aktivitet i friidrettsanlegg en eller flere ganger i uka i sesongen etter familiens økonomiske situasjon. N=1538

Når det gjelder bruk av friidrettsanlegg viser figur 14 at det er en gjennomgående lav andel ungdom som bruker friidrettsanlegg regelmessig. De som benytter seg mest av friidrettsanlegg er ungdom fra familier med god råd, mens ungdom fra familier med dårlig råd er lavest representert. Videre ser vi en stigende gradient i bruken av friidrettsanlegg etter hvor god råd familiene har. Det fremkommer ingen markante kjønnsforskjeller, men man ser at det er litt flere gutter som benytter seg regelmessig av friidrettsanlegg, uansett familieøkonomi (vedlegg, tabell 9).

Figur 15 Andel ungdom som driver idrett eller fysisk aktivitet i alpinanlegg en eller flere ganger i uka i sesongen etter familiens økonomiske situasjon. N=1556. *p <0,05

Det er gjennomgående en lav andel i de ulike ungdomsgruppene som bruker alpinanlegg, men andelen er signifikant større blant ungdom fra familier med stort sett god råd i forhold til ungdom med dårlig råd. Når det gjelder kjønnsforskjeller ser vi samme tendensen som i friidrettsanlegg. Det er litt flere gutter enn jenter som regelmessig benytter seg av alpinanlegg, uansett familieøkonomi. Blant jenter som bruker alpinanlegg finner vi at det er signifikant flere jenter med god økonomi som benytter seg av denne anleggstypen (vedlegg, tabell 10).

Sammenfatning

- Ungdom med dårlig råd trener i mindre grad enn ungdom fra familier med god råd. Dette mønsteret gjelder for alle anleggstypene med unntak av svømmehall, hvor ungdom fra familier med dårlig råd benytter seg av svømmehall i litt større grad enn andre ungdom. For de undersøkte anleggstypene ser vi at også ungdom fra familier med hverken god eller dårlig råd benytter seg i større grad av anleggstypene enn ungdom fra familier med dårlig råd.
- Det generelle bildet viser at vekt- og styrketreningsrom, private treningssenter/helsestudio og fotballanlegg er de mest brukte anleggstypene blant ungdom, mens alpinanlegg, svømmehall og friidrettsanlegg er de minst brukte anleggene.
- Det er også en kjønnsforskjell når det gjelder regelmessig bruk av fotballanlegg, private treningssenter/helsestudio og turløyper/turstier. Gutter trener i fotballanlegg i langt større grad enn jenter, uansett familieøkonomi, mens jenter i større grad benytter seg av private treningssenter og turløyper/turstier uansett familieøkonomi. Kjønnsforskjellene er imidlertid små for svømmehall, alpinanlegg, lysløype, idrettshall, friidrettsanlegg og vekt- og styrketreningsrom.
- Blant guttene som bruker fotballanlegg finner vi signifikante forskjeller. Gutter med god økonomi benytter seg signifikant mer av fotballanlegg enn gutter med svak økonomi. Det samme mønsteret finner vi blant jenter når det gjelder bruk av private treningssentre/helsestudio.

Friluftslivsarena

I fremstillingen av friluftslivsaktiviteter blant ungdom fra familier med ulik sosioøkonomisk status har jeg som beskrevet i metodekapitlet foretatt noen avgrensninger. Ungdom som defineres som aktive, driver med friluftslivsaktiviteten minst én gang i uka i sesongen. Videre har jeg valgt å dele friluftslivsaktivitetene inn i tre kategorier: (1) turaktiviteter, (2) høstningsaktiviteter og (3) ungdomsaktiviteter. Tall som ikke er tatt med i resultatfremstillingen av friluftslivsaktiviteter er lagt som vedlegg. Her vil dere finne tabeller som viser alle svaralternativene og kjønnsfordeling.

Turaktiviteter

Kan ses på som tradisjonelle friluftslivsaktiviteter i den forstand at det ikke krever spesielle ferdigheter, kunnskaper, dyrt utstyr eller spesielt god økonomi for å drives (Johnsen, 2015).

Tabell 7 Andel ungdom som driver turaktiviteter minst én gang i uka i sesongen etter familiens økonomiske situasjon. N varierer mellom 1541 og 1546

Turaktiviteter	Familiens økonomiske situasjon			
	God råd hele tiden	Stort sett hatt god råd	Hverken god eller dårlig råd	Dårlig råd
Fottur i fjell, skog og mark	12,5 %	11,3 %	11,9 %	6,8 % *
Skitur i fjell, skog og mark	7,3 %	5,6 %	6,5 %	3,1 % *

*p <0,05

Det fremgår av tabell 7 signifikante forskjeller både for fottur i fjell, skog og mark og skitur i fjell, skog og mark. Fotturer har høyest oppslutning blant ungdommen, men det er signifikant færre ungdommer fra familier med dårlig økonomi som deltar på fotturer i fjell, skog og mark. Det samme mønsteret finner vi for skitur i fjell, skog og mark. For begge friluftslivsaktivitetene finner vi at det er dobbelt så mange ungdommer med god råd som er i aktive i forhold til ungdom med dårlig råd. Når det gjelder bruken blant gutter og jenter fremkommer det det ikke signifikante forskjeller for fotturer (vedlegg, tabell 11). Derimot ser vi en signifikant forskjell mellom jenter som går skiturer i fjell, skog og mark. Det er langt færre jenter fra familier med dårlig økonomi enn jenter med god økonomi som går skiturer (vedlegg, tabell 12).

Høstningsaktiviteter

Høstningsaktiviteter har lange tradisjoner i Finnmark og høsting står sterkere blant folk i Finnmark enn i landet for øvrig. Ingen andre steder plukker så stor del av befolkningen bær, drar på jakt eller fisker i elv og vann (Pedersen, 1999). Imidlertid viser studier at rekrutteringen har gått ned i enkelte av de tradisjonelle høstningsaktivitetene og det er spesielt ungdom som faller fra. Blant annet har aktiviteter som bær og soppstaking hatt en betydelig nedgang blant

ungdom. I tillegg ser man at jakt er i ferd med å bli omfattet av denne nedgangen (Odden, 2008, s. 293).

Tabell 8 Andel ungdom som driver høstningsaktiviteter minst én gang i uka i sesongen etter familiens økonomiske situasjon. N varierer mellom 1555 og 1565

Høstningsaktiviteter	Familiens økonomiske situasjon			
	God råd hele tiden	Stort sett hatt god råd	Hverken god eller dårlig råd	Dårlig råd
Jakt med våpen	4 %	3,8 %	4,1 %	0,7 %
Fiske i elv og vann	11 %	10,4 %	10,2 %	6,0 %
Sjøfiske	5,6 %	5,8 %	5,3 %	1,5 %
Isfiske	6,9 %	5,9 %	9,2 %	5,9 % *
Egg/soppsanking	0,6 %	0,5 %	0,9 %	3,7 % **
Bærplukking	4,2 %	4,4 %	5,6 %	7,6 % *

*p <0,05, **p <0,01

Tabell 8 viser andel ungdom som drev med tradisjonelle høstningsaktiviteter som jakt, fiske i elv og vann, sjøfiske, isfiske, eggsanking og-/eller soppsanking og bærplukking én eller flere ganger i uka i sesongen etter familieøkonomi. Vi ser at deltakelsen varierer mellom ungdomsgruppene. Isfiske skiller seg ut ved at det er markant flere ungdommer fra familier med hverken god eller dårlig råd som driver denne aktiviteten. Videre ser vi at ungdom fra familier med dårlig råd jakter, fisker og driver sjøfiske i langt mindre grad enn ungdom fra familier med god råd. Et motsatt mønster finner vi for bærplukking og egg/soppsanking, hvor det er signifikant flere ungdommer fra familier med dårlig økonomi som deltar i disse aktivitetene. Tall som ikke er tatt med, viser at gutter går oftere på jakt, fisker i elv og vann, driver sjøfiske og går oftere på isfisketur, mens jenter plukker bær. Det fremkommer signifikante forskjeller mellom guttene i aktivitetene fiske i elv og vann og isfiske. Gutter med dårlig økonomi deltar i mindre grad i disse aktivitetene enn andre gutter. Det samme gjelder for jenter med dårlig råd i aktivitetene sjøfiske og isfiske. Derimot ser vi et annet mønster blant jentene i aktiviteten egg/soppsanking, hvor finner at det er langt flere jenter med dårlig råd som sanker egg og sopp, enn jenter fra de andre familiegruppene (vedlegg, tabell 13-18).

Ungdomsaktiviteter

En utviklingstrend er at friluftslivets aktiviteter blir mer differensiert og spesialisert gjennom at nye aktiviteter kommer til og nye teknologier åpner for nye former. Ikke minst er ungdom de første til å prøve ut aktiviteter, endre på gamle og skape nye (Wold et al., 2020). Slike

aktiviteter, enten det gjelder gamle aktiviteter i ny former eller nye aktiviteter, stiller større krav til utøveren når det gjelder tidsbruk, spesielle ferdigheter og investeringer i utstyr (Dervo et al., 2014; Odden, 2008). I tillegg ser man at de nye aktivitetene har spesielt sterk oppslutning blant ungdom med høy sosioøkonomisk status. En konsekvens av dette er økte sosiale forskjeller mellom utøvere av ulike aktiviteter (Odden, 2008).

Tabell 9 Andel ungdom som driver moderne ungdomsaktiviteter minst én gang i uka i sesongen etter familiens økonomiske situasjon. N varierer mellom 1540 og 1558

Ungdomsaktiviteter	Familiens økonomiske situasjon			
	God råd hele tiden	Stort sett hatt god råd	Hverken god eller dårlig råd	Dårlig råd
Snowboard/slalåm/twintip	7,1 %	8,3 %	5,6 %	3,0 % **
Padlet kano eller kajakk	1,2 %	0,7 %	1,2 %	0,8 % **
Klatring	2,1 %	2,1 %	1,1 %	1,5 %
Kiting på vann eller snø	1,7 %	0,3 %	0,6 %	0,8 %
Hundekjøring	1,5 %	1,2 %	1,8 %	3,0 %
Sykkeltur i terreng eller fjell	5,7 %	5,5 %	5,7 %	4,6 %

**p <0,01

Tabell 9 viser at aktivitetene som har mest oppslutning blant ungdommen er snowboard/slalåm/twintip og sykkeltur i terreng eller fjell. Sammenhengen mellom ungdoms deltakelse i de ulike aktivitetene og familiens økonomi er forholdsvis små, med unntak av andel ungdom som driver med snowboard/slalåm/twintip, kano/kajakk, hvor vi finner at det er en betydelig forskjell mellom ungdom fra familier med god økonomi og ungdom fra familier med dårlig økonomi. Ungdom fra familier med dårlig økonomi deltar i noe større grad i hundekjøring enn de andre ungdomsgruppene. Tall som ikke er tatt med i resultatfremstillingen viser signifikante forskjeller i deltakelse mellom gutter med ulik familieøkonomi og signifikante forskjeller mellom jenter med ulik familieøkonomi (vedlegg, tabell 19-24).

Sammenfatning

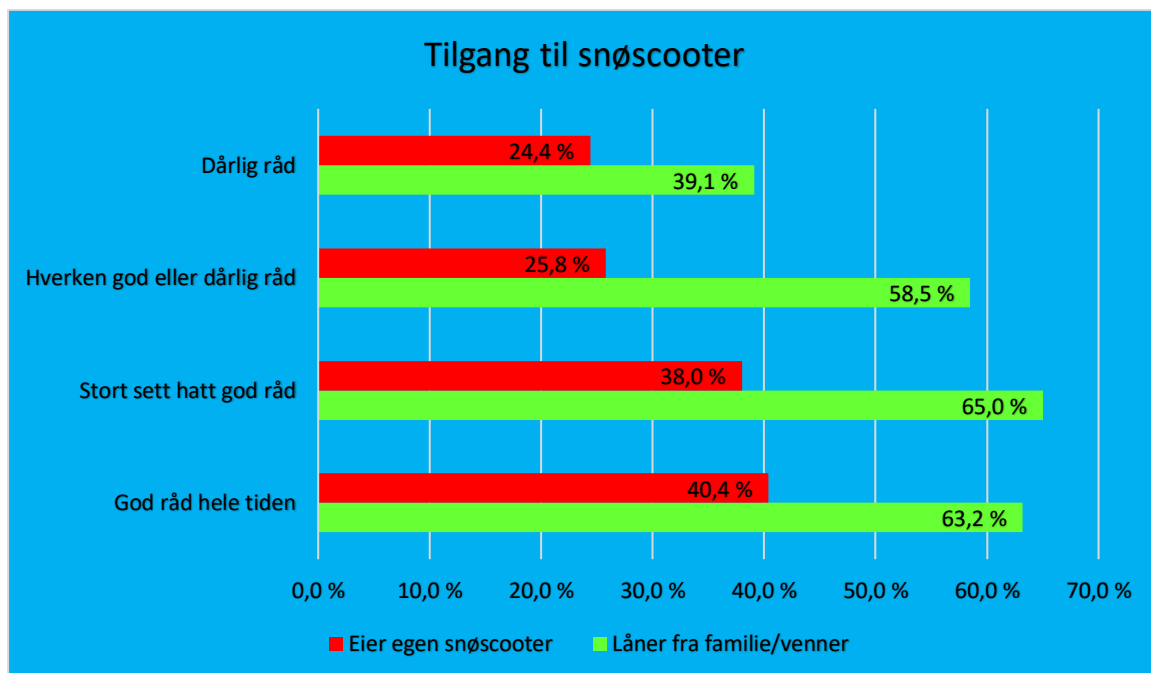
- Det generelle bildet viser at aktivitetene fottur i fjell, skog og mark, fiske i elv og vann og isfiske har mest oppslutning blant ungdommen, uansett familieøkonomi.
- Dobbel så mange ungdommer med god råd er aktive i turaktivitetene fottur i fjell, skog og mark og skitur i fjell, skog og mark enn ungdommer fra familier med dårlig råd.
- Ungdom fra familier med dårlig råd jakter, fisker i elv og vann og driver sjøfiske i noe mindre grad enn ungdom fra familier med god råd. Et motsatt mønster finner vi for bærplukking og egg/soppsanking.
- Isfiske skiller seg ut ved at det er markant flere ungdommer fra familier med hverken god eller dårlig råd som deltar i denne aktiviteten.
- I kategorien ungdomsaktiviteter finner vi at snowboard/slalåm/twintip og sykkeltur i terreng eller fjell har mest oppslutning blant ungdommen, uansett familieøkonomi.
- Sammenhengen mellom ungdoms deltakelse i de ulike ungdomsaktivitetene og familieøkonomi er forholdsvis små, med unntak av andel ungdommer som driver med aktiviteten snowboard/slalåm/twintip, kano og kajakk. hvor det er betydelig flere ungdom med god råd som driver denne aktiviteten.
- Ungdom fra familier med dårlig råd driver med hundekjøring i noe større grad enn de andre ungdomsgruppene.
- Det er langt færre jenter fra familier med dårlig økonomi enn jenter med god økonomi som går skiturer.
- Gutter går oftere på jakt med våpen, fisker i elv og vann, driver sjøfiske og går oftere på isfisketur, spesielt gutter fra familier med god/stort sett god og hverken god eller dårlig råd, men kjønnsforskjellene ses også blant ungdom fra familier med dårlig råd. Jenter plukker bær betydelig mer enn gutter, uansett familieøkonomi.
- Det fremkommer signifikante forskjeller mellom guttene i aktivitetene fiske i elv og vann og isfiske. Gutter med dårlig økonomi deltar i mindre grad i aktivitetene; fiske i elv og vann og isfiske enn andre gutter. Det samme gjelder for jenter med dårlig råd i aktivitetene sjøfiske og isfiske.
- Det er langt flere jenter med dårlig råd som sanker egg og sopp, enn jenter fra de andre familiegruppene.

Snøscooterarena

Snøscooterkjøring er en viktig del av utelivet for mange ungdommer i Finnmark. Et utstrakt løypenett og et høyt antall registrerte kjøretøy gjør snøscooterkjøring til en utbredt fritidsaktivitet (Rafoss & Hines, 2016). Ikke bare er snøscooterkjøring en viktig fritidsarena for ungdom i Finnmark, men også om ungdom eier eller har tilgang til snøscooter er en del av aktivitetsbildet. Kjøp av snøscooter er en dyr investering og driftskostnadene er forholdsvis store. Vi kan derfor anta at ungdom fra familier med ulik sosioøkonomisk status også har ulik tilgang til snøscooter. Av den grunn vil vi også se på hvilke variasjoner vi finner når det gjelder tilgang til snøscooter. (Under vedlegg finner dere alle svaralternativene og kjønnsfordeling).

Tilgang til snøscooter

Elevene ble spurt om de hadde tilgang til snøscooter. Svaralternativene var: (1) eier egen scooter som jeg bruker, (2) familien (mor, far, søster eller bror) har scooter som jeg bruker å låne, (3) venner har scooter som jeg bruker å låne.

Figur 16 Andel ungdom som eier/låner snøscooter etter familiens økonomiske situasjon. N=1461. ***p <0,001

Figur 16 viser andel ungdom som eier egen snøscooter og andel ungdom som låner snøscooter fra familie og/eller venner. Vi ser det er en signifikant sammenheng mellom familieøkonomi og andel ungdom som eier/låner snøscooter. Ungdom fra familier med god råd både eier egen

snøscooter og låner snøscooter betydelig mer enn ungdom fra familier med dårlig råd. Hele 4 av 10 ungdom fra familier med god råd eier egen snøscooter, mens andelen blant ungdom fra familier med dårlig råd er 1 av 4. Når det gjelder tilgang til snøscooter gjennom familie og/eller venner ser vi at ungdom fra familier med stort sett god råd er de som låner snøscootere mest. Ikke overraskende finner vi at det er ungdom fra familier med dårlig råd som har minst tilgang til snøscootere. Det er også en betydelig kjønnsforskjell når det gjelder tilgang til snøscooter. Gutter eier egen snøscooter i langt større grad enn jenter, spesielt gutter fra familier med god og stort sett god økonomi. Derimot ser vi at jenter i større grad låner snøscooter fra familie og/eller venner, spesielt jenter fra familier med god økonomi (vedlegg, tabell 25).

Snøscooteraktiviteter

For å fremstille ulike former for snøscooterkjøring har jeg delt disse inn i tre kategorier: (1) fritidskjøring, (2) nyttekjøring og (3) konkurransekjøring. Det andre er at jeg presenterer andel ungdom som er aktive, det vil si ungdom som svarer at de driver med ulike snøscooteraktiviteter minst én gang i uka i sesongen.

Før jeg presenterer funn knyttet til ungdoms deltakelse i scooteraktiviteter etter familieøkonomi vil jeg kort redegjøre for hva som menes med fritidskjøring, nyttekjøring og konkurransekjøring.

Fritidskjøring er en type kjøring hvor trivsel, mestring og sosialt samhold kan sies å være viktig (Johnsen, 2015). Det kan dreie seg om dagsturer med familie/venner, «lekkjøring» i løssnø (spesielt utbredt blant ungdom) eller bare en scootertur kun for opplevelsens skyld.

Nyttekjøring er en type kjøring som forbindes med næringsvirksomhet og nødvendige gjøremål knyttet til transport (Bjørnskau & Ciccone, 2017; Johnsen, 2015).

Konkurransekjøring er en type kjøring som forbindes med fart, spenning og aktiv kjøring. Det kan for eksempel dreie seg om scootercross på bane, drag på åpent vann/elv eller på snø, racing eller lignende. Slik konkurransekjøring er ofte ressurskrevende i den forstand at trening tar tid, utstyret koster en del og driftskostnadene er store. I tillegg ser man at denne type kjøring, spesielt blant ungdom ofte er avhengig av et støtteapparat bestående av familiemedlemmer (Johnsen, 2015).

Tabell 10 Andel ungdom som driver ulike snøscooteraktiviteter minst én gang i uka i sesongen etter familiens økonomiske situasjon. N 1525

Snøscooteraktiviteter	Familiens økonomiske situasjon			
	God råd hele tiden	Stort sett hatt god råd	Hverken god eller dårlig råd	Dårlig råd
<u>Fritidskjøring:</u>				
Scootertur, kjørte selv	29,6 %	31,6 %	26,2 %	24 % ***
Scootertur, kjørte ikke selv	7,8 %	11,8 %	11,8 %	10,7 %
Scootertur i løypenettet	17,3 %	20,9 %	17,7 %	13,9 % **
Isfisketur	9,9 %	11,7 %	13,3 %	6,2 %
Deltok som turist på scootertur med guide	1,1 %	1,2 %	1,7 %	0,8 %
<u>Nyttekjøring:</u>				
Brukte scooteren til å frakte ved, varer eller lignende til hytte	11,8 %	12,9 %	12,7 %	9,0 % *
Kjørte scooter i forbindelse med reindrift	2,7 %	3,1 %	3,1 %	3,1 %
<u>Konkurranseskjøring:</u>				
Racing, cross, drag eller lignende arrangement	2,7 %	2,1 %	2,3 %	0,8 %

*p <0,05, **p <0,01, ***p <0,001

Tabell 10 viser andel ungdom som driver ulike snøscooteraktiviteter minst én gang i uka i sesongen etter familiens økonomiske situasjon. Hvis vi tar for oss forskjeller knyttet til de ulike kategoriene, ser vi for kategori (1) fritidskjøring, at ungdom fra familier med dårlig råd i langt mindre grad deltar i aktivitetene *kjørte scooter selv* og *scootertur i løypenettet* enn ungdom fra familier med god/stort sett god og hverken god eller dårlig råd. I kategori (2) nyttekjøring, er det langt færre ungdommer fra familier med dårlig råd som bruker scooteren til å frakte ved, varer eller lignende til hytte. I den siste kategorien, (3) konkurranseskjøring, ser vi at ungdom

fra familier med god råd i litt større grad deltar i scooteraktiviteten racing, cross, drag eller lignende arrangement enn ungdom fra familier med dårlig råd. Når det gjelder bruken blant gutter og jenter finner vi signifikante forskjeller.. Gutter kjører oftere selv og i løypenettet, mens jenter kjører oftere sammen med andre. Dette gjelder uansett familieøkonomi. Blant jentene som deltok i aktivitetene; kjørte selv, kjørte ikke selv og kjørte snøscooter i løypenettet, finner vi signifikante forskjeller mellom jentene. (vedlegg, tabell 26-33).

Sammenfatning

- Når det gjelder tilgang til snøscooter er det en betydelig større andel ungdom fra familier med god økonomi som eier egen snøscooter og låner snøscooter fra familie/venner. Det er også en betydelig kjønnsforskjell. Gutter (med god/stort sett god råd) eier egen snøscooter i langt større grad enn jenter, mens jenter (med god/stort sett god råd) låner i større grad fra familie og venner.
- Det generelle bildet viser at det å være på scootertur og kjøre scooter selv, være på scootertur i løypenettet og bruke scooteren til å frakte ved, varer eller lignende til hytte er de mest populære scooteraktivitetene blant ungdom i Finnmark, uansett familieøkonomi.
- Når man ser på ungdoms deltakelse i ulike snøscooteraktiviteter viser resultatene at ungdom fra familier med dårlig råd i langt mindre grad deltar i aktivitetene kjørte scooter selv, scootertur i løypenettet og bruker scooteren til å frakte ved, varer eller lignende til hytte enn ungdom fra familier med god/stort sett god og hverken god eller dårlig råd. Videre ser man at det er litt færre ungdommer fra familier med dårlig råd som driver isfiske. I kategorien konkurransekjøring ser man at det er noe flere ungdom fra familier med god/stort sett god og hverken god eller dårlig råd som kjører racing, cross, drag eller lignende. Gutter kjører oftere selv og i løypenettet, mens jenter kjører oftere sammen med andre, uansett familieøkonomi.

Kapittel 6. Diskusjon

I denne studien har vi undersøkt to spørsmål: hvilke variasjoner finner vi i bruk av fritidsarenaer blant ungdom med ulik sosioøkonomisk status og hvilke fritidsaktiviteter deltar ungdom i med ulik sosioøkonomisk status. For å kunne svare på det første spørsmålet er bruk av fritidsarenaer kategorisert i (1) treningsarena, (2) friluftslivsarena og (3) snøscooterarena. For å svare på det andre spørsmålet, drøftes det hvordan ulikhet i deltakelse varierer innenfor de forskjellige fritidsaktivitetene blant ungdom med ulik familieøkonomi og kjønn. For å skape en rød tråd gjennom kapitlet er det hensiktsmessig først å drøfte ulikhet innenfor de tre arenakategoriene og deretter ulikhet i deltakelse innen de enkelte fritidsaktivitetene. For å forstå og tolke disse ulikhetene drøfter vi funnene i studien opp mot tidligere forskning og Bourdieus begreper kapital og habitus.

Den første problemstillingen omhandler bruk av fritidsarenaer. Et sentralt funn i studien er at ungdom med lav sosioøkonomisk status gjennomgående i langt mindre grad deltar på de forskjellige fritidsarenaene, enn ungdom med høy sosioøkonomisk status. Det er spesielt når det gjelder bruk av treningsarena vi finner de største forskjellene. Her er det markant flere ungdommer fra familier med god økonomi som benytter seg av denne arenaen. Det samme mønsteret finner vi på friluftslivsarenaen, men her er forskjellene noe mindre mellom ungdomsgruppene. Det vil si at det er en jevnere fordeling mellom ungdomsgruppene i forhold til deltakelse og familieøkonomi. I forhold til deltakelse på de tre fritidsarenaene viser studien at friluftslivsarenaen er den minst brukte arenaen, uavhengig familieøkonomien. I forhold til trenings- og friluftslivsarenaen fremstår snøscooterarenaen som en mer egalitær arena. Det er fortsatt ungdom med god familieøkonomi som deltar mest, men forskjellene mellom ungdomsgruppene er langt mindre på denne arenaen enn på de andre arenaene. Snøscooterarenaen er mer brukt blant ungdomsgruppene, uansett familieøkonomi, sammenlignet med friluftslivsarenaen.

Så langt har vi sett at foreldrenes fritid (forvandlet form for økonomisk kapital), økonomiske og kulturelle kapital spiller en viktig rolle i ungdommens treningsvaner. Kartleggingen i denne studien viser at ungdom fra familier med dårlig familieøkonomi har langt færre foreldrepar med universitet eller høyskoleutdanning, har mindre tilgang på biler, drar mindre på ferieturer sammen med familien og har færre bøker og datamaskiner i hjemmet. Dette er ressurser som i tidligere studier har vist seg å ha betydning for ungdommens deltakelse i idrettsaktiviteter og friluftslivsaktiviteter. Et aspekt vi ikke har snakket så mye om, er sosial

kapital. Hvordan kan denne kapitalen påvirke ungdommens valg av fritidsaktiviteter? Ifølge Bourdieu (1995) er den økonomiske kapitalen den mest grunnleggende, fordi den lettest kan overføres til andre kapitalformer, som for eksempel sosial kapital. Noe som her betyr, at dersom foreldre har penger til å la ungdom delta i dyre aktivitetstilbud, er det også større sjanse for at de får kontakt med og tilgang til et «mektigere» nettverk, som kan gi dem fordeler i andre sammenhenger (Bakke et al., 2016; Bourdieu & Wacquant, 1992). Gjennom deltakelse i idrettslag og organisasjoner kan ungdom selv opptre som agenter ved at de framforhandler og skaper sin egen sosiale kapital, noe som igjen kan bidra til at foreldre får nye kontakter og øker sin sosiale kapital (Morrow, 1999).

Den andre problemstillingen omhandler deltakelse i aktiviteter på de tre fritidsarenaene. La oss derfor gå inn i på funnene og se på hvilke ulikheter vi finner i ungdommens deltakelse på de ulike fritidsaktivitetene.

Treningssammenhenger

Vi finner, som også tidligere undersøkelser har avdekket, at ungdom med høy sosioøkonomisk status trener mer i idrettslag, private helsestudio, sammen med venner og familie og på egenhånd, enn ungdom med lav sosioøkonomisk status (Bakken, 2019a). I denne studien finner vi at forskjellene er mest utpreget i forhold til det å trene i idrettslag og i private helsestudio, mens forskjellen mellom ungdomsgruppene er langt svakere for trening sammen med venner og for trening på egenhånd. Seippel et al. (2011) som undersøkte ungdoms treningsvaner og endringer i treningsvaner, fant at ungdom som oppga familieøkonomien som dårlig, trente mindre, og at effekten var mest utpreget i forhold til det å trene i idrettslag, mens den var langt svakere for trening på treningssenter og for egentrening. I likhet med Seippel et al. (2011) finner vi at i forhold til det å trene i idrettslag, trener dobbelt så mange ungdom med god familieøkonomi i idrettslag, sammenlignet med ungdom fra familier med dårlig økonomi. Men vi finner også til forskjell fra Seippel (2011), at det er store forskjeller mellom ungdommen i forhold til det å trene i private helsestudio. Ungdom med dårlig familieøkonomi trener markant mindre på private helsestudio enn ungdom fra familier med god økonomi. Dette skillet blir enda tydeligere når vi ser på de mest benyttede treningsammenhengene. Ungdom fra familier med dårlig økonomi trener mest på egenhånd og sammen med venner, mens ungdom fra familier med god økonomi trener mest i idrettslag og i private helsestudio.

Det å være aktiv i idrettslag er derimot ikke det mest vanlige. De mest benyttede treningssammenhengene er trening i private helsestudio og trening på egenhånd, uavhengig av hva familieøkonomien er. I likhet med Breivik og Rafoss (2017), finner vi at det er mindre sosiale forskjeller knyttet til egenorganisert trening, men betydelige klasseskiller knyttet til trening på private helsestudio, hvor det er markant færre ungdommer fra familier med dårlig økonomi som benytter seg av denne treningssammenhengen. Vi finner også tradisjonelle kjønnsforskjeller i bruk av treningssammenhenger. Gutter trener oftere i idrettslag, mens jenter trener oftere i private helsestudio og på egenhånd, uansett familieøkonomi. Dette er et gjennomgående trekk i flere andre studier (Bakken, 2019a; Breivik & Rafoss, 2017; Kantomaa et al., 2007).

Som studien viser, trener ungdom fra familier med dårlig økonomi i mindre grad i alle de fire treningssammenhengene. At ungdom med svak økonomi trener mindre i idrettslag og i private helsestudio er kanskje ikke så overraskende, med tanke på dyre medlemskontingenter, ulike treningsavgifter, transport til trening, overnattinger, innkjøp av utstyr og treningstøy etc. Dette er kostnader som kan være vanskelig å overkomme for familier med lav inntekt (Hovden et al., 2015). Mens private helsestudio og idrettslag krever enn viss økonomisk kapital, er det ikke like klart hva som er viktige faktorer for å forklare forskjeller i egentrening og trening sammen med venner. Siden det å trene for seg selv eller sammen med andre i utgangspunktet kan drives mange steder og uten mye ressurser (Seippel et al., 2011). Ifølge Bakken et al. (2016, s. 68) kan det være flere grunner til at ungdom fra lavere sosiale lag sjeldnere er med i idrettslag enn ungdom fra høyere sosiale lag. Det ene er at foreldre fra høyere sosiale lag oftere har mer kulturell kapital, som erfaring opparbeidet gjennom medlemskap i ulike fritidsorganisasjoner, enn foreldre fra lavere sosiale lag. En kulturell bagasje som i større grad vil motivere barna til deltakelse. Det andre er at ettersom ungdommene blir eldre får mange av fritidsaktivitetene et mer seriøst preg. Blant de eldste ungdommene krever aktiv deltakelse ofte betydelig foreldreinvolvering, både økonomisk og tidsmessig. En Bourdieu inspirert analyse (Lareau et al., 2011) viser at foreldre i middelklassefamilier er mer aktive når det gjelder å dyrke fram barnas talenter, styre og organisere deltakelse i fritidsaktiviteter, enn foreldre fra arbeiderklassefamilier. I arbeiderklassefamilier og i fattige familier gir foreldrene barna mer rom og styrer dem i mindre grad inn mot spesielle aktiviteter. Av den grunn kan man tenke seg at foreldre i middelklassefamilier (familier med god økonomi) både besitter mer kulturell kapital og mer fritid, en kapitalmengde som gjør det «lettere» å følge opp barna sine.

Anleggsbruk

Vi ser at ungdom fra hjem med lav familieøkonomi i mindre grad bruker idrettsanlegg. Gjennomgangen av de ulike anleggstyper viser ikke bare sosiale skjevheter i deltakelse blant ungdommen, men viser også at flere ungdommer trener i mosjonsanlegg fremfor å trene i tradisjonelle idrettsanlegg. Dette er et utviklingstrekk også Breivik og Rafoss (2017) finner: i perioden 1999–2015 økte bruken av anleggstyper som turstier, private treningssentre, lysløyper og vekt- og styrkerom, mens det er blitt en mindre andel av befolkningen som bruker tradisjonelle idrettsanlegg (Breivik & Rafoss, 2017, s. 7). Selv om vekt- og styrketreningsrom og private treningssenter/helsestudio er de mest brukte anleggstypene, er det imidlertid signifikante forskjeller i bruk blant ungdommen. Mens halvparten av ungdom fra familier med god råd driver regelmessig aktivitet i vekt- og styrketreningsrom, gjelder dette for en av tre ungdommer fra familier med dårlig råd. Den samme tendensen finner vi for trening i private treningssenter/helsestudio. Vi finner at det er betydelige forskjeller i bruk av tradisjonelle idrettsanlegg. Ungdom fra familier med god økonomi benytter seg i langt større grad av fotballanlegg og idrettshall, enn ungdom fra hjem med dårlig økonomi. Dette er et mønster som også går igjen i bruken av friidrettsanlegg og alpinanlegg.

Et motsatt mønster finner vi for svømmehall, hvor det er litt større andel ungdom fra familier med dårlig råd som bruker denne anleggstypen. Et slikt funn støttes av annen forskning. Breivik og Rafoss (2017); Kantomaa et al. (2007), fant at svømming var mer vanlig blant ungdom med lav sosioøkonomisk status. En annen studie, Landehag og Büscher (2016), viste at svømming i foreningsregi har høyere andel utøvere fra hjem med god økonomi. Dette viser at svømming som organisert trening i større grad rekrutterer ungdom fra hjem med høy sosioøkonomisk status, mens dette gjelder ikke for uorganisert bruk av svømmehall. I likhet med Breivik og Rafoss (2017) finner vi at turstier/turløyper, fremstår som en mer egalitær anleggstype, mens bruken av lysløype brukes oftere av ungdom fra familier med god familieøkonomi.

I likhet med tidligere studier finner vi at det er ungdom fra familier med god økonomi som deltar mest i alpinanlegg. Skår et al. (2014); Vaage (2015), finner at barn og unge som bor i en husholdning med høy inntekt i større grad er med på aktiviteter i alpinbakkene enn barn og unge fra hjem med lav inntekt. Forskerne finner også at barn og unge som har foreldre med høy utdanning i større grad er med på alpinaktiviteter enn barn og unge av foreldre med lav utdanning. En annen studie som undersøkte hvordan forholdet mellom familiens inntekt og

foreldrenes utdanningsnivå påvirket ungdoms fysiske aktivitet, fant at ungdom fra hjem med høy sosioøkonomisk status oftere deltok i slalåm enn ungdom fra hjem med lav sosioøkonomisk status (Kantomaa et al., 2007). Også Landehag og Büscher (2016) finner at det er en høyere andel utøvere fra akademikerhjem med god økonomi som deltar i alpinsport (ski/snowboard). Utgifter til slalåmutstyr og heiskort er noen av kostnadene som kan være vanskelig å overkomme for familier med dårlig økonomi. Det er derfor ikke overraskende at ungdom fra familier med dårlig økonomi i mindre grad benytter seg av alpinanlegg enn ungdom fra familier med god råd. Vi finner også, at ungdom fra familier med dårlig råd/økonomi har langt færre foreldrepar med universitet eller høyskoleutdanning. De har også flest foreldre med ingen universitets eller høyskoleutdanning. Selv om vi ikke kan si at dette har en sammenheng ved bruk av alpinanlegg, har tidligere forskning vist at barn og unge som har foreldre med høy utdanning i større grad er med på alpinaktiviteter enn barn og unge av foreldre med lav utdanning. (Skår et al., 2014; Vaage, 2015)

Vi finner også en betydelig kjønnsforskjell når det gjelder regelmessig bruk av fotballanlegg, private treningssenter/helsestudio og turløyper/turstier. Gutter trener i fotballanlegg i langt større grad enn jenter (uansett familieøkonomi), mens jenter i større grad benytter seg av private treningssenter og turløyper/turstier (uansett familieøkonomi). Kjønnsforskjellene er imidlertid små for svømmehall, alpinanlegg, lysløype, idrettshall, friidrettsanlegg og vekt- og styrketreningsrom. Slike funn støttes av Breivik og Rafoss (2017), som finner at det er størst kjønnsforskjeller i forbindelse med bruk av private treningssentre, turstier og fotballanlegg. Turstier/turløyper og private treningssenter/helsestudio er viktigere treningsarenaer for kvinner enn for menn, mens en større andel menn benytter seg regelmessig av fotballanlegg.

Som vi har sett, viser studien at ungdom fra familier med dårlig økonomi benytter seg i mindre grad av anleggstypene, med unntak av svømmehall. Bruk av fotballanlegg, idrettshall og friidrettsanlegg forutsetter ofte medlemskontingenter, treningsavgifter, transport til trening, overnattinger, innkjøp av utstyr og treningstøy etc., som er kostnader som kan være vanskelig å overkomme for familier med lav inntekt (Hovden et al., 2015). En bruk av anleggstyper hvor aktivitetene som oftest ledes av voksne, hvor de samler en gruppe ungdommer i lag, klubber og foreninger, og hvor aktivitetene ofte er regelstyrte (Bakken et al., 2016). Slike aktiviteter krever i større grad foreldreinvolvering blant annet i form av dugnadsarbeid eller trenerarbeid. Dette har i tidligere studier vist seg å være vanskelig for foreldre med få ressurser. Først og fremst på

grunn av mangel på økonomisk kapital, men også på grunn av svak kulturell (utdanning, kjennskap til idrettsfeltets kulturelle koder) og sosial kapital (nettverk) (Bakke et al., 2016).

Friluftslivsaktiviteter

Vi finner, som tidligere undersøkelser har avdekket, at ungdom med lav sosioøkonomisk status deltar mindre i friluftslivsaktiviteter (Dervo et al., 2014; Skår et al., 2014; Vaage, 2015). De mest utbredte friluftslivsaktivitetene blant ungdommen, uansett familieøkonomi, er fottur i fjell, skog og mark og fiske i elv og vann. Men i likhet med Krange og Bjerke (2011) som undersøkte deltakelse i fotturer i skog og mark blant 14-20 åringer, finner vi en klar statistisk sammenheng mellom familieøkonomi og ungdoms deltakelse i turaktiviteten «å gå fottur i skog og mark. Ungdom med dårlig familieøkonomi deltar mindre i disse aktivitetene enn annen ungdom. Krange og Bjerke finner at to av tre ungdommer som svarer at familien ikke har bil, går aldri eller nesten aldri tur i skogen (Krange & Bjerke, 2011, s. 25). En annen studie som undersøkte hvordan familiens økonomiske og kulturelle kapital påvirket ungdoms deltakelse i turgåing, finner at jo: «... flere bøker man estimerer å ha hjemme, jo større er sannsynligheten for at man er aktiv turgåer.» (Krange & Strandbu, 2004, s. 90). I denne studien finner vi at ungdom fra familier med god råd har langt flere bøker i hjemmet enn ungdom fra familier med dårlig råd. Dette kan ses i sammenheng med både foreldrenes økonomiske kapital (kostnader ved innkjøp av bøker) men også foreldrenes utdanningskapital, dannelse og smak (kulturell kapital). Vi er derfor enige med Krange og Bjerke (2011), at et perspektiv begrenset kun til økonomi ikke vil kunne forstå hvordan maktstrukturer og underordning formidles gjennom kulturelle mekanismer. Det er derfor fruktbart å bringe kulturelle eiendeler inn i analysene. Som vi har sett ovenfor kan både økonomisk og kulturell kapital ha betydning for ungdommens deltakelse i turgåing i fjell, skog og mark. Spørsmålet i forlengelsen av dette blir derfor hvorfor? Hvorfor har familiens økonomi betydning for deltakelse i en aktivitet man kan drive forholdsvis «gratis» med få ressurser? Og spesielt her i Finnmark, hvor fjellet og skogen er «rett» utenfor stuevinduet, og vi trenger ofte ikke å bruke bil for å komme oss ut i marka eller på fjellet.

Kan det tenkes at en fottur i fjell, skog og mark ikke er det samme som fotturen i fjellet og skogen på 80-tallet? Kanskje det moderne samfunnet vi lever i dag, gjennom utstyrspress, trender og materialistisk forbruk, har hatt innvirkning på hva vi legger i en fottur eller rettere sagt hva det moderne samfunnet «krever» av en fottur i fjellet?. For det ville være å glemme som Bourdieu (1978) sier, ikke mindre enn de økonomiske hindringene, er det de skjulte

adgangskravene, som familietradisjon og tidlig trening, og den obligatoriske klær, bæring og omgjengelighetsteknikker som holder ulike treningsformer og idretter stengt for arbeiderklassene og for enkeltpersoner som stiger fra den nederste middelklassen.

Ungdom fra familier med god økonomi deltar i større grad også i aktivitetene skitur i fjell, skog og mark, jakt, sjøfiske og snowboard/slalåm/twintip og skiller seg klart ut i forhold til ungdomsgruppen med dårlig familieøkonomi. I følge Landehag og Büscher (2016) er det en høyere andel utøvere fra akademikerhjem med god økonomi som driver på med ski/snowboard, noe som kan tyde på at foreldrenes utdanning har betydning for ungdommens deltakelse i denne aktiviteten. En annen studie som undersøkte barn og unges friluftslivsaktiviteter i forhold til foreldrenes inntekt og utdanning, finner at blant de som ikke deltar regelmessig i friluftslivsaktiviteter er det 12 prosent som sier at det er av økonomiske årsaker. Dette gjelder særlig de unge i alderen 16-24 år (Vaage, 2015). Forskerne finner at barn og unge som bor i en husholdning med høy inntekt i større grad er med på aktiviteter i alpinbakkene, skiturer og turer med kano/kajakk enn barn og unge fra hjem med lav inntekt.

For høstingsaktivitetene egg- og/eller soppstaking og bærplukking er det flere ungdommer fra familier med dårlig økonomi som deltar. Høstningsaktiviteter har lange tradisjoner i Finnmark og høsting står sterkere blant folk i Finnmark enn i landet for øvrig. Ingen andre steder plukker så stor del av befolkningen bær, drar på jakt eller fisker i elv og vann (Pedersen, 1999). Andre høstningsaktiviteter er i dag forvaltet av staten gjennom ulike reguleringer. Jakt med våpen krever bestått jegerprøve og forvaltes gjennom bestemte jakttider. Fiske er i mange vassdrag regulert ved at en må kjøpe fiskekort, og er ofte også regulert med aktive fiskeperioder og fredningsperioder (Johnsen, 2015, s. 87). Dette er kostnader knyttet til aktiviteter som kan være vanskelige å overkomme for familier med dårlig råd.

For ungdomsaktivitetene klatring og kiting på vann eller snø finner vi små forskjeller mellom ungdomsgruppene i forhold til familieøkonomi. Forskjellene er derimot litt større mellom ungdomsgruppene når det gjelder sykkeltur i terreng eller fjell og padlet kano/kajakk. Dervo et al. (2014) som i sin studie beskriver utviklingstrekk innenfor friluftsliv og endringer i samfunnet som er relevant for friluftsliv, påpeker at terrengsykling er en av de friluftslivsaktivitetene som har blitt forbundet med høy sosial status.

For noen av aktivitetene er det klare kjønnsforskjeller. Gutter går oftere på jakt, fisker i elv og vann, driver sjøfiske og går oftere på isfisketur, mens jenter plukker bær betydelig mer. Dette mønsteret er uavhengig av familieøkonomi og kan tyde på at disse friluftslivsaktiviteter

bærer preg av et tradisjonelt kjønnsrollemønster (Pedersen, 1999). Et kjønnsrollemønster som kan ses i sammenheng med «dannelse» og «god smak», er en form for kulturell kapital (Aakvaag, 2008). En «dannelse» som tilegnes og formes hovedsakelig tidlig i livsløpet, gjennom blant annet verdier og holdninger innad familien. En form for kroppsliggjort og internalisert praksis forankret i vår habitus (Bourdieu, 1995).

Snøscooteraktiviteter

I forhold til de to andre fritidsarenaene finner vi på snøscooterarenaen mindre forskjeller mellom ungdomsgruppene i forhold til deltakelse og familieøkonomi. Snøscooterarenaen fremstår slik som en mer egalitær arena. I likhet med Johnsen (2015) finner vi at det er mange ungdom som eier egen snøscooter, men vi finner også markante forskjeller mellom ungdomsgruppene. Ungdom med god familieøkonomi både eier egen snøscooter og låner i større grad snøscooter fra venner og familie, enn ungdom med dårlig familieøkonomi. Johnsen (2015) forklarer dette med at kjøp av snøscooter er en dyr investering og medfører store driftskostnader. Mange av ungdommene som eier egen snøscooter har ikke bilsertifikat for bil og må fraktes til og fra snøscooterløyper, noe som krever bil og tilhenger. Ulik deltakelse på snøscooterarenaen kan ha sin forklaring at vi i denne studien finner at hele 3 av 4 ungdommer fra familier med god familieøkonomi disponerer to eller flere biler, mens dette gjelder bare for 4 av 10 ungdom med dårlig familieøkonomi. Selv om datamaterialet i denne studien ikke kan si noe om bruk og tilgang til materielle ressurser, kan det jo tenkes at foreldre med god økonomi både bidrar økonomisk i anskaffelse av snøscooter og med materielle ressurser som bil og tilhenger.

Mehus (2012) påpeker at snøscooterkjøring er en sosial aktivitet, og for noen har tilgang på snøscooter betydning for om en har tilhørighet med jevnaldrende. Om en eide snøscooter selv var ikke så nøye, det viktigste var å ha tilgang på å kunne kjøre. Det er svært mange snøscootereiere i Finnmark. Mens det i 2013 var registret 18060 snøscootere i fylket, var antallet registrerte snøscootere i Finnmark i 2020, steget til 71169¹ Dette viser at snøscooterkjøring er en stor fritidsaktivitet i Finnmark. Ifølge Pedersen (1999), som undersøkte snøscooterkjøring i Finnmark på slutten av 90-tallet, var snøscooterturer innover veiløse og endeløse vidder den mest populære fritidsaktiviteten på vinterstid. For mange er snøscooteren

¹ J.A. Saarnak, e-post, 2. oktober 2020.

en forutsetning for uteliv vinterstid, da den har ført til at folk som ellers ikke ville ha ferdes på fjellet, kommer seg ut.

Når det gjelder snøscooteraktiviteter finner vi at ungdommen (uansett familieøkonomi) driver mest med aktivitetene «var på scootertur, kjørte selv» og «scootertur i løypenettet». Dette er aktiviteter som faller inn under det vi kaller fritidskjøring. Slike funn støttes av Bjørnshau og Ciccone (2017) som fant at snøscooteren brukes mest til fritidskjøring. Vi finner imidlertid signifikante forskjeller mellom ungdomsgruppene. Ungdom fra familier med dårlig økonomi deltar i langt mindre grad i disse aktivitetene enn andre ungdom. I tillegg bruker ungdom fra familier med dårlig økonomi i mindre grad snøscooteren til å frakte ved, varer eller lignende til hytte. Noe som kan skyldes tilgang på snøscooter. Når det gjelder de andre scooteraktivitetene finner vi at ungdom med dårlig familieøkonomi i noe mindre grad enn de andre ungdomsgruppene, deltar i disse aktivitetene. Forskjellene er derimot for små mellom gruppene i deltakergraden til å konkludere med stor sosial ulikhet. Mange av ungdommen i Finnmark er født og oppvokst i et scootermiljø og har av den grunn opparbeidet stor kulturell forståelse (kapital) og en væremåte (habitus) for snøscooterkjøring.

Derimot finner vi signifikante kjønnsforskjeller. Gutter kjører oftere selv og i løypenettet, mens jenter kjører oftere sammen med andre, uansett familieøkonomi. Slike funn støttes av Johnsen (2015) som fant at jenter oftere var på turer der de var passasjer, mens guttene oftere kjørte selv, enten alene eller sammen med andre. Vi finner også en betydelig kjønnsforskjell når det gjelder tilgang til snøscooter. Gutter eier egen snøscooter i langt større grad enn jenter, spesielt gutter fra familier med stort sett god økonomi. Derimot ser vi at jenter i større grad låner snøscooter fra familie og/eller venner, spesielt jenter fra familier med god økonomi. Dette kan ha sammenheng med det Pedersen (1999) sier «*snøscooteren er symbol på mannlighet*» (Pedersen, 1999, s. 288). Dette er ifølge Pedersen en dimensjon som har et konkret grunnlag; det er for det meste menn som har vært raske til å ta snøscooter og andre hjelpemidler i bruk, og det er flest menn som kjører snøscooter (Pedersen, 1999).

Mehus (2012) finner i sin studie at kontakt med jevnaldrende, å være sammen på tur ute i naturen, å overnatte i telt og gammer, fiske, teste snøscooteren og trene på å mestre den, vise seg frem og søke flyt i kjøringen var de viktigste grunnene til at spesielt unge gutter kjørte snøscooter. Jentene var mest opptatte av å være på tur og være ute i naturen sammen med venner. Dette viser først å fremst at snøscooterkjøring er en sosial aktivitet, men viser også at snøscooterkjøring ennå er preget av et tradisjonelt kjønnsrollemønster. Og som vi har nevnt

tidligere kan kjønnsroller sees i sammenheng med «dannelsen» som er forankret i individets væremåte (Bourdieu, 1995). I forhold til deltakelse på andre fritidsarenaene fremstår snøscooterarenaen som en arena med mindre sosiale forskjeller, men med markante kjønnsforskjeller.

Kapittel 7. Avslutning

I denne studien har vi undersøkt hvilke variasjoner vi finner i deltakelse på tre ulike fritidsarenaer og i fritidsaktiviteter blant ungdom i Finnmark med ulik sosioøkonomisk status. Studiens første forskningsspørsmål så på hvilke variasjoner vi finner i bruk av fritidsarenaer blant ungdom med ulik sosioøkonomisk status. Resultatene viser klare forskjeller i bruk av fritidsarenaer blant ungdom med ulik familieøkonomi. Et gjennomgående trekk er at ungdom med lav sosioøkonomisk status i mindre grad deltar på de forskjellige arenaene enn ungdom med høyere sosioøkonomisk status. Vi finner at treningsarenaen har den høyeste deltakelsen blant ungdomsgruppene, men skiller seg fra de andre arenaene ved at det er markante forskjeller, ved at det er flere ungdommer fra familier med god økonomi som benytter seg av treningsarenaen. Ungdom fra familier med god økonomi trener mest i idrettslag og i private treningssentre/helsestudio, mens ungdom fra familier med dårlig økonomi trener mest på egenhånd og sammen med venner/naboer/arbeidskamerater. Et tilsvarende mønster ser man på friluftslivsarenaen, men her er forskjellene mindre mellom ungdomsgruppene i forhold til deltakelse og familieøkonomi. Snøscooterarenaen skiller seg ut på flere måter. For det første fremstår denne arenaen som en mer egalitær arena enn treningsarenaen og friluftslivsarenaen. Vi finner mindre forskjeller mellom ungdomsgruppene i forhold til deltakelse og familieøkonomi. For det andre brukes arenaen i sesongen av langt flere ungdommer enn friluftslivsarenaen. Snøscooterarenaen er dermed en viktig møteplass for ungdommen i Finnmark.

Det andre forskningsspørsmålet handler om hvilke fritidsaktiviteter ungdom med ulik sosioøkonomisk status deltar i. Et gjennomgående trekk er at ungdom med høy sosioøkonomisk status deltar i større grad i de fleste fritidsaktiviteter enn ungdom med lav sosioøkonomisk status. Ungdom med god familieøkonomi bruker i større grad idrettsanlegg og utøver i noe større grad friluftslivsaktiviteter og scooteraktiviteter. Der hvor vi finner minst forskjeller mellom ungdomsgruppene er i scooteraktiviteter.

Denne studien har med hjelp av tidligere forskning og teori, vist hvordan familiens sosioøkonomiske status har betydning for ungdommens deltakelse i ulike fritidsaktiviteter og bruk av fritidsarenaer. Studien viser at økonomisk kapital er en avgjørende faktor for deltakelse, men antyder også at ungdommens habitus og foreldrenes kulturelle og sosiale kapital har innvirkning på ungdommens deltakelse i ulike fritidsaktiviteter og bruk av fritidsarenaer.

Å søke å forstå deltakelse blant ungdom med bakgrunn i kvantitative data er både ambisiøst og svært krevende, fordi disse mangler tilstrekkelig kontekst. Dette betyr her at i dialog med tidligere studier og teori, bare kan antyde noen strukturelle føringer som kan bidra til å forklare og forstå noen av forskjellene i datamateriale. Dette betyr at vi trenger flere studier som kan gi oss inngående kunnskap om et stadig mer mangfoldig fritidsfelt. Vi trenger studier som kartlegger sosiale forskjeller i ulike treningsorganiseringer, men som samtidig følger opp disse funnene med kvalitative data som kan bidra til å forstå disse forskjellene. De må ha søkelys på hvordan ulike kontekstuelle vilkår påvirker ungdommens handlingsvalg og muligheter.

Referanseliste

- Aakvaag, G. C. (2008). *Pierre Bourdieu: En konflikteoretisk syntese* (Moderne sosiologisk teori). Oslo: Abstrakt forlag AS.
- Andersen, P. L. & Bakken, A. (2018). Social class differences in youths` participation in organized sports: What are the mechanisms? *International Review for the Sociology of Sport*, 54(8). <https://doi.org/10.1177/1012690218764626>
- Bakke, I.-M., Solheim, L.-J. & Hovden, J. (2016). "Skulle ønske jeg kunne være med på turn, jeg!": Om fattige foreldres utfordringer med å legge til rette for barnas fysiske aktivitet. I Ø. Seippel, M.-K. Sisjord & Å. Strandbu (Red.), *Ungdom og idrett* (s. 193-212). Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Bakken, A. (2017). *Ungdata 2017-Nasjonale resultater* (NOVA Rapport 2017:10). Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) Hentet fra <https://fagarkivet-hioa.archive.knowledgearc.net/bitstream/handle/20.500.12199/5117/Opprettet-Ungdata-rapport-2017-4-august-2017-web-utg-med-omslag.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Bakken, A. (2019a). *Hvem deltar og hvem slutter i ungdomsidretten?* (NOVA Rapport 2019:2). Oslo: NOVA/OsloMet - storbyuniversitetet.
- Bakken, A. (2019b). *Ungdata 2019- Nasjonale resultater* (NOVA Rapport 2019:9). Oslo: NOVA/OsloMet - storbyuniversitetet. Hentet fra <https://fagarkivet.oslomet.no/en/item/asset/dspace:15946/Ungdata-2019-Nettversjon.pdf>
- Bakken, A., Frøyland, L.-R. & Sletten, M. A. (2016). *Sosiale forskjeller i unges liv: Hva sier Ungdata-undersøkelsene?* (NOVA Rapport 2016:3). Oslo: NOVA/OsloMet - storbyuniversitetet.
- Bjørnskau, T. & Ciccone, A. (2017). *Bruk av snøscooter i Norge: Atferd, holdninger, uhell og risiko* (TØI rapport 1564/2017). Oslo: Transportøkonomisk institutt. Hentet fra <https://www.toi.no/getfile.php?mmfileid=47328>
- Bourdieu, P. (1978). Sport and social class. *Social Science Information*, 17(6), 819-840. 10.1177/053901847801700603
- Bourdieu, P. (1995). *Distinksjonen: En sosiologisk kritikk av dømmekraften*. Oslo: Pax Forlag.
- Bourdieu, P. & Wacquant, D. J. L. (1992). *Refleksiv sosiologi- mål og midler*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Breivik, G. & Rafoss, K. (2017). *Fysisk aktivitet; omfang, tilrettelegging og sosial ulikhet* (IS-0613). Hentet fra https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/fysisk-aktivitet-kartleggingsrapporter/Fysisk%20aktivitet;%20omfang,%20tilrettelegging%20og%20osial%20ulikhet%202017.pdf/_/attachment/inline/c7162fa8-17e7-408c-b1d9-508e975f248f:9cb71e58cbf8cf1deecf47a14a7ca7a6f053d/Fysisk%20aktivitet;%20omfang,%20tilrettelegging%20og%20sosial%20ulikhet%202017.pdf
- Bøthun, Ø. K. (2015). *Aktiv eller parkert ungdom? En studie av fysisk aktivitet, aktivitetsnivå og stillesitting blant 6-, 9- og 15-åringer i samiske majoritetskommuner* (Masteroppgave). UiT Norges arktiske universitet, Alta.
- Danielsen, A. & Hansen, N. M. (1999). Makt i Pierre Bourdieus sosiologi. I F. Engelstad (Red.), *Om makt. Teori og kritikk* (s. 43-78). Oslo: Gyldendal

- Dervo, B. K., Skår, M., Köhler, B., Øian, H., Vistad, O. I., Andersen, O. & Gundersen, V. (2014). *Friluftsliv i Norge anno 2014 – status og utfordringer*: NINA.
- Epland, J. & Normann, M. T. (2019, 18. februar). Flere barn med vedvarende lave husholdningsinntekter. Hentet fra <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/flere-barn-med-vedvarende-lave-husholdningsinntekter>
- Esmark, K. (2006). Bourdieus uddannelsessociologi. I A. Prieur & C. Sestoft (Red.), *Pierre Bourdieu En introduktion* (s. 71-113). København: Hans Reitzels Forlag.
- Fröhling, S. & Landehag, A. (2019). *Ungdomsbarometern* Riksidrottsförbundet. Hentet fra <https://www.rf.se/contentassets/998a1dae69d0439e8912cfb79afa4926/ungdomsbarometern-2019.pdf>
- Hansen, B. H. (2013). *Physical activity in adults and older people: levels of objectively measured physical activity in a population-based sample of Norwegian adults and older people (20-85 years)*.
- Hovden, J., Bakke, I. M. & Solheim, L. J. (2015). Den norske idrettsmodellen i utakt. Fattige familier og fysisk aktivitet. I B. Bungum, U. Forseth & E. Kvande (Red.), *Den norske modellen. Internasjonalisering som utfordring og vitalisering* (s. 225-238). Trondheim: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.
- Hyggen, C., Brattbakk, I. & Borgeraas, E. (2018). *Muligheter og hindringer for barn i lavinntektsfamilier. En kunnskapsoppsummering* (NOVA Rapport 11/2018). Oslo: NOVA/OsloMet - storbyuniversitetet.
- Jacobsen, D. I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?: Innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (2. utg.). Kristiansand: Høyskoleforlaget
- Jakobsson, B. T., Lundvall, S., Redelius, K. & Engström, L.-M. (2012). Almost all start but who continue?: A longitudinal study of youth participation in Swedish club sports. *European physical education review*, 18(1), 3-18. <https://doi.org/10.1177/1356336X11430660>
- Johnsen, K. A. (2015). *Friluftsliv og snøscooterkjøring blant ungdom i Finnmark*. UiT The Arctic University of Norway.
- Kantomaa, M. T., Tammelin, T. H., Näyhä, S. & Taanila, A. M. (2007). Adolescents' physical activity in relation to family income and parents' education. *Prev Med*, 44(5), 410-415. <https://doi.org/10.1016/j.yjpm.2007.01.008>
- Krange, O. & Bjerke, T. (2011). A walk in the woods: the effects of ethnicity, social class, and gender among urban Norwegian adolescents. *Nordic journal of social research*, 2. <https://doi.org/10.15845/njsr.v2i0.101>
- Krange, O. & Strandbu, Å. (2004). *Ungdom, idrett og friluftsliv*: Oslo Metropolitan University - OsloMet: NOVA.
- Kristofersen, B. L. (2019). *Barnefattigdom og barn i lavinntektsfamilier. Begrepsdrøfting og forskningskunnskap* (NOVA Rapport 2/19). Oslo: Velferdsforskningsinstituttet NOVA.
- Lagestad, P., Bjølstad, T. & Sæther, E. (2018). *Ja, ungdommen går på tur!* (Rapport fra konferansen Forskning i friluft : Tønsberg 5.-6. desember 2018): Nord universitet. Hentet fra <https://norskfriluftsliv.no/wp-content/uploads/2019/06/Forskning-i-friluft-2018-Konferanserapport.pdf>
- Landehag, A. & Büscher, M. (2016). *Kom in i matchen: Dagens ungdomsgeneration och föreningsidrotten* (FoU-Rapport 2016:7): Riksidrottsförbundet. Hentet fra https://www.rf.se/globalassets/riksidrottsforbundet/nya-dokument/nya-dokumentbanken/forskning-fou/framtidens-forening/fou2016_7-kom-in-i-matchen.pdf?w=900&h=900

- Lareau, A., Weinger, E., Conley, D. & Velez, M. (2011). Unequal Childhoods in Context : Results from a Quantitative Analysis. I A. Lareau (Red.), *Unequal Childhoods : Class, Race, and Family Life* (2nd ed. utg.). Berkeley, CA: University of California Press.
- Mehus, G. (2012). *Ungdom, risiko og snøscooterkjøring i Finnmark, Nord-Troms og på Svalbard : en studie av ungdoms forhold til snøscooterkjøring, risikotaking, ulykker og uhell med foreslåtte forebyggingsstrategier*. (PhD). Universitetet i Tromsø, Det helsevitenskapelige fakultet, Tromsø.
- Morrow, V. (1999). Conceptualising Social Capital in Relation to the Well-Being of Children and Young People: A Critical Review. *The Sociological Review*, 47 (4), 744-765. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1111/1467-954X.00194>
- Møller, G. & Bentsen, A. (2014). *Ung i Region Sør- en analyse av regionale ungdata tall* (KoRus Rapport Oktober 2014). Skien: Kompetansesenter rus - region sør, Borgestadklinikken (KoRus - Sør). Hentet fra <https://www.korus-sor.no/wp-content/uploads/2016/10/Rapport-Ungdata-2014.pdf>
- Odden, A. (2008). *Hva skjer med norsk friluftsliv? : en studie av utviklingstrekk i norsk friluftsliv 1970-2004* (2008:289). Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse, Geografisk institutt, Trondheim.
- OsloMet & NOVA. (2020). *Idrettens posisjon i ungdomstiden* (KORT OPPSUMMERT). Oslo: OsloMet Storbyuniversitetet Velferdsforskningsinstituttet NOVA.
- Pedersen, K. (1999). *"Det har bare vært naturlig" : friluftsliv, kjønn og kulturelle brytninger*. Institutt for samfunnsfag, Norges idrettshøgskole, Oslo.
- Rafoss, K. & Breivik, G. (2012). *Idrett og anlegg i endring : oppslutning om idrettsaktiviteter og bruk av idrettsanlegg i den norske befolkningen*. Oslo: Akilles.
- Rafoss, K. & Hines, K. (2016). Ung i Finnmark-En studie av bruk av fritidsarenaer og deltakelse i fritidsaktiviteter blant samisk og norsk ungdom. I H. C. Pedersen & E. Å. Skille (Red.), *Utafor sporet? Idrett, identiteter og regionalisme i nord* (s. 169-190). Vallset: Oplandske Bokforlag.
- Ringdal, K. (2018). *Enhet og mangfold. Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Seippel, Ø., Strandbu, Å. & Sletten, A. M. (2011). *Ungdom og trening- Endring over tid og sosiale skillelinjer* (NOVA-Rapport 2011:3). Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. Hentet fra http://www.reassess.no/asset/4536/1/4536_1.pdf
- Skår, M., Gundersen, V., Bischoff, A., Follo, G. I., Pareliussen, I., Stordahl, G. & Tordsson, B. S. (2014). *Barn og natur. Nasjonal spørreundersøkelse om barn og natur*.
- Sohlberg, P. & Sohlberg, B.-M. (2013). *Kunskapens former : vetenskapsteori och forskningsmetod*. Stockholm: Liber.
- Strandbu, Å., Gulløy, E., Andersen, P. L., Seippel, Ø. & Dalen, H. B. (2017). Ungdom, idrett og klasse: Fortid, samtid og framtid. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 1(2), 132-151. Hentet fra <https://nih.brage.unit.no/nih-xmlui/bitstream/handle/11250/2436539/StrandbuNorskSosTids.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Thorød, B. A. (2012). Er det for dyrt? Om barns deltakelse og valg av organiserte fritidsaktiviteter når familiens økonomi er svak. *Fontene forskning*, (1), 19-31. https://www.researchgate.net/profile/Anne_Thorod/publication/263398616_Er_det_for_dyrt_Om_barns_deltakelse_og_valg_av_organiserte_fritidsaktiviteter_nar_familiens_ekonomi_er_svak/links/578c8cb908ae59aa667eedc5.pdf

- Tjora, A. & Tjernshaugen, A. (2019, 5. juni). sosioøkonomisk. I *Store norske leksikon*. <https://snl.no/sosioøkonomisk>
- Vaage, O. F. (2015). *Fritidsaktiviteter 1997-2014 : barn og voksnes idrettsaktiviteter, friluftsliv og kulturaktiviteter : resultater fra Levekårsundersøkelsene* Rapporter (Statistisk sentralbyrå : online), bd. 2015/25. Hentet fra https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/artikler-og-publikasjoner/_attachment/229040?_ts=14d901926c8
- Vandermeerschen, H., Vos, S. & Scheerder, J. (2013). Who's joining the club? Participation of socially vulnerable children and adolescents in club-organised sports. *Sport, education and society*, 20(8), 941-958. <https://doi.org/10.1080/13573322.2013.856293>
- Wold, L. C., Skår, M. & Øian, H. (2020). *Barn og unges friluftsliv*: Norsk Institutt for Naturforskning (NINA).
- Østergaard, C. (2011). Bourdieu - smag, distinktion og idrætten som et socialt felt. I L. F. Thing & U. Wagner (Red.), *Grundbog i idrætssociologi* (s. 50-66). København: Munksgaard Danmark.

Vedlegg

Vedlegg 1: Spørreskjema Ungdata – Grunnmodul

Vedlegg 2: Spørreskjema Ungdata - Valgfri modul

Vedlegg 3: Figurer

Vedlegg 4: Tabeller

Vedlegg 1.

Grunnmodul	
Spørsmål	Svaralternativer
Er du gutt eller jente?	Gutt Jente
Har faren og moren din utdanning på universitet eller høyskole? Sett ett kryss for mor og sett ett kryss for far. Hvis du ikke har kontakt med én eller begge av foreldrene dine, hopper du over spørsmålet som gjelder denne forelderens.	Far: ja, nei. Mor: ja, nei
Har familien din bil?	Nei Ja, én Ja, to eller flere
Har du eget soverom?	Ja Nei
Hvor mange ganger har du reist et sted på ferie med familien din i løpet av det siste året?	Ingen ganger Én gang To ganger Mer enn to ganger
Hvor mange datamaskiner har familien din?	Ingen Én To Mer enn to
Hvor mange bøker tror du det er hjemme hos dere? NB! Én meter bøker tilsvarer omtrent 50 bøker	Ingen bøker Mindre enn 20 bøker 20-100 bøker 100-500 bøker 500-1000 bøker Mer enn 1000 bøker
Har familien din hatt god eller dårlig råd/økonomi de siste to årene?	Vi har hatt god råd hele tida Vi har stort sett hatt god råd Vi har verken hatt god råd eller dårlig råd Vi har stort sett hatt dårlig råd Vi har hatt dårlig råd hele tida

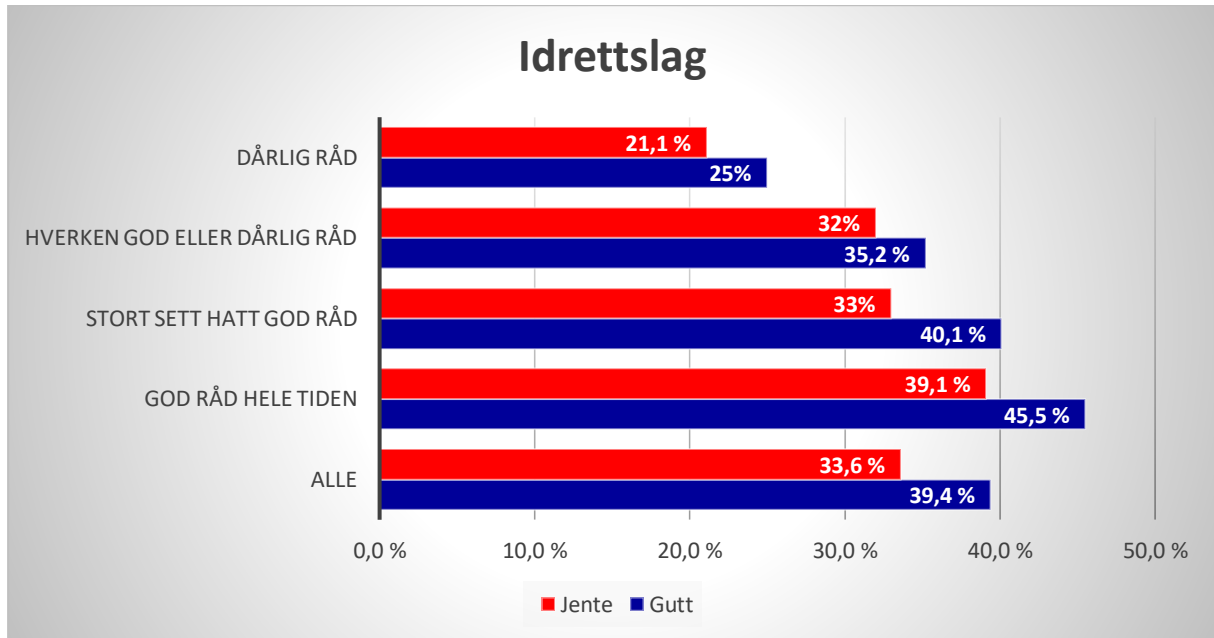
Vedlegg 2.

Valgfri modul for skoler i Finnmark	
Spørsmål	Svaralternativer
I hvilke av sammenhengene nedenfor har du drevet fysisk aktivitet og idrett det siste året? Gjerne flere svar.	I idrettslag I private helsestudio Sammen med venner/naboer/arbeidskamerater På egenhånd
Dersom du har krysset av for flere sammenhenger, hvilken har du drevet mest med det siste året? Ett svar.	I idrettslag I private helsestudio Sammen med venner/naboer/arbeidskamerater På egenhånd
Hvor ofte driver du idrett eller fysisk aktivitet på følgende steder i sesongen? <ul style="list-style-type: none"> - Fotballanlegg - Svømmehall - Alpinanlegg - Lysløype - Turløyper og/eller tursti - Privat treningssenter/helsestudio - Idrettshall – for eksempel til håndball, bandy eller volleyball - Friidrettsanlegg - Vekt- og styrketreningsrom 	Aldri Sjeldnere enn en gang per måned En eller et par ganger i måneden En eller to ganger i uka 3-4 ganger i uka 5 eller flere ganger i uka
Hvilke og hvor mange ganger drev du med følgende aktiviteter siste hele sesong? <ul style="list-style-type: none"> - Jakt med våpen (har tatt jegerprøven) - Fiske med stang i elv og vann - Sjøfiske med stang, juksa eller garn - Isfiske - Eggsanking og/-eller soppsanking - Fugletitting - Bærplukking 	Aldri Sjeldnere enn en gang per måned En eller et par ganger i måneden Omtrent en gang i uka Flere ganger i uka
Hvilke og hvor mange ganger drev du med følgende aktiviteter siste hele sesong? <ul style="list-style-type: none"> - Stått på snowboard, slalåmski, twin-tip, eller lignende - Sykkeltur i terreng eller fjell - Fottur i fjell, skog og mark - Skitur i fjell, skog og mark - Hundekjøring - Padlet kano eller kajakk - Klatring - Kiting på vann eller snø 	Aldri Sjeldnere enn en gang per måned En eller et par ganger i måneden Omtrent en gang i uka Flere ganger i uka
Har du tilgang til snøscooter? <ul style="list-style-type: none"> - Eier egen scooter som jeg bruker - Familien (mor, far, søster eller bror) har scooter som jeg bruker å låne - Venner har scooter som jeg bruker å låne 	Ja, Nei
Hvilke og hvor mange ganger drev du med følgende aktiviteter siste hele sesong?	

- Kjørte scooter selv – enten alene eller sammen med venner- Var på scootertur, men kjørte ikke selv- Brukte scooter til å frakte varer, ved eller lignende til hytte- Brukte løypenettet til å kjøre scooterturer- Kjørte scooter i forbindelse med reindrift- Drev med isfiske i forbindelse med scootertur- Deltok på racing, cross, drag eller lignende arrangement- Deltok som turist på scooterturer med guide	Aldri Sjeldnere enn en gang per måned En eller et par ganger i måneden Omtrent en gang i uka Flere ganger i uka

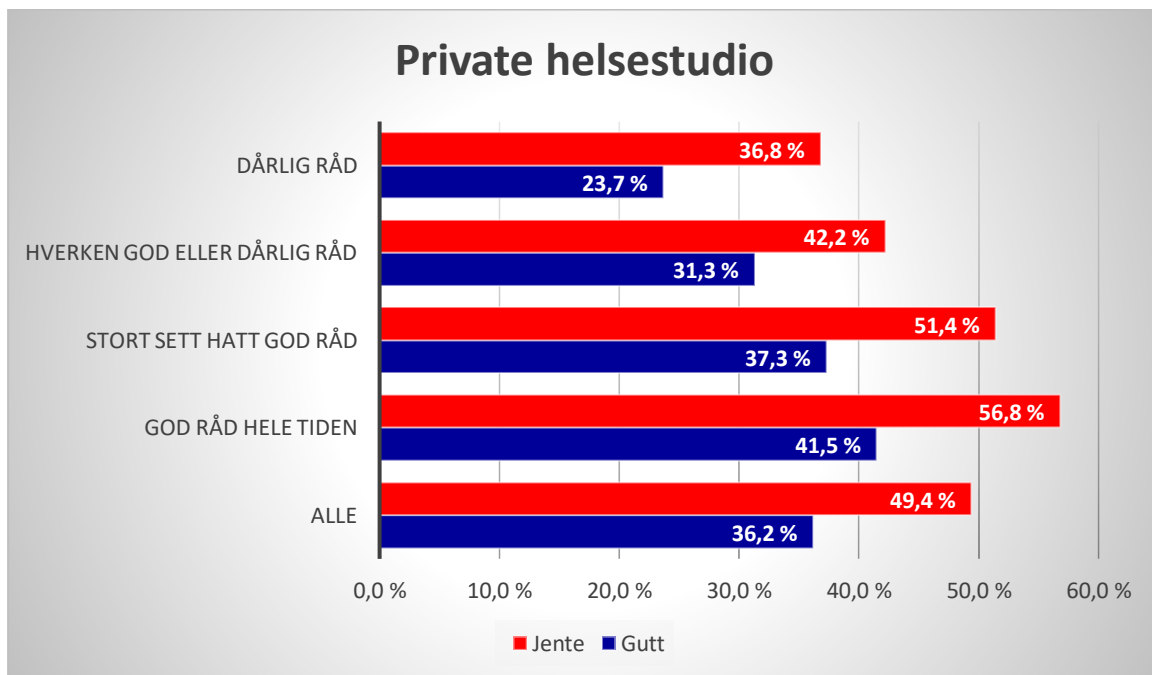
Vedlegg 3.

Figur 1

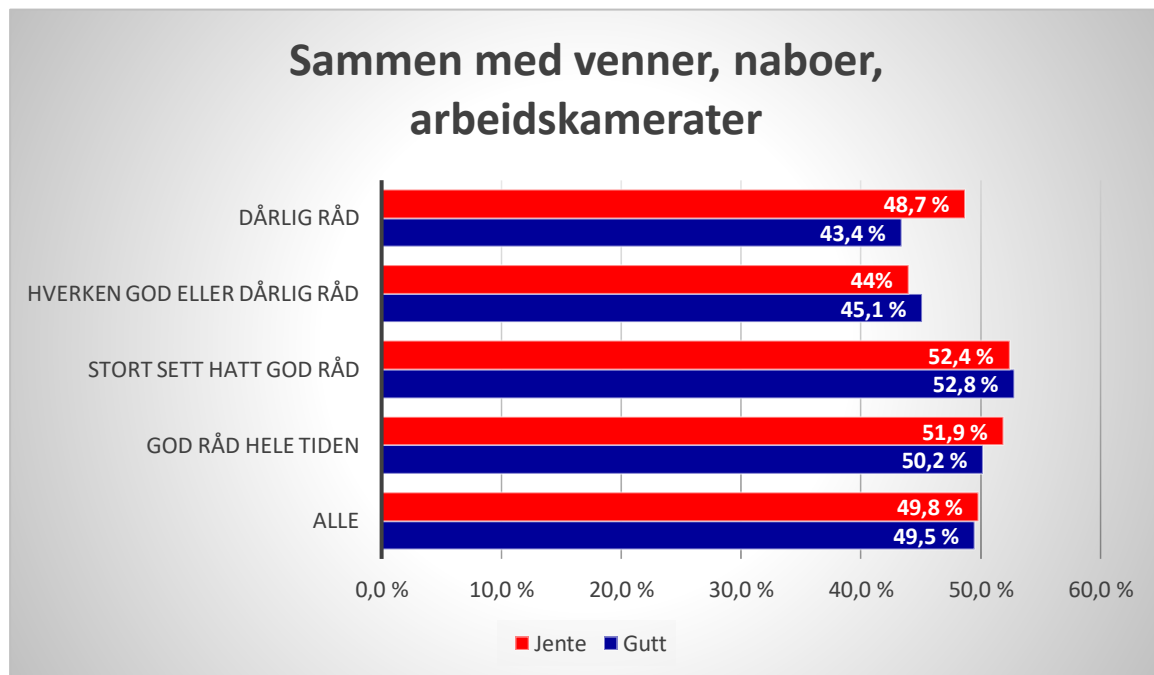
Jente: *p <0,05. Gutt: **p <0,01

Figur 2

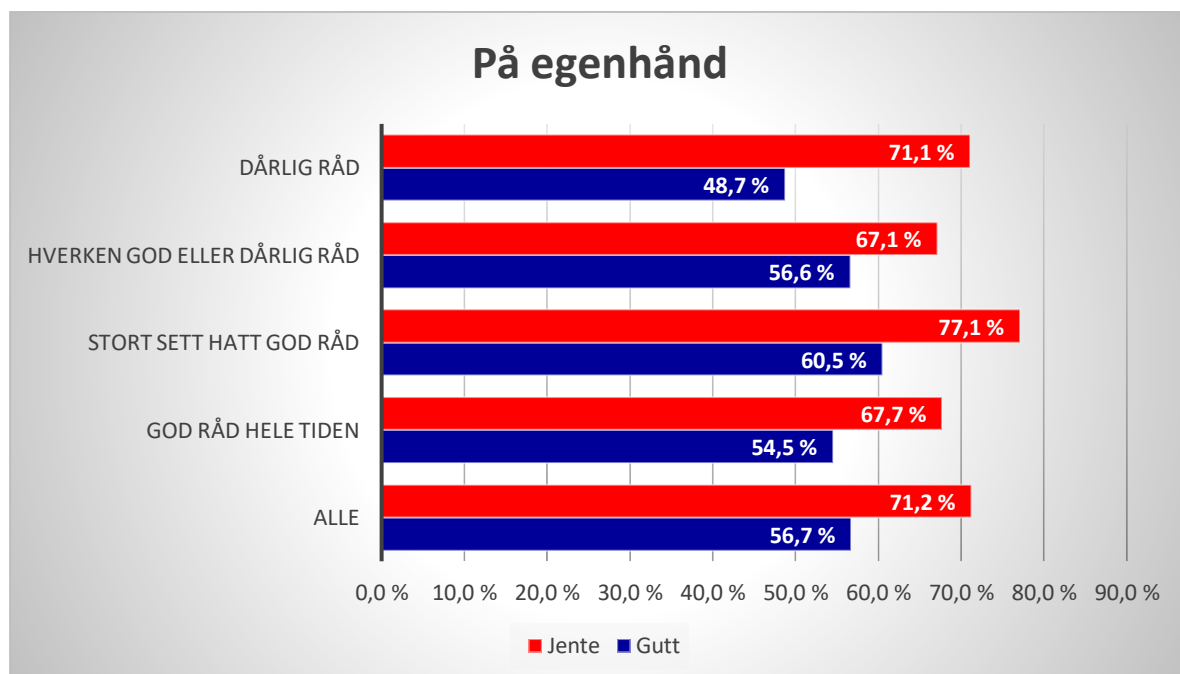

Jente: *p <0,01. Gutt: *p <0,05

Figur 3

Figur 4

Jente: *p <0,05.

Vedlegg 4.

Tabell 1

Trenings-sammenheng	Familiens økonomiske situasjon									
	God råd hele tiden		Stort sett hatt god råd		Hverken god eller dårlig råd		Dårlig råd		Alle	
	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Ingen av sammenhengene	17,5	14,3	17,9	9,5	24,2	14,2	28,9	19,7	20,1	13,0
Idrettslag	30,5	20,7	22,5	18,7	22,5	16,4	11,8	11,8	24,2	18,1
Private helsestudio	19,3	31,6	17,3	30,8	14,3	24,9	14,5	14,5	17,0	28,1
Sammen med venner/naboer/ arbeidskamerater	14,5	9,4	18,2	11,7	18,1	11,6	22,4	18,4	17,4	11,6
På egenhånd	18,2	24,1	24,1	29,2	20,9	32,9	22,4	35,5	21,4	29,1
Sum (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	275	266	324	315	182	225	76	76	857	882

Tabell 2

I hvilken sammenheng og hvor ofte	Familiens økonomiske situasjon									
	God råd hele tida		Stort sett hatt god råd		Hverken god eller dårlig råd		Dårlig råd		Alle	
Vekt- og styrketreningsrom	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Aldri	32,6	28,1	36,6	36,5	29,0	41,7	43,3	38,6	34,4	35,6
Sjeldnere enn en gang per måned	11,3	9,5	10,5	10,0	14,8	9,8	14,9	12,9	12,0	10,0
En eller et par ganger i måneden	11,3	12,1	11,8	13,0	14,8	14,2	9,0	17,1	12,0	13,4
En eller to ganger i uka	17,2	23,8	18,5	17,9	20,0	18,6	14,9	14,3	18,0	19,5

3-4 ganger i uka	18,0	18,2	14,6	18,3	16,8	11,8	10,4	14,3	15,8	16,3
5 eller flere ganger i uka	9,6	8,2	8,0	4,3	4,5	3,9	7,5	2,9	7,8	5,2
Sum (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	239	231	287	301	155	204	67	70	748	806

Tabell 3

I hvilken sammenheng og hvor ofte	Familiens økonomiske situasjon									
	God råd hele tida		Stort sett hatt god råd		Hverken god eller dårlig råd		Dårlig råd		Alle	
Privat treningssenter/helsestudio	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Aldri	43,9	27,9	45,6	35,6	47,1	42,4	65,2	45,8	47,1	36,0
Sjeldnere enn en gang per måned	11,8	9,0	13,3	9,4	11,1	11,3	7,6	9,7	11,9	9,8
En eller et par ganger i måneden	8,9	9,9	8,1	9,4	10,5	9,4	3,0	9,7	8,4	9,6
En eller to ganger i uka	13,1	21,0	15,1	18,8	17,0	17,2	12,1	15,3	14,6	18,7
3-4 ganger i uka	14,3	21,5	10,9	20,8	9,2	16,3	7,6	18,1	11,3	19,6
5 eller flere ganger i uka	8,0	10,7	7,0	6,0	5,2	3,4	4,5	1,4	6,7	6,3
Sum (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	237	233	285	298	153	203	66	72	741	806

Jente: *p < 0,05

Tabell 4

I hvilken sammenheng og hvor ofte	Familiens økonomiske situasjon									
	God råd hele tida		Stort sett hatt god råd		Hverken god eller dårlig råd		Dårlig råd		Alle	
Fotballanlegg	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Aldri	44,4	68,8	43,7	74,2	54,8	76,1	66,2	83,3	48,3	73,9
Sjeldnere enn en gang per måned	14,4	9,7	11,9	9,7	12,1	11,2	8,8	6,9	12,5	9,8

En eller et par ganger i måneden	10,7	7,2	13,6	6,7	11,5	3,4	5,9	1,4	11,5	5,5
En eller to ganger i uka	10,3	3,8	11,2	3,3	12,7	4,9	14,7	2,8	11,5	3,8
3-4 ganger i uka	9,9	8,4	10,8	5,0	3,8	3,4	1,5	5,6	8,2	5,7
5 eller flere ganger i uka	10,3	2,1	8,7	1,0	5,1	1,0	2,9	0,0	8,0	1,2
Sum (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	243	237	286	299	157	205	68	72	754	813

Gutt: *p <0,05

Tabell 5

I hvilken sammenheng og hvor ofte	Familiens økonomiske situasjon									
	God råd hele tida		Stort sett hatt god råd		Hverken god eller dårlig råd		Dårlig råd		Alle	
	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Aldri	59,4	67,5	59,6	65,9	64,9	72,3	73,8	79,7	61,9	69,2
Sjeldnere enn en gang per måned	13,0	11,3	13,0	7,1	11,0	9,9	7,7	8,7	12,1	9,1
En eller et par ganger i måneden	8,8	3,0	11,6	7,8	9,1	5,0	6,2	2,9	9,7	5,3
En eller to ganger i uka	11,3	10,8	10,2	12,8	7,8	8,4	12,3	4,3	10,2	10,4
3-4 ganger i uka	4,2	3,0	4,2	5,1	5,8	3,5	0,0	2,9	4,2	3,9
5 eller flere ganger i uka	3,3	4,3	1,4	1,4	1,3	1,0	0,0	1,4	1,9	2,1
Sum (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	239	231	285	296	154	202	65	69	743	798

Jente: *p <0,05

Tabell 6

I hvilken sammenheng og hvor ofte	Familiens økonomiske situasjon									
	God råd hele tida		Stort sett hatt god råd		Hverken god eller dårlig råd		Dårlig råd		Alle	
Turløyper og/eller tursti	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Aldri	63,4	38,1	55,7	43,4	63,8	47,2	81,5	50,7	62,1	43,5
Sjeldnere enn en gang per måned	18,3	26,8	22,7	20,5	16,1	22,1	7,7	21,1	18,6	22,8
En eller et par ganger i måneden	11,1	19,9	12,8	23,6	10,1	14,6	6,2	15,5	11,1	19,5
En eller to ganger i uka	4,3	10,0	5,7	9,4	7,4	11,1	1,5	5,6	5,2	9,6
3-4 ganger i uka	1,3	3,5	2,1	2,4	2,0	4,5	1,5	7,0	1,8	3,6
5 eller flere ganger i uka	1,7	1,7	1,1	0,7	0,7	0,5	1,5	0,0	1,2	0,9
Sum (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	235	231	282	297	149	199	65	71	731	798

Tabell 7

I hvilken sammenheng og hvor ofte	Familiens økonomiske situasjon									
	God råd hele tida		Stort sett hatt god råd		Hverken god eller dårlig råd		Dårlig råd		Alle	
Lysløype	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Aldri	65,1	45,9	59,1	62,2	70,5	63,2	80,0	73,6	65,2	58,8
Sjeldnere enn en gang per måned	12,9	24,5	17,8	19,3	14,1	19,6	12,3	13,9	15,0	20,4
En eller et par ganger i måneden	12,4	16,7	14,0	12,2	10,1	9,3	3,1	4,2	11,7	12,0
En eller to ganger i uka	4,6	9,0	4,5	4,7	4,7	5,4	3,1	4,2	4,5	6,1
3-4 ganger i uka	2,1	2,1	2,8	1,4	0,0	2,5	1,5	4,2	1,9	2,1

5 eller flere ganger i uka	2,9	1,7	1,7	0,3	0,7	0,0	0,0	0,0	1,8	0,6
Sum (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	241	233	286	296	149	204	65	72	741	805

Jente: *p <0,01

Tabell 8

I hvilken sammenheng og hvor ofte	Familiens økonomiske situasjon									
	God råd hele tida		Stort sett hatt god råd		Hverken god eller dårlig råd		Dårlig råd		Alle	
	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Aldri	66,8	62,2	63,1	70,5	63,0	70,4	77,3	76,7	65,5	68,6
Sjeldnere enn en gang per måned	22,0	22,7	20,2	19,7	22,7	18,4	15,2	16,4	20,9	20,0
En eller et par ganger i måneden	7,1	9,2	11,8	5,8	9,1	7,3	3,0	0,0	9,0	6,7
En eller to ganger i uka	3,7	3,4	3,1	2,4	4,5	2,4	3,0	4,1	3,6	2,8
3-4 ganger i uka	0,0	1,7	1,7	1,7	0,6	0,0	1,5	2,7	0,9	1,4
5 eller flere ganger i uka	0,4	0,8	0,0	0,0	0,0	1,5	0,0	0,0	0,1	0,6
Sum (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	241	238	287	295	154	206	66	73	748	812

Tabell 9

I hvilken sammenheng og hvor ofte	Familiens økonomiske situasjon									
	God råd hele tida		Stort sett hatt god råd		Hverken god eller dårlig råd		Dårlig råd		Alle	
	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Friidrettsanlegg	80,6	87,0	82,4	88,4	82,8	88,7	90,9	94,0	82,7	88,5

Sjeldnere enn en gang per måned	8,4	5,2	7,0	3,8	10,6	4,9	4,5	4,5	8,0	4,5
En eller et par ganger i måneden	4,6	3,5	5,6	3,4	2,0	3,9	1,5	1,5	4,2	3,4
En eller to ganger i uka	4,2	2,6	3,2	2,4	3,3	1,5	1,5	0,0	3,4	2,0
3-4 ganger i uka	0,8	0,4	1,4	1,0	1,3	0,5	0,0	0,0	1,1	0,6
5 eller flere ganger i uka	1,3	1,3	0,4	1,0	0,0	0,5	1,5	0,0	0,7	0,9
Sum (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	237	230	284	292	151	204	66	67	738	793

Tabell 10

I hvilken sammenheng og hvor ofte	Familiens økonomiske situasjon									
	God råd hele tida		Stort sett hatt god råd		Hverken god eller dårlig råd		Dårlig råd		Alle	
Alpinanlegg	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Aldri	65,0	66,5	60,9	76,7	74,3	76,6	75,8	79,2	66,3	73,9
Sjeldnere enn en gang per måned	22,1	18,0	22,9	15,5	16,4	17,1	16,7	18,1	20,8	16,9
En eller et par ganger i måneden	7,9	12,4	9,5	5,7	7,2	2,9	4,5	2,8	8,1	6,7
En eller to ganger i uka	3,3	2,1	4,9	1,7	0,7	1,5	3,0	0,0	3,4	1,6
3-4 ganger i uka	0,4	0,4	1,8	0,3	0,7	1,5	0,0	0,0	0,9	0,6
5 eller flere ganger i uka	1,3	0,4	0,0	0,0	0,7	0,5	0,0	0,0	0,5	0,2
Sum (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	240	233	284	296	152	205	66	72	742	806

Jente: *p <0,05

Tabell 11

I hvilken sammenheng og hvor ofte	Familiens økonomiske situasjon									
	God råd hele tida		Stort sett hatt god råd		Hverken god eller dårlig råd		Dårlig råd		Alle	
Fottur i fjell, skog og mark	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Aldri	46,5	28,1	38,8	28,6	39,4	34,7	58,7	47,8	43,1	31,6
Sjeldnere enn en gang per måned	23,7	25,9	22,4	31,6	22,6	25,1	17,5	20,3	22,4	27,3
En eller et par ganger i måneden	19,6	31,1	26,2	29,6	27,1	27,6	17,5	24,6	23,5	29,1
Omtrent en gang i uka	5,7	8,8	9,4	6,1	7,7	8,0	3,2	4,3	7,3	7,2
Flere ganger i uka	4,5	6,1	3,1	4,1	3,2	4,5	3,2	2,9	3,6	4,7
Sum (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	245	228	286	294	155	199	63	69	749	790

Tabell 12

I hvilken sammenheng og hvor ofte	Familiens økonomiske situasjon									
	God råd hele tida		Stort sett hatt god råd		Hverken god eller dårlig råd		Dårlig råd		Alle	
Skitur i fjell, skog og mark	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Aldri	61,9	40,5	56,1	49,3	63,4	56,6	78,1	62,3	61,4	49,7
Sjeldnere enn en gang per måned	20,1	32,2	22,0	28,7	19,6	20,7	15,6	21,7	20,3	27,1
En eller et par ganger i måneden	11,9	18,5	16,0	16,9	11,8	15,2	1,6	14,5	12,6	16,7
Omtrent en gang i uka	3,3	6,6	4,2	4,1	3,9	6,1	1,6	0,0	3,6	4,9
Flere ganger i uka	2,9	2,2	1,7	1,0	1,3	1,5	3,1	1,4	2,1	1,5
Sum (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

N	244	227	287	296	153	198	64	69	748	790
---	-----	-----	-----	-----	-----	-----	----	----	-----	-----

Jente: *p <0,05

Tabell 13

I hvilken sammenheng og hvor ofte	Familiens økonomiske situasjon									
	God råd hele tida		Stort sett hatt god råd		Hverken god eller dårlig råd		Dårlig råd		Alle	
Jakt med våpen	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Aldri	73,6	93,4	72,7	94,7	75,8	94,6	90,8	97,1	75,2	94,5
Sjeldnere enn en gang per måned	11,4	3,5	8,4	4,0	5,7	2,9	4,6	0,0	8,5	3,2
En eller et par ganger i måneden	8,1	2,2	11,2	1,3	9,6	2,0	3,1	2,9	9,2	1,9
Omtrent en gang i uka	3,3	0,0	4,9	0,0	3,8	0,5	0,0	0,0	3,7	0,1
Flere ganger i uka	3,7	0,9	2,8	0,0	5,1	0,0	1,5	0,0	3,4	0,2
Sum (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	246	229	286	300	157	205	65	70	754	804

Tabell 14

I hvilken sammenheng og hvor ofte	Familiens økonomiske situasjon									
	God råd hele tida		Stort sett hatt god råd		Hverken god eller dårlig råd		Dårlig råd		Alle	
Fiske i elv og vann	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Aldri	39,4	56,6	33,9	61,2	37,6	59,1	54,5	64,7	38,3	59,6
Sjeldnere enn en gang per måned	24,4	26,8	26,6	23,5	17,2	25,6	27,3	16,2	24,0	24,3

En eller et par ganger i måneden	18,7	12,3	21,3	12,2	26,8	11,3	12,1	13,2	20,8	12,1
Omtrent en gang i uka	8,9	2,2	9,4	2,4	7,0	2,5	3,0	5,9	8,2	2,6
Flere ganger i uka	8,5	2,2	8,7	0,7	11,5	1,5	3,0	0,0	8,7	1,3
Sum (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	246	228	286	294	157	203	66	68	755	793

Gutt: *p <0,05

Tabell 15

I hvilken sammenheng og hvor ofte	Familiens økonomiske situasjon									
	God råd hele tida		Stort sett hatt god råd		Hverken god eller dårlig råd		Dårlig råd		Alle	
	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Sjøfiske										
Aldri	53,7	68,6	47,9	74,0	51,6	73,4	60,6	72,9	51,7	72,2
Sjeldnere enn en gang per måned	24,0	20,5	23,6	16,9	21,0	12,8	24,2	7,1	23,2	16,0
En eller et par ganger i måneden	14,2	7,9	19,1	6,8	20,4	9,9	12,1	20,0	17,2	9,0
Omtrent en gang i uka	4,5	1,3	4,9	2,4	4,5	1,5	0,0	0,0	4,2	1,6
Flere ganger i uka	3,7	1,7	4,5	0,0	2,5	2,5	3,0	0,0	3,7	1,1
Sum (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	246	229	288	296	157	203	66	70	757	798

Jente: **p <0,01

Tabell 16

I hvilken sammenheng og hvor ofte	Familiens økonomiske situasjon									
	God råd hele tida		Stort sett hatt god råd		Hverken god eller dårlig råd		Dårlig råd		Alle	
	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Isfiske										

Aldri	48,2	43,7	40,1	58,8	50,3	55,2	63,1	68,1	46,8	54,3
Sjeldnere enn en gang per måned	26,9	31,9	30,8	24,7	19,7	22,7	26,2	11,6	26,9	25,1
En eller et par ganger i måneden	17,1	18,3	19,0	14,5	16,6	16,3	4,6	14,5	16,7	16,1
Omtrent en gang i uka	5,3	3,5	6,9	1,0	7,6	3,4	3,1	4,3	6,2	2,6
Flere ganger i uka	2,4	2,6	3,1	1,0	5,7	2,5	3,1	1,4	3,4	1,9
Sum (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	245	229	289	296	157	203	65	69	756	797

Gutt: *p <0,05. Jente: **p <0,01

Tabell 17

I hvilken sammenheng og hvor ofte	Familiens økonomiske situasjon									
	God råd hele tida		Stort sett hatt god råd		Hverken god eller dårlig råd		Dårlig råd		Alle	
	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Aldri	93,9	94,3	92,0	94,9	90,4	93,6	93,9	89,9	92,4	94,0
Sjeldnere enn en gang per måned	3,7	3,1	5,2	3,7	7,6	4,5	1,5	1,4	4,9	3,5
En eller et par ganger i måneden	1,6	2,2	2,1	1,0	1,9	0,5	1,5	4,3	1,9	1,5
Omtrent en gang i uka	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,5	1,5	4,3	0,3	0,5
Flere ganger i uka	0,8	0,4	0,3	0,3	0,0	1,0	1,5	0,0	0,5	0,5
Sum (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	244	228	286	296	157	202	66	69	753	795

Jente: **p <0,01

Tabell 18

I hvilken sammenheng og hvor ofte	Familiens økonomiske situasjon									
-----------------------------------	--------------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Bærplukking	God råd hele tida		Stort sett hatt god råd		Hverken god eller dårlig råd		Dårlig råd		Alle	
	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Aldri	65,3	41,3	62,5	47,0	66,0	49,3	82,5	50,0	65,8	46,2
Sjeldnere enn en gang per måned	24,5	37,8	23,3	31,5	23,1	23,4	11,1	22,9	22,6	30,5
En eller et par ganger i måneden	7,3	15,7	10,1	16,8	7,7	20,0	0,0	18,6	7,8	17,4
Omtrent en gang i uka	1,6	3,9	3,5	3,7	1,9	5,9	3,2	4,3	2,5	4,4
Flere ganger i uka	1,2	1,3	0,7	1,0	1,3	1,5	3,2	4,3	1,2	1,5
Sum (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	245	230	288	298	156	205	63	70	752	803

Tabell 19

I hvilken sammenheng og hvor ofte	Familiens økonomiske situasjon									
	God råd hele tida		Stort sett hatt god råd		Hverken god eller dårlig råd		Dårlig råd		Alle	
Stått på snowboard, slalåmski, twin-tip eller lignende	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Aldri	55,1	50,9	49,7	69,5	64,7	68,3	68,8	68,7	56,2	63,7
Sjeldnere enn en gang per måned	25,7	30,4	26,0	17,8	19,2	15,8	17,2	14,9	23,8	20,7
En eller et par ganger i måneden	11,0	12,6	11,1	9,1	10,9	9,9	10,9	13,4	11,0	10,7
Omtrent en gang i uka	3,7	3,0	9,7	2,3	3,2	2,5	0,0	3,0	5,6	2,6
Flere ganger i uka	4,5	3,0	3,5	1,3	1,9	3,5	3,1	0,0	3,5	2,3
Sum (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	245	230	288	298	156	202	64	67	753	797

Gutt og jente: **p <0,01

Tabell 20

I hvilken sammenheng og hvor ofte	Familiens økonomiske situasjon									
	God råd hele tida		Stort sett hatt god råd		Hverken god eller dårlig råd		Dårlig råd		Alle	
Sykkeltur i terreng eller fjell	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Aldri	65,4	64,6	55,1	66,4	52,3	67,3	77,8	73,9	59,8	66,8
Sjeldnere enn en gang per måned	18,5	18,6	23,2	21,5	25,5	18,1	11,1	10,1	21,1	18,8
En eller et par ganger i måneden	9,5	11,9	14,4	8,4	17,0	8,5	4,8	13,0	12,5	9,8
Omtrent en gang i uka	4,5	2,2	5,6	2,7	3,9	3,5	0,0	1,4	4,4	2,7
Flere ganger i uka	2,1	2,7	1,8	1,0	1,3	2,5	6,3	1,4	2,2	1,9
Sum (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	243	226	285	298	153	199	63	69	744	792

Gutt: **p <0,01

Tabell 21

I hvilken sammenheng og hvor ofte	Familiens økonomiske situasjon									
	God råd hele tida		Stort sett hatt god råd		Hverken god eller dårlig råd		Dårlig råd		Alle	
Hundekjøring	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Aldri	90,9	91,1	90,9	91,6	95,4	91,5	96,9	89,7	92,3	91,3
Sjeldnere enn en gang per måned	5,4	4,4	6,6	5,4	3,9	5,5	0,0	2,9	5,1	4,9
En eller et par ganger i måneden	2,1	3,1	1,4	1,7	0,0	0,5	0,0	4,4	1,2	2,0
Omtrent en gang i uka	0,4	0,4	1,0	0,7	0,7	1,0	0,0	2,9	0,7	0,9
Flere ganger i uka	1,2	0,9	0,0	0,7	0,0	1,5	3,1	0,0	0,7	0,9

Sum (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	242	225	287	296	152	200	64	68	745	789

Tabell 22

I hvilken sammenheng og hvor ofte	Familiens økonomiske situasjon									
	God råd hele tida		Stort sett hatt god råd		Hverken god eller dårlig råd		Dårlig råd		Alle	
	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Padlet kano eller kajakk										
Aldri	83,4	87,2	81,8	89,9	86,2	89,5	95,2	92,8	84,4	89,3
Sjeldnere enn en gang per måned	10,0	8,4	15,0	8,1	12,5	8,55	3,2	2,9	11,9	7,8
En eller et par ganger i måneden	4,6	4,0	1,7	2,0	0,7	0,5	0,0	4,3	2,3	2,4
Omtrent en gang i uka	0,8	0,0	1,0	0,0	0,7	1,0	0,0	0,0	0,8	0,3
Flere ganger i uka	1,2	0,4	0,3	0,0	0,0	0,5	1,6	0,0	0,7	0,3
Sum (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	241	226	286	296	152	200	63	69	742	791

Gutt: *p <0,05

Tabell 23

I hvilken sammenheng og hvor ofte	Familiens økonomiske situasjon									
	God råd hele tida		Stort sett hatt god råd		Hverken god eller dårlig råd		Dårlig råd		Alle	
	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Klatring										
Aldri	85,7	92,1	83,5	91,9	88,9	89,0	85,9	92,8	85,5	91,3
Sjeldnere enn en gang per måned	7,4	4,8	9,5	5,4	8,5	8,5	7,8	5,8	8,5	6,1
En eller et par ganger i måneden	3,7	2,2	4,2	1,7	1,3	1,5	3,1	1,4	3,4	1,8

Omtrent en gang i uka	1,2	0,0	2,1	0,3	1,3	0,5	3,1	0,0	1,7	0,3
Flere ganger i uka	2,0	0,9	0,7	0,7	0,0	0,5	0,0	0,0	0,9	0,6
Sum (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	244	227	284	297	153	200	64	69	745	793

Tabell 24

I hvilken sammenheng og hvor ofte	Familiens økonomiske situasjon									
	God råd hele tida		Stort sett hatt god råd		Hverken god eller dårlig råd		Dårlig råd		Alle	
Kiting på vann eller snø	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Aldri	90,9	95,6	92,3	96,6	96,7	96,0	98,4	98,5	93,3	96,3
Sjeldnere enn en gang per måned	3,3	3,1	6,0	2,4	3,3	2,5	0,0	0,0	4,0	2,4
En eller et par ganger i måneden	3,3	0,4	1,1	1,0	0,0	0,5	0,0	1,5	1,5	0,8
Omtrent en gang i uka	0,8	0,4	0,7	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,5	0,3
Flere ganger i uka	1,7	0,4	0,0	0,0	0,0	0,5	1,6	0,0	0,7	0,3
Sum (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	242	228	284	296	152	199	64	68	742	791

Gutt: *p <0,05

Tabell 25

Tilgang til snøscooter	Familiens økonomiske situasjon									
	God råd hele tida		Stort sett hatt god råd		Hverken god eller dårlig råd		Dårlig råd		Alle	
	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Eier snøscooter	45,2	35,4	50,0	25,8	30,0	22,4	26,6	22,4	42,3	27,4

Låner snøscooter	55,9	70,8	66,3	64,0	56,2	60,2	29,0	39,1	58,5	62,7
-------------------------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

Gutt eier: ***p <0,001. Gutt låner: **p <0,01. Jente eier: *p <0,05. Jente låner: ***p <0,001

Tabell 26

I hvilken sammenheng og hvor ofte	Familiens økonomiske situasjon									
	God råd hele tida		Stort sett hatt god råd		Hverken god eller dårlig råd		Dårlig råd		Alle	
Kjørte scooter selv, enten alene eller sammen med venner	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Aldri	28,5	23,9	23,4	28,9	34,6	36,9	41,3	47,1	28,9	31,1
Sjeldnere enn en gang per måned	17,8	22,2	14,8	18,8	16,7	22,2	17,5	17,1	16,4	20,5
En eller et par ganger i måneden	15,3	33,3	22,0	28,5	15,4	20,2	14,3	14,3	17,8	26,6
Omtrent en gang i uka	13,2	11,1	16,8	13,1	12,2	9,9	9,5	8,6	14,1	11,3
Flere ganger i uka	25,2	9,4	23,0	10,7	21,2	10,8	17,5	12,9	22,9	10,6
Sum (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	242	234	291	298	156	203	63	70	752	805

Jente: *p <0,05

Tabell 27

I hvilken sammenheng og hvor ofte	Familiens økonomiske situasjon									
	God råd hele tida		Stort sett hatt god råd		Hverken god eller dårlig råd		Dårlig råd		Alle	
Var på scootertur, men kjørte ikke selv	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Aldri	58,2	29,0	48,6	24,2	48,0	36,1	46,8	48,5	51,4	30,7

Sjeldnere enn en gang per måned	24,7	31,6	24,7	31,7	28,9	27,2	33,9	20,6	26,3	29,6
En eller et par ganger i måneden	10,9	29,9	18,1	29,0	13,8	22,8	11,3	17,6	14,3	26,7
Omtrent en gang i uka	2,1	7,4	4,9	8,5	5,3	6,9	3,2	4,4	3,9	7,4
Flere ganger i uka	4,2	2,2	3,8	6,5	3,9	6,9	4,8	8,8	4,0	5,5
Sum (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	239	231	288	293	152	202	62	68	741	794

Jente: **p <0,01

Tabell 28

I hvilken sammenheng og hvor ofte	Familiens økonomiske situasjon									
	God råd hele tida		Stort sett hatt god råd		Hverken god eller dårlig råd		Dårlig råd		Alle	
Brukte scooter til å frakte varer, ved eller lignende til hytte	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Aldri	47,7	48,9	42,0	47,3	52,9	57,9	58,7	62,3	47,5	51,8
Sjeldnere enn en gang per måned	16,3	21,4	19,1	17,5	15,7	12,9	11,1	10,1	16,8	16,8
En eller et par ganger i måneden	20,5	21,4	22,9	25,3	16,3	18,3	17,5	21,7	20,3	22,1
Omtrent en gang i uka	7,5	5,2	9,4	5,5	9,8	4,5	6,3	2,9	8,6	4,9
Flere ganger i uka	7,9	3,1	6,6	4,5	5,2	6,4	6,3	2,9	6,7	4,4
Sum (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	239	229	288	292	153	202	63	69	743	792

Tabell 29

I hvilken sammenheng og hvor ofte	Familiens økonomiske situasjon									
	God råd hele tida		Stort sett hatt god råd		Hverken god eller dårlig råd		Dårlig råd		Alle	
Brukte løypenettet til å kjøre scooterturer	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Aldri	46,3	42,9	38,2	50,3	50,3	54,8	60,3	68,2	45,2	50,8
Sjeldnere enn en gang per måned	12,1	17,4	14,2	12,6	13,1	15,2	11,1	7,6	13,0	14,2
En eller et par ganger i måneden	19,2	28,1	20,5	22,0	13,7	16,2	12,7	12,1	18,0	21,5
Omtrent en gang i uka	7,5	5,4	13,9	6,6	10,5	8,1	6,3	4,5	10,5	6,5
Flere ganger i uka	15,0	6,3	13,2	8,4	12,4	5,6	9,5	7,6	13,3	7,0
Sum (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	240	224	288	286	153	197	63	66	744	773

Jente: *p <0,05

Tabell 30

I hvilken sammenheng og hvor ofte	Familiens økonomiske situasjon									
	God råd hele tida		Stort sett hatt god råd		Hverken god eller dårlig råd		Dårlig råd		Alle	
Kjørte scooter i forbindelse med reindrift	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Aldri	87,9	91,3	89,5	90,0	87,7	89,5	88,9	88,1	88,6	90,1
Sjeldnere enn en gang per måned	4,6	2,2	4,2	3,8	4,5	3,5	1,6	1,5	4,2	3,1
En eller et par ganger i måneden	4,6	3,9	2,8	3,5	4,55	4,0	6,3	7,5	4,0	4,1

Omtrent en gang i uka	0,4	0,4	1,7	1,0	0,6	0,5	0,0	0,0	0,9	0,6
Flere ganger i uka	2,5	2,2	1,7	1,7	2,6	2,5	3,2	3,0	2,3	2,2
Sum (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	240	230	287	289	154	200	63	67	744	786

Tabell 31

I hvilken sammenheng og hvor ofte	Familiens økonomiske situasjon									
	God råd hele tida		Stort sett hatt god råd		Hverken god eller dårlig råd		Dårlig råd		Alle	
Drev med isfiske i forbindelse med scootertur	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Aldri	57,1	53,7	49,1	60,8	52,9	57,0	64,5	68,7	53,8	58,4
Sjeldnere enn en gang per måned	16,3	20,5	19,0	13,4	19,0	14,5	11,3	13,4	17,5	15,8
En eller et par ganger i måneden	14,6	17,9	18,0	16,2	13,1	16,5	19,4	10,4	16,0	16,3
Omtrent en gang i uka	7,1	4,8	8,7	7,2	9,2	7,0	0,0	6,0	7,5	6,4
Flere ganger i uka	5,0	3,1	5,2	2,4	5,9	5,0	4,8	1,5	5,2	3,2
Sum (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	240	229	289	291	153	200	62	67	744	787

Tabell 32

I hvilken sammenheng og hvor ofte	Familiens økonomiske situasjon				
	God råd hele tida	Stort sett hatt god råd	Hverken god eller dårlig råd	Dårlig råd	Alle
Deltok på racing, cross, drag eller					

lignende arrangement										
	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Aldri	88,8	94,8	87,8	95,9	94,8	93,0	88,9	92,5	89,6	94,6
Sjeldnere enn en gang per måned	4,2	2,6	5,2	2,1	2,0	2,0	3,2	1,5	4,0	2,2
En eller et par ganger i måneden	2,9	1,3	3,5	1,4	1,3	2,5	6,3	6,0	3,1	2,0
Omtrent en gang i uka	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,4
Flere ganger i uka	4,2	0,9	3,5	0,7	2,0	1,5	1,6	0,0	3,2	0,9
Sum (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	240	230	286	292	153	201	63	67	742	790

Tabell 33

I hvilken sammenheng og hvor ofte	Familiens økonomiske situasjon									
	God råd hele tida		Stort sett hatt god råd		Hverken god eller dårlig råd		Dårlig råd		Alle	
	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Deltok som turist på scooterturer med guide	95,0	97,8	93,7	96,9	94,7	98,5	93,7	94,0	94,3	97,3
Sjeldnere enn en gang per måned	1,3	0,4	2,4	1,0	2,0	0,0	0,0	1,5	1,8	0,6
En eller et par ganger i måneden	2,1	1,3	2,1	1,4	0,7	0,5	4,8	4,5	2,0	1,4
Omtrent en gang i uka	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Flere ganger i uka	1,7	0,4	1,7	0,7	2,6	1,0	1,6	0,0	1,9	0,6
Sum (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	239	228	286	291	152	200	63	67	740	786

